

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

THOMAS VAUGHAN'IN
***A GRAMMAR OF THE TURKISH LANGUAGE* ADLI ESERİ**
-İNCELEME, GRAMER, SÖZ VARLIĞI-

HÜLYA YILDIZ

TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. Yakup YILMAZ

NİSAN-2019

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hülya YILDIZ'ın **Thomos Voughan'ın *A Grammar of the Turkish Language* Adlı Eseri -İnceleme, Gramer, Söz Varlığı-** başlıklı tezi .../.../..... tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Yasin ÇAKIREL
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi elde etmek için gerekli olan koşulları sağladığımı onaylarım.

Doç. Dr. Yakup YILMAZ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı

Bu tezi okuyarak içerik ve nitelik açısından incelediğimizi ve Yüksek Lisans derecesi almak için yeterli olduğunu onaylıyoruz.

Doç. Dr. Yakup YILMAZ
Tez Danışmanı

Jüri Üyeleri:

Doç. Dr. Yakup YILMAZ (Kırklareli Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Beytullah BEKAR (Kırklareli Üniversitesi)

Doç. Dr. Ahmet KOÇAK (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Hülya YILDIZ

Nisan 2019

ÖZ

THOMOS VOUCHAN'IN *A GRAMMAR OF THE TURKISH LANGUAGE* ADLI ESERİ
-İNCELEME, GRAMER, SÖZ VARLIĞI-

YILDIZ, Hülya

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Yöneticisi, Doç. Dr. Yakup YILMAZ

2019

Hayatı hakkında etraflı bilgi bulunamayan, İzmirli bir tüccar olan Thomas Vaughan'ın eseri *A Grammar of the Turkish Language*, Türkçe öğretimi için İngilizlerce hazırlanmış ilk kitap olarak bilinir. Osmanlı döneminde İngilizlere Türkçe öğretimine yönelik çalışmalar 1709 yılında bu eserle başlar. I-XXIV. sayfalar arası kapak, ithaf ve ön sözden oluşan kısımlardır. 1-53. sayfalar arası 17 bölümden oluşan gramer kısmıdır. Diğer kısımlar da şöyledir: *Türkçe Konuşmalar* (54-70. sayfalarda Türkçe Tekellümât adı altında beş diyalogluk konuşma metinleri sunulmuştur.); *Esop Masalları* (71. sayfada Hikâye veya kısas başlığı altında bir fabl sunulmuştur.); *Atasözleri* (71-76. sayfalarda durûb-ı emsâl adı altında 53 adet atasözü yer alır.); *Türkçe Sözlük* (77-103. sayfalarda Kelimât-ı Türkçe adı altında Transkripsiyonlu Türkçe kelimeler madde başı olarak verilmiş, karşılık olarak da İngilizce kelimeler sunulmuştur). Eser, Türk gramercilerce de değerlendirilmiş, eserden faydalanılmıştır. Eser, yurt dışında, özellikle Türkiye'de ticaret yapan tüccarlara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Thomas Vaughan, *A Grammar of the Turkish Language*, İngilizlerde Türkçe öğretimi, transkripsiyon anıtları.

ABSTRACT

THOMAS VAUGHAN'S *A GRAMMAR OF THE TURKISH LANGUAGE* -STUDY,
GRAMMAR, VOCABULARY-

YILDIZ, Hülya

Master of Arts, Turkish Language and Literature

Supervisor: Associate Professor Yakup YILMAZ

2019

A Grammar of the Turkish Language is known to be the first book prepared by English for teaching Turkish and it was prepared by a tradesman Thomas Vaughan about whom there is not enough information. In the Ottoman era, the efforts to teach Turkish to English people began in 1709 with this work. In the pages between I-XXIV, there are cover, dedication and preface. In the pages between 1-53, there are 17 parts which are about grammar. The other parts are as follows: *Türkçe Konuşmalar* (between the pages 54-70, there are five dialogues titled “Türkçe Tekellümât”); *Esop Masalları* (in the 71st page there is a fable titled “Hikâye veya kıssa”); *Atasözleri* (between the pages 71-76, there are 53 proverbs titled “durûb-ı emsâl”); *Türkçe Sözlük* (between the pages 77-103, Turkish words are given as entries and English counterparts are given under the title “Kelimât Türkçe”). The work has been evaluated by Turkish grammarians. The work was written in order to teach Turkish to tradesmen trading in Turkey.

Key Words: Thomas Vaughan, *A Grammar of the Turkish Language*, teaching Turkish to English people, transcriptional monuments.

ÖN SÖZ

Transkripsiyon metinleri, yabancıların kendi dillerinde ve alfabelerinde Türkçe'yi öğrenme ve öğretme amaçlı olarak hazırlanmış çalışmalardır. Bu anlamda dünyada pek çok çalışma ortaya konmuş, bu eserler vasıtasıyla pek çok kişi Türkçe öğrenmiş ve öğretmiştir.

Thomas Vaughan'ın Türk Dilin'in Grameri adlı çalışması İngilizce esas alınarak hazırlanmış bir eserdir. Ön sözden anlaşıldığı kadarıyla, eserin hedefi tüccarların işlerinde onlara yardımcı olmak, tüccarların yanlarında seyyahların da kendilerini ifade edebilmelerini sağlamak, Türkçe'yi öğrenmek isteyenlere hizmet sunmak ve öğrenecek olan kişilere kolay ve sade bir giriş niteliği sunmak amaçlanmıştır.

Thomas Vaughan'ın bu eseri yazmadaki amacının esas dayanağı Türkçe ile iş yapmak isteyen tüccarlara Türkçe öğretmek bu alanda gelişim sağlamlarını amaçlamaktır ve bu amaç doğrultusunda her türlü bilgi edinimini eserinde paylaşmış olup, bilim ve din dili olan Latin'ceye dair bilgi ve düşüncelerine de eserinde yer vererek bu amacına hizmet etmiştir.

Bu çalışma , giriş bölümü ile başlar. Girişte Thomas Vaughan ve Türk Dilinin grameri hakkında bilgi ile eserin içerik özellikleri yer alır.

Çalışmanın birinci bölüm'ü Türk İmlası ve Telaffuzu, ikinci bölüm'ü İsimden Fiil, Fiil'den İsim Türemeleri, üçüncü bölüm'ü Cinsiyet, dördüncü bölüm'ü Sayı, beşinci bölüm'ü Çekim Durumları, altıncı bölüm'ü İsimlerin Karşılaştırılması, yedinci bölüm'ü Zamirler, sekizinci bölüm'ü Ek Fiil ve Yardımcı Fiil, dokuzuncu bölüm'ü Düzenli Fiiller, onuncu bölüm'ü Zarflar, on birinci bölüm'ü Bağlaçlar, on ikinci bölüm'ü Takılar, on üçüncü bölüm'ü Ünlemler, on dördüncü bölüm'ü Cümle, on beşinci bölüm'ü İsim Fiiller, on altıncı bölüm'ü Zart Fiiller, on yedinci bölüm'ü Sıfat Fiil'leri içerir. Eserde Türkçe tekellumat başlığı altında; Sabah Konuşmaları, Alışveriş Konuşmaları, Selamlaşma, Çeşitli Konuşmalar yer alır. Ezop masalları başlığı altında, Bir Fabl, atasözleri başlığı altında, 53 Adet Atasözü, Türkçe sözlük bölümü başlığı altında, Türkçe Adı Altında Transkripsiyonlu Türkçe Kelimeler Madde Başlı Olarak Verilmiş, Karşılık Olarak'ta İngilizce Kelimeler sunulmuştur. Son olarak Sonuç ve Kaynakça bölümlerinde faydalanılan eserler sıralanmıştır.

Eseri tez olarak çalışmak üzere ele aldıktan sonra Uluslararası Sosyal Araştırmalar Kongresi(UŞAK'17)'nde 20-22 Nisan 2017 tarihinde Thomas Vaughan'ın Türk Dili'nin Grameri adlı bildiriyle tanıtmış olup metinde esere dair bilgilendirme ifadelerini sıralamış bulunmaktayım.

Çalışma hazırlanırken her zaman yanımda olan aileme, hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkür ve minnet ederim.

Bu tezin oluşmasında en büyük paya sahip olan, bana her konuda yardım eden, yönlendiren, zamanını, ilgisini esirgemeyen ve Türk dili üzerine yapmış olduğu çalışmalardan çokça istifade ettiğim, çalışma hayatını örnek aldığım ve esinlendiğim, tezimin oluşmasını sağlayan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Yakup YILMAZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hülya YILDIZ

Kayalı/Kırklareli

İÇİNDEKİLER

BEYAN	iii
ÖZ	v
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	1
ÖNSÖZ	vii
GİRİŞ	1
1. Thomas Vaughan	3
Hayatı.....	3
2. Eseri: <i>A Grammar of the Turkish Language</i>	3
Amaç.....	3
Kapak	3
Ön söz	4
Eserin bölümleri.....	17
3. Transkripsiyon Sistemi	19
4. Eser üzerine çalışmalar	20

BİRİNCİ BÖLÜM

GRAMER	22
1. Ortografi	22
Tahvilin Gramatikal Yapısı	26
2. İsimlerin Fiillerden Ve Diğer İsimlerden Türemesi;	29
Türevler Konusu	29
3. Cinsler.....	32
4. Sayılar/Çokluk Belirteci	33
5. Ad Halleri ve Çekimleri	33
6. İsimlerin Karşılaştırılmaları.....	35

7. Zamirler	36
8. Yardımcı Fiiller	39
9. Düzenli Fiiller	42
10. Zarflar	52
11. Bağlaçlar	55
12. Edat/İlgeçler.....	56
13. Ünlemler	57
14. Sentaks (Söz Dizimi) veya Gramerin Doğru Kuralları Çerçevesinde Sözcük Türlerinin Makul Yazımı ve Birleşimleri.....	58
15. Fiillerin Yapılandırılması.....	59
16. Yalın/Mastar Halleri	60
17. Bağfiillerin/Ulaçların Yapılandırılması	61
18. Sıfatfiiller.....	62

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKÇE DİYALOGLAR [< TURKISH DIALOGUES]	63
1. Diyalog -Sabah Konuşmaları.....	63
2. Diyalog -Alışveriş Konuşmaları	71
3. Diyalog -Selamlaşma Konuşmaları	77
4. Diyalog -Çeşitli Konuşmalar	79
5. Diyalog -Çeşitli Konuşmalar	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ATASÖZLERİ -53 adet Atasözü.....	84
---	-----------

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK	90
ELİF [< ELİF].....	90
B [< BA]	100
P [< PA].....	104

T [< TA]	105
G [< ĞİM]	108
C [< ĞİM]	108
H [< ĞA]	110
Ħ [< ĞA]	111
D [< DAL]	112
R [< RA]	115
Z [< ZA]	115
S [< SİN]	116
Ş [< ŞİN]	118
'S [< SAD]	119
T [< Tİ]	121
A [< 'AYN]	123
G [< ĞAYN]	124
F [< FA]	124
K [< ĞAF]	125
K [< KAF]	129
L [< LAM]	133
M [< MİM]	133
N [< NUN]	136
V [< VAV]	136
H [< HA]	137
Y [< YA]	137
SONUÇ	141
KAYNAKÇA	141

KISALTMALAR LİSTESİ

A.	: Accusative
Ab.	: Ablative
bkz.	: Bakınız
D.	: Dative
d.	: Doğum
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Etc.	: Ve benzeri
G.	: Genitive
N.	: Nominative
ö.	: Ölüm
s.	: Sayfa

GİRİŞ

Türkiye Türkçesi Latin yazı sistemine resmen 1928’de geçmiş olsa da Latin yazı sistemiyle asırlar öncesinde yazılmış metinler çoktur. Bilinenleri *Codex Cumanicus* ile başlayan Latin asıllı yazı sistemi örneklerine 19. asırda daha fazla rastlanmaktadır.

Arap asıllı yazı sistemini kullanan Türklerin dışında başkalarının Türkçe metin yazarak sese karşılık harf usulünü ortaya koyması sonucu oluşmuş metinlere *transkripsiyon metinleri* denir. Böyle metinler de çoklukla Latin alfabesiyle yazılmış olarak görülmektedir. Hazai de bu tür metinleri “Arap harfleri dışındaki alfabelerle yazılmış Türkçe malzemeye *transkripsiyon anıtları*” ifadesiyle tanıtır (2012, s. 30). Bu terimin doğrusunu *Arap yazısı dışındaki anıtlar* şeklinde ifade etmek de mümkündür (Hazai, 2012, s. 30). Hazai *anıt* dese de biz *metin* ifadesini tercih ettik.

Sese karşılık harf sistemiyle oluşturulmuş metinler, ses değeri değişken olan alfabe sistemlerine göre daha değerlidir. Latin alfabesiyle yazılmış metinlerin sesi karşılamaadaki imkân genişliği bu metinleri Arap alfabesiyle yazılmış metinlere göre daha öncelikli kılmaktadır.

Transkripsiyon metinlerinin ilk edisyonunu Foy (*Die altesten Transkriptionstexte in gothischen Lettern; zugleich ein Beitrag zur altosmanischen Literatur, 1901, 1902*) yapmış, bu tür malzemeyi Türk dil tarihine ilişkin tek tek sorunların incelenmesinde kullanma yolundaki ilk deneme Thurry’nindir (*Die osmanisch-türkische Sprache im 14. Jahrhundert, 1904*).

Transkripsiyon metinleri Türkçenin Batı dilleriyle münasebetini de ortaya koyar. Hatta Avrupalı Türkologlardan Németh bu malzemenin kullanılmasının dil tarihi konusundaki bilgilerimizin artmasını sağlayacak en önemli imkânlardan biri olduğunu belirtir (Hazai, 2012, s. 31).

Bahse konu transkripsiyon metinleri Türk dili araştırmacılarınca değerli görülüp üzerlerinde çokça çalışılmaktadır. Bunlar genellikle sözlük ve gramer tarzı eserlerden oluşmaktadır. Ancak bu eserlere dikkatli yaklaşmakta yarar

görülmektedir; zira müellifleri yabancı olduklarından bazı kelimelerin imlâ ve telaffuzu farklı kaydedilebilmektedir.

Başta Fransa olmak üzere pek çok Avrupa ülkesinde, ABD’de ve bazı Asya ülkelerinde transkripsiyon metni sayılabilecek eserlere sıkça rastlanmaktadır. Bu eserlerin genç araştırmacılarca ilim alemine sunulup tanıtılması bir gerekliliktir.

Tez’e konu olan Thomas Vaughan’ın A Grammar Of The Turkish Language adlı eseri başarılı bir transkripsiyon derlemesidir. Vaughan başarılı bu çeviri eseri ile Türkçe öğrenmek isteyen tüccarlara önemli bir kapı aralamıştır. Vaughan’ın okuyucuları kitabın kullanımını öncesinde çeşitli bilgilendirmelerle karşılaşmaktadır. Türkçe’ye ve dile yaklaşımını ihtiva eden bölümden sonra eserin yazılma amacı açıkça okuyuculara Vaughan tarafından sunulmuştur.

Vaughan, eserini yazma amacını, bu eserin ortaya çıkış gerekçesini ve okuyucularına sağladığı yararı ön söz kısmında net bir dille şu sözleri ile ifade etmektedir: *Türkçe bilerseniz insanlar size saygı duyar, ticarete başarılı olursunuz. Türklerde hocalar ve talebeleri vardır. Talebeler sürekli okur, talabeler için öğrenmek, para kazanmaktan daha önemlidir. Türkçe öğrenmek isteyen akıllıca iş yapmış olur. Türkçe’yi öğrenmek isteyen kişi başka dilleri de öğrenmenin yollarını aralamış olur. Bu kitabı başından sonuna iki üç kere okuyun, sürekli uygulama yapın, kelimeleri çekimleyin, bunları Türk yazısı ile okuyup öğrenin, İngiliz harfleri ile seslendirin. Diyalog ve atasözlerini gramer kurallarına göre tahlil edin. Metinleri ezberlemeniz, gramer kurallarını da hatırlamanıza yardımcı olur.*

Vaughan, eserinin içeriğini tamamı ile açıklayan bu ön söz yazı kısmı ile eserini yazma amacını, eserinde okuyucusuna vermek istediği edinimleri başarılı ve açıklayıcı bir biçimde sunmuştur.

1. Thomas Vaughan

Hayatı

Hayatı hakkında etraflı bilgi bulmak müşküldür. Kitabında da İzmirli bir tüccar olduğundan bahseden Thomas Vaughan'ın 18 Nisan 1688 tarihli bir kayıta da tüccarlığına dair bir ifade yer alır (Harris, 1749, s. Ap. XI).

2. Eseri: *A Grammar of the Turkish Language*

Thomas Vaughan'ın kayıtlı eseri olarak tarafımızca sadece çalışmaya konu olan eseri bilinmektedir: *Vaughan*'ın eserinin adı *A Grammar of the Turkish Language* şeklinde geçer.

Eser, Türkçe öğretimi için İngilizce hazırlanmış ilk kitap olarak bilinir. Osmanlı döneminde İngilizlere Türkçe öğretimine yönelik çalışmalar 1709 yılında başlar. 1709 yılından 1910 yılına kadarki 201 yıllık süreçte İngilizler ve İngilizce bilenlere Türkçe öğretmek amacıyla 17 tane kitap yazılmıştır. Bunlardan birincisi Thomas Vaughan'ın 1709 yılında Londra'da basılan *Grammar of The Turkish Language* kitabıdır (Yeşilyurt, 2016, s. 278). İngilizce olarak ilk Türkçe öğretim kitabını yazan Vaughan, bu eseri hazırlarken William Seaman'ın 1670'te basılan *Gramatica Linguae Turcicae* adlı eserinden yararlanmıştı (Lewis, 1988, s. 86).

Amaç

Vaughan, bu eseri yazmadaki amacını, Türkçe bilmeyen tüccarlara Türkiye'de kullanabilecekleri kadar bir Türkçe öğretmek yardım etmek şeklinde ifade eder.

Kapak

Eserin I. sayfası olan iç kapağında *A Grammar of The Turkish Language* adının altında eserin müellifi Thomas Vaughan'ın adı ve *Late of Smyrna, Merchant* ifadesi geçer. Buradan da Vaughan'ın İzmir'de tüccar olarak yaşadığı anlaşılır. Kapaktaki bilgiye göre eser Londra'da, J. Humfreys tarafından, Saint Paul's Church-Yard'da Golden Lion'da bulunan Jonathan Robinson adına hürmeten 1709 yılında basılmıştır.

Eserin II. sayfası olan iç kapaktan sonraki sayfada eserin George Boddington'a (1646-1719) teşekkür ve minnet edilerek ithaf edildiği ifade

edilir. Bu ifadelerde yazar kendisinin George Boddington'ın yeğeni olduğunu belirtir.

Ön söz

Eserin III-XXIII. sayfaları arasında ön söz yer alır. Bu uzun ön sözde dil öğretimine dair düşüncelerini sergilediği gibi bu eseri yazmaktaki amacını da ortaya koyar. O da Türkçeyle iş yapmak isteyen tüccarlara Türkçe öğretmek şeklindedir.

Bilim ve din dili olarak kullanılan klasik dillerden olan Latinceye dair bilgi ve düşünceleri de eserin ön sözünde bulunur. Burada gramer kitaplarında olması gereken kelime türlerini Latince merkezli ifade etmiştir.

Eseri hazırlarken iki gramer kitabını esas aldığını bunların da Meninski'nin *Grammatica Turcica* adlı eseriyle William (Gulielmo) Seaman'ın *Grammatica Linguae Turcicae* adlı eseridir. Gramerin içeriğini biraz da farklı olarak ve kendinden de ilavelerle Seaman'dan, biraz da Meninski'den faydalanarak hazırlamıştır.

Türkçenin telaffuzu, seslerin Latin harfleriyle karşılanması konusunu ele almıştır. İlâveten Sultan II. Mustafa tuğrasını ve 1697 tarihli fermanını eklemiştir.

Ön sözün son kısımlarında kitabı okuyanlara şu öğütlerde bulunur: *Türkçe bilerseniz insanlar size saygı duyar, ticarete başarılı olursunuz. Türklerde hocalar ve talebeleri vardır. Talebeler sürekli okur, talebeler için öğrenmek, para kazanmaktan daha önemlidir. Türkçe öğrenmek isteyen akıllıca iş yapmış olur. Türkçeyi öğrenmek isteyen kişi, başka dilleri (Arapça, Farsça kastedilir) de öğrenmenin yollarını aralamış olur. Bu kitabı başından sonuna kadar iki üç kere okuyun, sürekli uygulama yapın, kelimeleri çekimleyin, bunları Türk yazısıyla okuyup öğrenin, İngiliz harfleriyle seslendirin. Diyalog ve atasözlerini gramer kurallarına göre tahlil edin. Metinleri ezberlemeniz, gramer kurallarını da hatırlamanıza yardımcı olur.*

Vaughan'ın okuyucuları kitabın kullanımı öncesinde çeşitli bakımlardan bilgilendirmek amacıyla yazdığı, onun Türkçeye ve dile yaklaşımını da ihtiva eden *Ön söz* kısmının tam çevirisi şöyledir:

Bu gramer kitabını yayımlamaya ilk karar verdiğimde, başka ülkelerde yaşayan tüccarların ve Türkiye'ye gelmeyi düşünenlerin yarar sağlayabileceği bir çalışma yapmanın bana vereceği tatmin ve üstünlükten başka bir düşüncem yoktu.

Ancak aklımdaki bu fikri gerçeğe nasıl dökceğimi ve kamu mallarının tanıtımını nasıl daha kapsamlı yapacağımı tam olarak çözmeden, çalışmanın başına neredeyse hiç oturmadım.

Bu konuya hiç de yabancı kalmayan, kamuya ve kelimelerin ortak refahına hizmet etmede gayet kullanışlı olacağını düşündüğüm, genel olarak dil öğrenmenin, özellikle Latince mutlaka öğretilmeli, ulaşılması en kolay ve edinilmesi gereken en büyük özellik olduğu konusundaki düşüncelerimi aktardım.

Chi ben commincia ha la meta del' opra cümlesinin, Dimidum facti, qui bene coepit, habet cümlesiyle aynı olması, İtalyanların düşünce yapılarını muhtemelen Eski Romalılardan aldıkları görüşünü ortaya koymuştur. Oxford Gramer'in okuyucuya sunduğu önsözünde bu sanatın öğrenimini, bütün milletlerce de kabul edilen şu kelimelerle açıklar: "Bilindiği üzere baştan çelimsiz ve hatalı başlayan hiçbir şey, hiçbir zaman tam anlamıyla sonlandırılmaz."

Dil öğretmekte kullandığımız ortak yöntemlerin, özellikle de çekimler konusunun, zayıf ve hatalı olduğunu ve sonuç olarak önceden kabul görmüş gözlemlerle doğrudan çeliştiğini, sizlere gösteren benim çalışmamdır.

Dolayısıyla, pratikte yapılan bu hatayı, sanat öğrenimi ile dil öğrenimini birleştirmek amacıyla gösterdim. Sonuçta gramer sanatını öyle bir hâle getirdim ki, hiçbir milletin Latince kaynağa veya yabancı dil bilmesine gerek kalmadı.

Ve eğer İngilizce gramerinin eksiksiz ve kurallara uygun bir hâli yetkili kuruluşların yaptırımları ile ileri sürülseydi, çocuklar okulda olduğu kadar evde de düzenli okuma yaparak dillerin ilkelerini ve ahlâk kurallarına uymayı zamandan ve dayaktan tasarruf ederek çok daha kolay öğrenebilirdi.

Gramer, öğrenen kişiyi neredeyse diğer dilleri öğrenmeye hazırlayacak şekilde bir araya getirmelidir; bunun için hem alelade kuralların hepsi çıkarılmalı hem de gramerin yolu değersiz ve asılsız kurallar tarafından tıkanmamalıdır ki bunun gibi gereksiz kurallar oldukça sık olarak sadece bir veya iki kelimenin yararına olacak şekilde ortaya atılmaktadır. Konuşmanın bütün belirgin tanımları ilk olarak tek bir görüş altında toplanmalı ve düzenli bir biçimde ele alındığında, ayrı ayrı başlıklara ait olan bütün söz dizimi kuralları olmasa da, büyük bir kısmı, ayrı ayrı çalışma yapılmadan tek bir görüş altında toplanabilir. Bütün tanımlar, alışıldık bir tarzda ortaya atılmış gibi eksiksiz ve açık olmalı. Ayrıca hiçbir sanat terimi veya hiçbir kelime, açıklaması yapılmadan boş geçilmemelidir.

Bu kuralların pratiğe dökülmesi, (günümüzde modellenen ve kullanılan) çekimlerin öğretilmeye başlanmasına yol açmıştır. Bu denli rasyonel bir girişle nasıl örtüştüğünü şimdi inceleyeceğiz. Kesinlikle başka hiçbir şey öğrencinin aklını, kelimenin ilk tanımında özlükle birleştirilmiş gereksiz anlam kargaşasını şu sözlerle görmek kadar karıştıramaz: İsim; görülebilen, hissedilebilen, duyulabilen veya anlaşılabilen şeylere verilen addır. elimin Latincedeki isminin Manus, ev kelimesinin isminin Domus ve iyiliğin isminin Bonitas olması gibi.

Bu kesinlikle bir kuraldır. Her şeye rağmen bütünüyle anlamsız değil; çünkü bunlardan oldukça sık söz ediyor. Ancak bu, bir kuralın sonunu açıklamaktan oldukça uzak ve bu cevap, olabildiği kadar sade, bilgilendirici ve yaratıldığı amaca uygulanabilecek yapıda olmalı. Bunu anlayabilmek için bir çocuğun anlayış yapısına (oldukça bilgilendirici olabilir) başvurmaya ihtiyacım yok. Dr. Pitt'in sağlıklı olan her erkeği mahkemeye çağırıp beş şilinin çıkardığı en davetkâr sese veya yirmi-dört saat süren hazırlıklarla tamamlanan ve daha da değerli olan ilaçlara, ki normal zamanda hasta olanlara daha sıradan ilaçlar verildiği halde, dayanıp dayanamayacakları konusunda onlara meydan okur (Bir doktora gönderilip reçeteye yazdığı şeyleri hazırlayacak olan eczacıyı tanımamak, muhtemelen en etkili biçimde uygulanabilecek suistimal şeklidir). Bu vesile ile gramer uzmanlarımıza bu kuralı tüm kadınlara ve erkeklere (ki öğrenmenin zevkinin parçalarından

nasiplerini tam olarak alamamışlardır) öğretmeleri konusunda meydan okuyor ve onlara bunu güzellikle kokuya ve tada (bu kuralda amaçlanan tek şey sağduyu olmadığından) uygulamalarını teklif ediyorum. Eğer erdemli duyguların sonunun gelmesi onları sadece tahmine sürüklemeyi ve kelimeyi doğru başlık altında inceleyebilirlerse beni gerçekten şaşırtmış olurlar.

Yine, grameri doğru düzgün öğrenmemiş birinin bu kuralı takip ederek söz konusu lisanın hangi kısımlarının mantık dışı ve düzeltilemez olduğunu bulmaya çalıştığını görürseniz, şunu da görürsünüz ki bu kişinin duyuları ihtiyacı olan şeylere sahip olamayanlar gibi başarısız olacaktır. Korkarım ki, eğer kuralın verdiği bilgilerin dışına çıkılmazsa bu kişiye kimse anlayış yoluyla yardım edemeyecek ve yol gösteremeyecektir.

Bu sebeple, bir ismin tanımı genellikle oldukça yetersizdir. Aynı şekilde, tasvir ve örnekler de konuyu tam anlamıyla tamir edemez. Çocuklar okula gitmeye başladıktan bir süre sonra Manus, Domus ve Bonitas gibi Birleşik Krallık'ta hiç duyulmamış olan Latince isimlerin İngilizcelerini bir El, bir Ev, ve İyilik olarak öğrenirler.

Özel tanımların detaylarına insek bile muhtemelen problemin çözülmediğini görürüz. Bir ismin kötü İngilizce kullanımında yetersiz bir şekilde edilen tarifini, gençler oldukça hızlı bir şekilde benimseyebilir. Fakat bunun gibi endişe verici sıkıntılı konuları tersine çevirmek için, sorun açıklığa kavuşmadan, kişi tek başına bir anlamı olmayan sıfatların yetersiz tanımlarına koşar ve böylece tekrar isimlerin tanımları arasındaki ayrılığa sürüklenir. Mulier (kadın) kelimesinin örneğinden yola çıktığımızda, kelimenin ilk tanımının delikanlıları kahkahalara boğduğunu ve erilliğe oldukça yakın olan Mulier kelimesinin anlamının tek başına ne anlama geldiğini, diğerlerinin öğrenmelerini sağladığını gözlemledik.

Şimdi de üzerinde değişiklik yapılmadığından emin olduğum bazı konulara değinirsek şunu görebiliriz ki, isimlerin kullanımları ve uygulandıkları alanlar üzerine bundan daha kısa ve anlaşılabilir bir dil kullanılmamıştı. Birinin sorusunun cevabını, konuşarak veya arayarak bulması gerektiği düşünüldüğünde onlara Prens Maurice'in papağanının vereceğinden daha belirgin bir cevap verebilecek olan dört şey vardır.

Eğer zamirler kendilerinden yola çıkarak yazılan makalelerde söylendiği gibi hakları verilerek kullanılsaydı, aralarında ayırım yapılmasına sebep olacak işaretler kullanılmasına gerek kalmazdı.

Erilliğin bu makale tarafından reddedildiğini varsaymadan önce, eril kelimesinin anlamını tam olarak kavramalıyız. Geri kalan üç cins, iki kutsal ayinin (iki düzgün cinsiyet gibi) yedi katına çıktığı İrlanda'nın veya diğer verimli ülkelerde farklı kısımlara ayrılır. Bu süre zarfında kişiler isimleri, hangi kılığa bürünürse bürünsün, tanıyabilecek kadar onlara aşına olmalıdır. Böylece bir zamirin tasvirini gerçek hayata döndürmesi için kişiye sadece zamirin, ismin sadece gösterişli bir provası olduğunu anlatmak gerekir.

Ailelerde zaman içinde süregelen benzerliğin görülmesi için sadece gözlere ihtiyacımızı olduğu gibi, isimler ve zamirler arasında da ikiz kardeşler arasında olduğu gibi bir benzerlik olduğunu kabul etmeliyiz.

Fiiller, en iyi üç şekilde tanımlanabilir. İstek kipleri ve yeterlik kipleri, problemi çözmek için yetersiz kaldığında bu kiplerin kullanımından kaçınılması, ellerinde genç zihinleri aydınlatma ve onlara sakladığı sıklardan birkaçını öğretme gibi bir kutsal görev barındıran öğretmene hürmet göstermek anlamına gelir.

Zaman kiplerinin -üç geniş zaman kipi de uygun olduğunda kullanılabilir- açıklanmasında birleştirilmeden veya birini diğerinin yerine kullanmadan daha kapsamlı bir yol izlenmelidir.

Oldukça ihtimam gösterilen sıfat-fiilleri (ki bir attan ve eşekten türeyip, ikisine de benzemesine rağmen eşeğin yolundan giden katır gibidir) geçip, zarfların düzgün tanımına geliyorum. Öyle gözüküyor ki zarflar, önemini ilan etmek için fiillere katılmıştır. Semel in anno ridet Apollo, yani, Once in a year Apollo laughs (Yılda bir kez güler Apollo), örneğinde olduğu gibi, İngilizce dışında başka bir dili anlamayan ve bu örnek üzerinden yeteneklerini kanıtama şansı olmayan insanlara merhamet eden kıymetli bir kuralın da yardımıyla zarfları diğerlerinden ayırma şansımız olmuştur.

Bağlaçlar kelimeleri ve cümleleri birbirine bağlar, ve bazıları da hiçbir şey yapmadan ayrıştırıcı görevi görürler. Fakat gramerde zarfların,

ünlemlerin ve bağlaçların önlerine gelen zor kelimeler konusundan yeterince bahsettim. Şimdi de Lilly'nin gramerine karşı söylenenlere el sallamak istiyorum ki, zaten Oxford basımındaki notlar içeriğinin oldukça yetersiz olduğunu kanıtlamıştır. Yeni ön sözü yazan kişilerle görüş ayrılığına düşmemin sebebi, yeni ön sözü yazarların, iki çalışmayı birleştirmek yerine başka birini yükseltmek adına kitabın tüm kapsamının itibarını yerle bir etmekte gösterdikleri çabadır. Uzun zamandır kullanılan ve antika sayılabilecek kuralların devam ettirilmesi, yanlışlığı kanıtlanmış yöntem veya yasaları değiştirmenin karşısında durabilecek iddialar değildirler.

Şimdi, Evrensel İngilizce Grameri tasarılarının kullanımına ve nasıl uygulanabileceğine dair görüşlerimle devam edeceğiz.

Burada, başka bir dile erişmek isteyenlerin, hatta kendilerine has bir hafızası olanların, bir dili konuşabilmek için öğrenilmesi şart olan isim ve fil çekimlerinin altına, ezilenlerin bile zihinlerinin dinleneceğine inanmakta ve bu denli kapsamlı bir gramer kitabının da varlığıyla, sadece birkaç kuralla amaçlarına ulaşacaklarına kesin gözüyle bakmaktayım.

İsim ve fil çekimlerinde tecrübeli hale geldikten ve tabii gerekli birkaç kuralı da öğrendikten sonra, Latince öğrenmek isteyen birinin Terence'i, ve Virgil'in egloglarının -sık sık (dolayısıyla birden fazla kitap okumakta yarar var) ve titizlikle okumak kaydıyla- nadide çevirilerini okuyamamaları için bir sebep göremiyorum. Böylece okuyucu, yerleştirildikleri yerlere ve çeşitlerine göre kelimelerin enerjilerini, öbek ve cümlelerin zarafetini hissetmeye ve deyimlerin nasıl sadece o dile özgü olduğunu ve söz konusu dilin ihtiyaçlarını karşıladığını anlamaya başlayacaklardır.

Sık sık tekrarlanan derslerle, kuralların nasıl uygulanacağı hakkında öğretmenin okuyacağı birkaç satır bile gençliğin yararına olabilir ve benim görüşümce gençler, İngilizceyi Latinceye çevirebilir ve Latince konuşabilir.

Benim anlayışuma göre, yabancı bir dile dair sahip olunan tüm bilgiler o dili taklit etmekten gelir. Böylece kişi; anadili söz konusu dil olanların sadece kelimelerini değil, öbekleri ve hatta cümlelerini bile konu el verdiğince tekrar eder ve dolayısıyla en iyi şekilde konuşur.

Bilindiği üzere, gençleri sözlüklerin üzerine kapatıp, dilin kullanılış anlayışına, uygulamasına ve özgünlüğüne dair bilgi verilmeden, her kelimeyi sadece gramer yardımıyla araştırmalarına ve birleştirmelerine yol açarak Latince öğrenmelerini beklemek son derece mantıksız bir yöntemdir. Gözlemlelere göre, bu süreç, bahsin sonuna kadar kurtulamayacakları yavanlık alışkanlıklarını kazanmalarına ve kıymetsiz ifadeler kullanmalarına sebep oluyor.

Burada sunduğum yöntem, kadın ve erkekler arasında yetişmiş bir çocuğun söylemleri ve davranışları arasındaki en büyük farkın sadece çocuğun yıllar içindeki emsalleri ve anlayış şekliyle ilişkilendirilebileceğini hesaba katanlara hiç de abes gelmeyecektir. Çünkü bariz bir şekilde bu farklılık, kapasitelerinde hiçbir eşitsizlik olmadığından, oluşumunu örneklerin gücüne borçludur. Dolayısıyla kimisi tam bir saray mensubu, kimisi ise serseri bir ahmağa dönüşür.

Petronius'un, kendi zamanındaki öğretim hitabetleri üzerine birtakım görüşleri vardır ve bunlar şu anki amacımıza uygulanabilir: Et ideo ego adolescentulos existimo in scholis ftultiffimos fieri, quia nihil es iis quae in usu habemus aut audiunt, aut vident (Öyle düşünüyorum ki okullarda aptal olan çok fazla öğrenci var ve bunun sebebi öğrencilerin örnek alabilecekleri, duyabilecekleri veya görebilecekleri hiçbir şey yok.).

Ayrıca İngilizce gramerini bilmenin, (her iki cinsiyetten de) insanların işleri veya sadece yatkınlıkları sebebiyle, zorunda olmayıp sadece gerekli gördükleri için başladıkları dil öğrenimini tamamlamasına yardımcı olması gibi bir yararı da vardır.

Ben bu düşüncelere dalarken Boileau'nun Satiri (Taşlamaları) çıktı birden karşıma. Kulağım kırışte ne söyleyeceğini beklerken, neşesinin veya ziyaretinin sebebini sormama fırsat vermeden beklenmedik şekilde şu iki dizeyi okudu:

Je ris, quand je vous vois, si faible et si sterile/ Prendre sur vous le soin de reformer la ville. (Seni gördüğümde gülerim, öyle zayıf ve öyle temizsin ki; Şehri baştan başa biçimlendirmenin sorumluluğunu üstlendiğinden.)

Tam zamanında gelen bu nasihatten sonra ona döndüm ve bir keçinin tüy sayısı kadar teşekkür ettim, dahası düşüncelerimi pratiğe dökebilecek kişilere tavsiye etme isteğiyle oradan ayrıldım. Doğrudan yüzüme güldüğünde bu dünya hakkında aslında ne kadar az şey bildiğimi anlattı bana. Söz adamını sadece ormanlarda görmeyi beklemem gerektiğini veya çok sevgili Terence'in de bir mızrağın ucunda şöyle söylediği gibi:

Tantumne ab re tua eft otii tibi/ Alenia ut cures, eaq; nihil quae ad te attinent “Aylaklık gerçekliğe eşit olabilir mi, diğer insanlarınkini belki iyileştirebilirsin; umursadığın sürece”.

Romish Papazları sana onların koca birer canavar olduklarını söyledi. Böylece, diye devam etti, temennini öğrenilenler üzerine kurma, fi populus vult decipi decipiatur (çünkü insanlar aldanabilir) diye ekledi çok geçmeden. Fakat daha sonra üst tabakanın kaba insanlarından birinin (ki Lilly'nin gramerine karşı Populus kelimesinin anlamını öğrenecek kadar Latince öğrenmiş olabilirler) onu duyduğundan çekinmiş olacak ki hemen oradan kaçtı. Böylece beni orada, düşüncelerimi kamu yararına kullanmak yerine onları kendi güçlerinin desteğine ve konunun esasına bırakmak veya en iyi olduğunu düşündükleri şey ile en iyi olan şeyin kesişmesini istemek üzerine verdiğim kararlarla bıraktı.

Nunc aliquis dicat mihi, quid tu Nullane habes vitia? Immo alia haus fortasse minora. (Şimdi birileri bana ‘Senin hiç mi hatan yok?’ diye sorabilir. Tam tersine, uygunsuz; fakat çok da ciddi olmayan hatalarım var.)

Bu gramer kitabı çok önemli gelişmelere yol açacak. Ancak İngilizce ve Türkçenin bilinen karakteristik özelliklerinin sadece bilgi vermek üzerine tasarlandığı ve okuyucu eğlendirmek gibi bir amacı olmadığından (yakın zamanda dili tam anlamıyla öğrenecekler) umuyorum ki, yayımlanmasının ardından amacına ulaşarak, Türkçenin dil yapısının mevcut hâlini İngiliz okuyucusuna daha kolay bir şekilde tanıtabilir. Meninsky'nin Latince karşıladığı kusursuzluğa erişemeyeceğim açık bir gerçek olsa da, bu makaleye şeklini ve hemen hemen tüm içeriğini verenin Mr. Seaman'ın çalışması olduğunu söylemek cesaretinde bulunacağım. Fakat bu Gramer'de bazı farklılıklar olduğunu söylemeliyim. Diyalogları, atasözlerini ve

sözcükleri başka kitaplardan ve benim kendi gözlemlerimden, derlemelerimden bir araya getirdim.

Türkçenin telaffuzuyla yakın ilişkide olduğumdan, Türkçede her hece ve her harfin farklı şekilde okunduğunu ve Au ile başlayan tüm kelimelerin O sesiyle çıktığını (mesela Elif ve Vav harfleri gibi) veya Elif veya Ayın harfleri altındaki her kelimenin O veya U ile başladığını gözlemlediğimi ve bunu da seslere ayak uydurabilmek için yaptığımı söylersem hata yapmış olmam. Te sesinin altında olan bazı kelimelerin T, diğerlerinin D ile başladığını; Kaff harfinin altındaki kelimelerin C, Gh veya K'dan farksız olduğunu da göz önünde bulundurdum. Bu seslere uyum sağlama amacı, sayfa 2 ve 3'te E veya İ seslerinden önce G sesiyle ilgili söylediklerimin değişime uğramasına yol açtı. Normal karakteristik özelliklerinde Cosk (Köşk) ve Gun (Gün) olarak yazılan kelimeleri ben Cyosk ve Gyun olarak yazarak araya y harfini eklemiş oldum. Bunun gibi, Y'nin C'yi veya G'yi takip ettiği ve O'dan ve U'dan önce geldiğindeki gibi farklılıklar görüldüğünde Y harfi ünsüz harf olarak anılır. Ancak, oldukça sık bir şekilde, G harfinden sonra geldiğinde, İtalyanların ünlü harfleri ile bağlantılı olarak, Gy hecesi Ginger (cincir) kelimesindeki gibi Ci olarak okunur.

Takip eden kurallar, Bab ve Ba'nın ve Bab ve Te'nin kelimelerin başında ve ön eylemlerin sonunda aldıkları anlamları açıklayacaktır.

Eğer Elif Lam bu on beş harften önce gelirse Lam okunur: Elif, Ba, Cim, Hav, Khe, Ayın, Gayın, Fa, Kaff, Keff, Lam, Mim, Vav, Ha ve Ya.

Eğer bu on üç harften önce gelirse Lam okunmaz, o harfler tekrar okunur: Ta, Sa, Dal, Zal, Ra, Za, Sin, Şin, Sad, Zad, Te, Dze ve Nun.

Sultan Mustafa'nın tuğrasını, fermanını ve resmi mührünün kopyalarını orijinallerinden (M.S. 1697'de) aldığım haliyle ekledim. Fakat Türklerin para harcanacak hiçbir olayı kaçırmayan yapıları düşünüldüğünde, bu durumun Türklerle ilgili olan kitaplara konulması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu, vatan hainliğiyle eşit kefedede tutulan resmi mührün sahtesini yapmak olarak tercüme edilebilir. Mührün her hükümdarda değişip değişmediğinden emin olmasam da, şundan eminim ki bu konuya çok büyük ihtimam gösterildiğinin anlaşılması gerek. Bu konunun ehemmiyetini, İzmir

Hristiyan cemaatinin Haç işaretinin (Tacın üstündeki küçük haçtan bahsediyorum) konulmasının kefaretinin talep etmeye gönderilen Kadı'dan da anlayabiliriz.

Bir ihtimal, insanların karınlarını zar zor doyurdukları zamanlarda yaşayan karnı aç bir Kadı'nın hikayesini duymuşsunuzdur. Bu Kadı bir gün yan yana yürüyen iki adam görür ve hizmetkârlarına bu adamları huzuruna çıkartmasını emreder. Adamlar geldiğinde onlara, aralarında çekişerek ve kavga çıkararak, sükuneti bozmadan sokaklarda neden yürüyemediklerini sorar. İkisi de masum olduklarını ve aslında çok iyi iki arkadaş olduklarını beyan ederler. Bunun üzerine Kadı, iki adama da yeminli ifade verir ve katiplerine bunun kaydını tutmaları için ödeme yapar ve adamları salar. Fakat bu Auri sacra fames (altına olan açlık) artarak devam eder.

Türklerin, bazı sayıları ifade etmede kendilerine has bir yol izlediklerini söyleyebilirim. Sayı isimlerinin sonuna ünsüzle bitiyorsa -er, ünlü ile bitiyorsa -şer ekini getirirler. Mesela; bir, birer -yani her biri veya tek parça. İki, ikişer -yani her iki tanesi veya iki parça. Bu konuya ülkeler verilen kapitülasyonlarla ilgili bir cümleyle örnek verebiliriz: Şam krallıklarının her birine elli yedişer buçuk para verilir.

Burada, Halep şehrine verilen kumaşların sekiz para değerinde değil de seksener para değerinde olduğu yazılan kapitülasyonlarımızı düzeltmeye cüret etmek çokta yanlış olmayacaktır.

Türkiye'de ikamet edecek olanlara verebileceğim tek bir tavsiye varsa, o da dil yeteneklerini nasıl zararlı hâle getirmeden kullanması gerektiğini söylemektir. Çünkü hiç şüphe yok ki, maharetlerine düşkün olanlar yakında malumatlarının onları nasıl bitap düşürdüğünü fark edeceklerdir. Aynı şekilde onlarla yakın ilişkiler içinde bulunmak çok geçmeden pahalı olduğu kadar tehlikeli olduğunu da kanıtlayacaktır. Oğlancılığa oldukça bağlılar, beyaz ve sarı tozun göz alıcılığıyla adeta kör olmuşlar ve hiçbir bağ onları kazanmak isteğinden geri tutamaz.

Ne fazilet, ne erdem, ne hürmet, ne de huşu var,

Bunun sebebi yıllanmışlık, rütbe veya kanunlar;

Ne utancı zapt etmek ne aşka ne de kana saygı,

Aldığı iyiliğe dair bir anı:

Hiçbir şey saygıdeğer, kutsal, adil veya muhteşem değil,

Lanetlenmiş açgözlülükleri her şeyi bozacak.

Bu dizeler Guarini tarafından kullanılmıştır ve yine şimdiki amacımıza uygulanabilir. Türklerin kazanmaya dair olan doyumsuzlukları, onların diyalogları üzerine bulduğum kitaptan vereceğim örnekten daha güzel bir şekilde gözler önüne serilemez: Bir talebe dersi için hazırlanırken hocasına bir yerde 'Marifet maldan iyidir' diye okuduğunu söyler. Bunun üzerine hoca şöyle cevap verir: 'Hiç şüphe yok ki eğer bu böyle olsaydı, bütün dünya kendini öğrenmeye verirdi. Görüyorsun ki bazıları öğrenmeyi sever ancak akçeyi herkes sever.'

Bütün Jansenizm müritleri ve tüm mantıkçılar bir araya gelip en güçlü çıkarımlarını ortaya koysalar da, parayı elde etmek için kullanılan tüm araçların (öğrenmekten Lucretius'un aldığı zevki almamak, bu araçlardan biridir der Mr. Creech) paradan daha değersiz olduğu görüşünü bir Türk'ün aklından silemez.

Fakat her şeyin ötesinde en tepesine ulaşmak için

Felsefenin, yerleşmek için oraya

Ora ki huzurlu, barışçıl ve zengin

Bundandır ki orayı derin harikuladeliyle dolu zannederiz

Ölümlülerin avarelikleri ne kadar da yersizdir

Mutluluğun yolunu ararken, kimisi

Öğrenmeye, ince zekaya, asalete veya üne

Diğerleri devamlı süren tehlikeli tartışmalara baş koyar

Zenginliğin en tepesine, egemenlik gücüne ulaşmak için.

Kör, acınası insan arbede yolunda

Yaşarız bu küçük hayat yolculuğunda.

Fakat, bir adam rahatlıkla arkadaşlık veya yakınlık kuramayacağı bir kişiyle asla zıtlaşmamalıdır. İnsanlık ve edep doğrultusunda, bir adam, almaya olduğu kadar, vermeye de hazır olmalıdır.

Ortak selamlaşmalara karşılık verebiliyor olmanın verdiği haz, kişinin kendini doğru gezintiye çıkmış gibi hissetmesi (çünkü Türkiye’de uzaklara seyahat etmek güvenli olmadığı gibi, rahatlıkla yapılabilen bir şey de değildir) ve yerlilerin iyi düşünceleriyle kendini bağdaştırabilmesi (fakat tüccarlar kendi işlerinin iyiliği için buna ihtiyaç duymazlar), dil ile ilgili birkaç bilgi edinmek için yeterli bir teşvik oluşturacaktır.

Bu sondan bir önceki değerlendirmem zorunlu sebeplere bağlı olduğundan, şunu unutmamak önemlidir ki dile getirmenin anlamını bilmeseydim, Barbarca konuşan bir insan olurum ve konuşan herkes benim için barbar olurdu. Gözlem yapabilen herkes, bütün dünya aslında tek bir parça olduğundan kendi yurdunda olduğu kadar yurtdışında da, karşılaştığı muamelenin kendi düşüncelerinin bir yansıması olduğunu fark edecektir.

Fakat eğer birisi edepsiz Katolik tartışmalarından kendine pay çıkaracak kadar kibirli olursa, çünkü Protestanlar en azından cahillerle bu tür tartışmaların yapılmaması gerektiğini söyler, onların dinine veya mesleklerine mensup olmak en iyisidir. Haya ve hayırseverlik 1. Korint (Corinthian) 13: 1,2,3 ayetlerine ve Hristiyanlığın en güzel yönlerine tam ters istikamette gitmektedir. Aynı şekilde gözlemlenebilir ki, bir Türk bir Hristiyan’a karşı barbarca tavırlar sergileyebilir; çünkü biz onları bastırabiliriz; ancak onlar bizi bastıramaz. Amacım Türklerin bu bağlamda yaptıklarının detayına inmek olmadığından onların mülki ve şahsi haklar konusunda çok daha saygılı davrandıklarını ve daha az barbar olduklarını söylersem adil davranmış olurum. Talihsiz ve feci olaylar karşısında ayak takımının takındığı tavır bu millete haktır ve muzırların rezil eylemleri devletin hikmetiyle zapt edilene kadar da bu böyle devam edecektir.

Quod genus hoc hominum? Quave hunc tam barbara permittit patria?..... virg. (İnsan ırkı ne de beyhudedir. Bunların olmasına ne uğruna izin veriyoruz?)

Fakat dinin korunması ve özgürlük, insanların alanları, zenginlik ve güvenlik ve skandalların tarih sahnesinden silinmesi bu şanlı saltanatın nimetlerinden ve alâkadar olduğu değerlerden olduğu için bu söz tam olarak doğru olmayabilir. Çünkü her güzel olayın devamlılığı Horace'ın Augustus için istediği iyi şeyleri devamlı olarak yenileyecektir.

Serus in Coelum redeas. (Gökyüzüne dönmek için artık çok geç)

Anlamı şöyledir:

Britanya'yı egemenliğinde kutsayan Cennet,

Bağışladıklarını bahşetmeye devam etsin

Ve vermeye sana Kraliyet esasının hazzını,

Kulların sana neşeyle hizmet ettikçe

Günahlarımız seni ve cennetleri gücendirerek

Saltanatının sonlanmasına sebep olmasın.

Asil zaferlerin hazzını tat,

Kraliçemiz, annemiz, cennetlerin gözdesi,

Sen, Anna, Avrupa'nın doğrultucusu

Gallik gururunun ve baskılarının

Sadakatsizliklerinin cezasını fazlasıyla verir.

Sözlerimi Türkçe öğrenmeyi kafaya koymuş kişilere, muhtemelen başka diller öğrenmelerinde de yardımcı olacak birkaç tavsiye vererek özetlemek istiyorum.

Böylece, bu kitabı okuyacak kişilere sadece bir kere değil, baştan sona iki veya üç kere orasında veya burasında hayallere dalmadan okumalarını öneriyorum. Sonrasında edindikleri temel bilgileri de alıp baştan başlayarak mümkün olduğunca sık bir şekilde isimlerin girdiği şekilleri ve fiil çekimlerini tekrar etmelerini; ve kendilerini bitap düşmüş gibi hissettiklerinde kelimeleri İngilizce alfabe ile tekrar okumalarını ve diyalogları ve atasözlerini gramer kurallarıyla (bu konuda tecrübeli hâle gelecekleri için), birbirlerini desteklediklerinden, tekrar gözden geçirmelerini tavsiye ediyor ve dilin sık

kullanımının her şeyi daha tanıdık ve kolay hale getireceğini ve böylece akılda daha kolay kalacağını hatırlatmak istiyorum.

Eserin bölümleri

Eserde içindekiler sayfası bulunmamaktadır. Eserde yer alan başlık ve konular şöyle tespit edilmiştir:

Eserin XXIV. sayfasında *Turkish Orthography* başlığı altında alfabe ve bu alfabedeki harflerin karşıladığı sesler verilmiştir.

1. Bölüm (1-13 s.): Türk imlâsı ve telaffuzu hakkında bilgilendirme mevcuttur. 8. sayfada Arap harfli Türkçe bir senet örneği ve devamındaki 9. sayfada da onun transkripsiyonlu hali verilmiştir. 10-13. sayfalarda da bu senedin Türkçe yapısı üzerine etraflı bilgi verilmiştir. Buradan da eserin asıl hazırlanış gayesinin ticaret, hedef kitlesinin de tüccarlar olduğu anlaşılır.

2. Bölüm (13-13 s.): İsimlerden fiillerin, fiillerden de isimlerin türeme şekilleri üzerinedir. Fiilden beş yolla isim üretildiği (13-14 s.); isimden yedi yolla isim üretildiği (14-16 s.) bildirilir.

3. Bölüm (17 s.): Cinsiyet üzerinedir. Latin ve Grek dili kadar cinsiyet ifadesi zengini olmadığı; cinsiyet ifadesi için cinsiyetin bizzat adının (dişi, erkek, kız, oğlan...) kullanıldığı; Arapça ödünç kelimelerde cinsiyetin görüldüğü belirtilir.

4. Bölüm (18 s.): Türkçede sayı üzerinedir. Türkçede sayının teklik ve çokluk olduğu, çokluğun da {+lAr} olduğu belirtilir.

5. Bölüm (18-19 s.): Çekim durumları üzerinedir. Durum ekleri etraflıca anlatılmıştır.

6. Bölüm (20-21 s.): İsimlerin karşılaştırılması üzerinedir.

7. Bölüm (21-24 s.): Zamirler üzerinedir. Zamirler durum ekleri getirilerek çeşitli görünümüleriyle çekimlenmiştir.

8. Bölüm (25-29 s.): Ek-fiillerin ve yardımcı fiillerin çekimlenmesi üzerinedir.

9. Bölüm (29-40 s.): Düzenli fiiller üzerinedir. Bu başlık altında etken fiillerle beraber yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiiller; tasvir fiilleri, edilgen

fiiller; ettirgen fiiller; iştâş fiiller; fiillerde olumsuzluk ele alınmıştır. 33-34. sayfalarda geniş zaman; 35. sayfada görülen ve öğrenilen geçmiş zaman; 36. sayfada gelecek zaman ve emir; 37. sayfada şart; 39. sayfada isim-fiil, sıfat-fiil; 40. sayfada zarf-fiil işlenmiştir.

10. Bölüm (40-43 s.): Zarflar üzerinedir. Yer, zaman, sayı, miktar, sıra, soru, inkâr, onay, istek, öğüt, rica, yasak, birliktelik, ayırma, şüphe, gösterme, benzerlik zarfları ele alınmıştır.

11. Bölüm (44-45 s.): Bağlaçlar üzerinedir.

12. Bölüm (45-46 s.): Takılar üzerinedir.

13. Bölüm (46-47 s.): Ünlemler üzerinedir.

14. Bölüm (47-49 s.): Cümle üzerinedir. İsim ve fiil cümlesinin yapısı ele alınmıştır.

15. Bölüm (49-50 s.): İsim-fiiller üzerinedir. Ancak zarf-fiil sayılan durumlar da bu başlık altındadır.

16. Bölüm (50-51 s.): Zarf-fiiller üzerinedir.

17. Bölüm (52-53 s.): Sıfat-fiiller üzerinedir.

Türkçe Konuşmalar

Bu bölümde Türkçe Tekellümât (54-70 s.) adı altında beş diyalogluk konuşma metinleri sunulmuştur:

1. Tekellümât (54-60 s.): Sabah konuşmaları vardır.
2. Tekellümât (61-65 s.): Alışveriş konuşmaları vardır.
3. Tekellümât (66-67 s.): Selamlaşma vardır.
4. Tekellümât (68-69 s.): Çeşitli konuşmalar.
5. Tekellümât (70 s.) : Çeşitli konuşmalar.

Ezop Masalları

Hikâye veya kıssa (71 s.) başlığı altında bir fabl sunulmuştur.

Atasözleri

Bu bölümde durûb-ı emsâl adı altında 53 adet atasözü (71-76 s.) yer alır.

Türkçe Sözlük

Bu bölümde (77-103.) Kelimât-ı Türkçe adı altında transkripsiyonlu Türkçe kelimeler madde başı olarak verilmiş, karşılık olarak da İngilizce kelimeler sunulmuştur.

3. Transkripsiyon Sistemi

Vaughan'ın eserin başında sıraladığı transkripsiyon sistemi şöyledir:

Harfler	Harfin Adı	Vaughan Transkripsiyonu	Türkçe Transkripsiyonu
ا	alif	a, e, i	a, e, i
ب	ba	b	b
پ	pa	p	p
ت	ta	t	t
ث	sa, th	s	ṣ
ج	gim	g	c
چ	chim	ch	ç
ح	haw	h	ḥ
خ	khe	kh	ḥ
د	dal	d	d
ذ	zal	z	ẓ
ر	ra	r	r
ز	zaé	z	z
س	sin	s	s
ش	shin	sh	ş
ص	sad	ss	ş
ض	zad	z	ḍ, ẓ
ط	te	t	ṭ
ظ	ze	dz	ẓ

ع	ain	a	˘
غ	gain	g	ġ
ف	fa	f	f
ق	koff	k	ķ
ك	caff	c, g	k
خ	gh	gh	g
ڭ	ng	ng	ñ
ل	lam	l	l
م	mim	m	m
ن	nun	n	n
و	vaw	v, o, u	v, ū, ō
ه	ha	h, a	h, a, e
لا	lam-élif	la	lā
ى	ya	ı, y, a	y, ı, i, ī

4. Eser üzerine çalışmalar

Eser üzerinde şu çalışmalar tespit edilebilmiştir:

Gilson, Erika Hitzigrath. The Turkish Grammar of Thomas Vaughan: Ottoman-Turkish at the end of the XVIIth century according to an English "Transkriptionstext", Wiesbaden :O. Harrassowitz, 1987.

Güneş, İ. T. (2011). Thomas Vaughan'ın "A Grammar of the Turkish Language" Kitabına Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesi Ses Bilgisi. *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu 16-18 Aralık 2010 (İzmir) Bildiri Kitabı* (s. 420-428). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Kartallıoğlu, Y. (2010). The Vowels of Turkish Language in Transcription Texts (Çeviriyazılı Metinlerde Türkçenin Ünlüleri). *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* (27), 85-112.

Lewis, G. (1988). English Writers on the Turkish Language, 1670-1832. *Osmanlı Araştırmaları, VII-VIII*, 83-96.

Siemieniec-Gołaś, E. (2014). Turkish Proverbs in A Grammar of the Turkish Language by Thomas Vaughan (1709). In E. Mańczak-Wohlfeld & B. Podolak (Eds.), <i>Studies on the Turkic World: A Festschrift in Honor of Stanisław Stachowski</i> (pp. 121-130). Jagiellonian University Press.

Yeşilyurt, E. (2016). Osmanlı döneminde İngilizlere Türkçe öğretmek amacıyla yazılan kitapların dil öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 277-294.

Yeşilyurt, Erhan, *Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Çanakkale 2015.

1. BÖLÜM

GRAMER

1. Ortografi (Hakkında)

[1] *Elif* ile başlayan Alfabe, diğer Türk yazıtlarında da olduğu gibi, sağdan sola doğru okunmalıdır. Farslardan alınan dört harfin dışında 27 harften oluşur. Bunlar; sadece Farsça kelimelerde kullanılan *Pa* ve *Sa*, üstüne üç nokta getirildiğinde başta *gh*, ortada ve sonda ise *ng* diye okunan Farsça Cim ve Kaf harfleridir.

Lamelif ise, *Lam* ve *Elif* harflerinin birleşimidir.

Bazı harfler iki ya da üç kere çeşitlendirilmiş ve/veya birleştirilmiştir, ancak bu durum alfabedeki harf sayısını değiştirmez.

Alfabelerin ilk versiyonları harflerin isimlerini verir ve İngilizcenin ünlü harfleri ile telaffuz edilir.

Bu çalışmanın devamında, Türklerin diğer milletlerle ortak kullandıkları ünlü harflerin telaffuzlarını İngilizceye öncelik vererek göstereceğim. Örnek vermek gerekirse: İngilizlerin *a* sesinde bulduklarını İtalyanlar ve diğer milletler *au* sesinde bulmuştur.

a sesi, *Ale* kelimesinde İngilizce tonunda, bir İngiliz'in okuyacağı gibi telaffuz edilirken *all* kelimesinde Türk ve İtalyan tonuyla telaffuz edilir.

[2] İngilizlerin *me* kelimesinde buldukları *e* sesini, İtalyanlar *many* kelimesindeki *a* harfinde bulmuştur.

İngilizlerin *my* kelimesindeki *y* sesini *i* olarak okumalarına rağmen, İtalyanlar ve Türkler *me* kelimesindeki gibi *e* olarak okumuşlardır.

u sesini yozlaşmış bir şekilde, dudakları dışarı iterek *too* kelimesinde ki çift *o* sesinde olduğu gibi okumak yerine, *you* kelimesinde olduğu gibi okumuşlardır.

Haw kelimesi gırtlaktan okunan bir kelimedir ve tam olarak doğru okunması için boğazdan gelen bir tıkrıtyla telaffuz edilmelidir. *Khe* harfi, *i*

sesi yarı eritilmiş gibi *k* sesinden önce gelircesine okunmalı. Aynı *dze* harfinde olduğunda gibi.

Sad ve *Zad* kelimeleri dilin üst dişlere dayanmasıyla, *s* ve *z* harflerinde ilk olarak tıslama gibi çıkmalıdır.

Böylece telaffuzla ilgili söylediklerimin yeterli olduğunu düşünüyorum. Türkler yazıkları gibi okuyorlar. Sadece *uc*, *um*, *uz* ve *ung* heceleri yazıldığından farklı okunur (fiil zamanlarında ve isimlerde sıkça karşılaştığım gibi) veya *ic*, *im*, *iz* ve *ing* heceleri de en nazik seslerle okunur.

Fakat burada, Türklere yazın konusunda iyice yaklaşabilmek adına, ünlüleri İtalyanların kullandığı gibi ve ünsüz harfleri de İngilizlerin kullandığı gibi incelemem gerekir. Örnek vermek gerekirse *Kaff* sesi Gelmec (gelmek) kelimesinde *i* veya *e* harflerinden önce kullanılır. *Kaff*, başta gelirse *g* harfine, sonda gelirse *c* harfine denk gelir. *Gel* kelimesinin ilk hecesi İngilizcedeki *Gelding* kelimesinde bulunur. Ancak *g* sesi İngilizcedeki *Gelly* kelimesinden farklı bir tonda okunduğundan, İtalyanların *h* sesini daha da belirginleştirmek için araya koyduğu yöntemi uygulayacak ve *Gelmec* yerine bu kelimeyi *Ghilmec* olarak yazacağım.

Eğer İngiliz milleti adetlerine bu kadar düşkün olmasalardı, diğer milletlerle beraber düşüşe geçebilirlerdi fakat bu durumun birçok avantajı var. Özellikle de ortografi konusunda, yeni stillerin kullanılması gibi. Fakat bunların kullanılmamasına gelince, bu konu üzerine yetenekli insanlardan öğrendiğim üzere sadece şöyle söyleyebiliriz: Video melora proboq; deteriora sequor (iyi yolu görüyor ve takdir ediyorum; ama kötü yoldan gidiyorum)

Cim (gim) harfi *Gig* kelimesindeki *g* sesi ile değil, *e* veya *i* harfinden önce geldiği için *gentle* (centil) veya *ginger* (cincır) kelimelerindeki gibi okunur.

Toplamda beş adet ünlü harf vardır. Bunlardan ikisi Elif ve Ayın harfleridir. Bu iki harf, üstüne veya altına gelen işaretlerle Vav'a veya Ya'ya katılarak kendi anlamlarını kaybetse de diğer beş ünlüyü temsil ederek her zaman ünlü ses olarak kullanılırlar.

Diğer üç sesli harfler *Ha*, *Vav* ve *Ya*'dır. İlki kelimelerin başındaki *h* sesini, sonda ise *a* veya İtalyancadaki *e* sesini karşılar. Diğer ikisi ise birbirinden farksız olarak ünlüler veya ünsüzler ile birlikte kullanılırlar.

Bu beş harfin yanında ünlüleri ifade edebilmek için ayrıca bir *Virgül* ve bir de *Çizgi* vardır.

Bir harfin üstüne yatay olarak çizilen çizgiye *Üstün* denir ve *e* olarak, eğer dikey olarak çizilirse *a* olarak okunur.

Bir harfin altına eğri olarak çizilen çizgiye *Esre* denir ve *i* olarak okunur.

Virgül işareti eğer bir harfin üstüne konulursa buna *Ötre* denilir ve *o* veya *u* olarak okunur. Burada ünlülerin İtalyanca okunuşlarını kullandım.

Alfabe de söz konusu işaretleri almalarıyla tanımlandıklarından; *Üstün* eğer çift kullanılırsa *an* veya *en*, *Esre* çift kullanılırsa *in* ve *Ötre* çift kullanılırsa *on* veya *un* olarak okunur.

Türkler tarafından kullanılan diğer işaretler şu şekildedir:

1. Nokta: kullanımında sayısı üçü geçmez. Harfler noktanın kullanıldığı yere ve sayısına göre şekillenir. Yazmada aralarındaki fark çok azdır. Kullanıldığı harfler *b*, *p*, *t*, *s*, *n* ve *y*'dir.

Harfin altına tek nokta gelmesiyle *b*, iki nokta gelmesiyle *y* ve üç nokta gelmesiyle *p* harfi oluşur. Harfin üstüne tek nokta gelmesiyle *n*, iki nokta gelmesiyle *t* ve üç nokta gelmesiyle Farsça *s* veya *sh* (ş) harfi oluşur. Bununla birlikte *sh* sesi veya *Shin* harfini oluşturmak için üç nokta yerine harflerin üstüne soru işaretine benzer bir işaret de konulabilir.

Harfin hem üstüne hem de altına da nokta ile sıklıkla karşılaşabiliriz ancak bu durum noktaların birbirinden ayırt edilemeyecekleri ve birinin diğerinden daha büyük olmadığı durumlarda gözlemlenir.

El yazısıyla yazılmış bazı yazıların okunaklı olmaması hiç de az görülen bir durum değildir. Aynı şekilde Türklerin yazılarındaki çeşitliliği, özellikle el yazması bir yazının aynısını kopyalarken bile karakterlerin boyutunu süslemelerle büyütme özgürlüğünü kendilerinde bulduklarını göz önünde bulduğumuzda karakterlerin yapısının değiştiğini ve okumayı daha da

güçleştirdiğini söyleyebiliriz. Ayrıca, bir harfi diğeriyle birleştirmek veya birbirine denk getirmek ve bir kelimenin ilk harfini ondan önce gelen kelimeyle birleştirerek ayırmak, herkesin ortak bir özelliği olarak sayılabilir. Bütün bunlar tahvilde, bu bölümün sonunda kanıtlanmış olacaktır.

Süslü kalem vuruşlarını ve her ilintiyi tek tek tasvir etmeye çalışmak sonsuza dek süreceğinden, bu bilgileri gözlem ve pratikten elde etmek en iyisi olacaktır.

Harflerin, kelimelerin başında alfabedeki tanımlarına uygun halde olduklarını, ortada ise sadece baş kısımlarının alfabe ile uyumlu olup sefil bir halde ezildiklerini (genellikle beceriksiz bir el tarafından yazılarak kılık değiştirmiş gibi gözükmesinden) ve sonunda yine tam anlamıyla alfabeyle uygun halde karşımıza çıktığını görürüz.

Tekrar işaretlere dönecek olursak,

2. Med: Elif harfi dışında hiç kullanılmaz ve harfin İngilizcedeki *a* veya *au* sesine karşılık gelir.

3. Cezm: Üzerinde bulunduğu harfin bir önceki ünsüz harfle arasındaki bağlantıyı gösterir.

4. Şedde: İngilizcede *coman* kelimesini *command* olarak yazmamız gibi üzerine konulduğu harfin iki kez okunmasını sağlar. Fakat eğer *d* harfinin üstüne konulursa ve hemen ardından da *t* harfi geliyorsa o harf *t* olarak okunur. Mesela *aitdy* yerine *aitty*.

5. Hemze: Harflerin altına iki nokta koyaktansa hemze koymak bazen kelimelere vuruş yapmak için kullanılır ve bu durumda *y* olarak okunur. Harfin üstündeki üstün ile birlikte kullanıldığında *a* ve *e*, altındaki üstün ile kullanıldığında *i* sesini verir. Üstünde ötre ile kullanıldığında *o* ve *u* diye okunur.

Burada bir zorlukla karşılaşılıyor. Bu sorun, alfabede *Elif* ve *Ayn*, *Sa*, *Sin* ve *Sad* gibi *S* sesini çıkartan, ses ve şekil olarak birbirine benzeyen birçok kelime içerdiğinden kelimenin tam olarak hangi harfle başladığını kesin olarak çıkartamamamızdan kaynaklanıyor. Aynı şekilde *Zal*, *Za* ve *Zad* kelimelerinin hepsinde *Z* sesini duymamızda bu soruna katkıda bulunuyor.

Hav ve Ke, Ta ve Te, Kaff, Koff ve Gayın sesleri de birbirinden kolayca ayırt edilebilecek sesler değil. Söylenbilir ki, dilde orta derecede yetenekli olan biri sadece duyarak kelimeleri kağıda dökemez veya anlamlarını aramak için sözlüklere başvuramaz.

Bu zorluk, daha önce kimsenin doğru hecelemediği kelimelerle ilgili bol bol okuma, pratik ve gözlem yapmadan aşılamaz.

Şimdi de Türkçe karakterleri yazmayı alına koymuş kişilere şunu söylemek istiyorum ki, Türkler yazı yazarken tüy kalem yerine kamy kullanıyorlar. Bu kamyşlar bizimkiler kadar sert değil ancak aynı büyüklükte. Kalemin uç kısmı yaklaşık 2,50 cm uzunluğunda olur. Kabuğu oldukça ince soyulur ve yana yatık ve dar şekilde kesilir. Böylece harfler, kalem sağ eldeyken, kalemin ucunun işaret parmağının yanına denk gelen kısmı, baş parmağa denk gelen kısmından uzun kalarak, bizim uçları keskinleştirilmiş kalemlerle bile taklit edemeyeceğimiz şekilde tek hamlede yazılır.

Aritmetikte kullandıkları figürler alfabenin altında yazılıdır ve açıklama gerektirmemektedir.

Tahvilin Gramatikal Yapısı

Bu tahvili veya mektubu yazmamın sebebi, Sherman Vitkin isimli bir İngiliz tüccarından (soyadı muhtemelen, Türklerin burada da olduğu gibi Frankofon kelimelerde oldukça sık yaptıkları hatalardan dolayı, Whitcomb ismi yanlış yazılmış olabilir) aldığım üç yüz bin buçuk dolarlık meşru borçtur (burada Türklerin yarımaları ifade etmek için kullandıkları forma dikkat edelim). Böylece sermaye toplamı altı yüz elli dolar eder. Faturada adı geçen veya yazılmış olan meblağ, şu an hala İzmir'de gümrük başkanı olan asil oğlum Ağa Mustafa'ya otuz bir gün sonra getirilmelidir (Ağa kelimesini Mr. Kelimesinden türettiğimi ve kasabanın şefi veya başı anlamına geldiğini söylemeliyim). Bu borç benim borcum ve Pilkinton (bu ismi Milkinton olarak yazdıklarını ve ödemenin aslında Pilkinton'a yapılması gerekirken, onlara faturayı gösterir göstermez müşteri, Pilkinton'dan yazılı veya sözlü herhangi bir güvence almaya gerek görmeden faturayı aldığını ve bana ödeme yapmayı kabul ettiğini not edelim) isimli, daha önce ismi geçen ve İzmir'de ikamet

eden tüccarın partnerine (burada kullanılan formdaki her kişi, Sherman, Whitcomb ve Pilkington, farklı bölgelere aitler ve aralarında çok da sıkı bir ilişki yok. Ancak insanlara toplanıp söz konusu suçları işlemeleri söylenen ayaklanmalarda, isyancıların tahılları kesip dağıtmasında olduğu gibi kendi suçlarımıza bakarsak, böyle toplanmalarda mutlaka ya bir kılıç ya da bir silah kullanıldığını görürüz. Buna benzer durumlardaki gerçekliği kanıtlamak için yeterlidir ve eğer borç ödenir, isyancılar cezalandırılırsa farazi partner oradan kılıç ve silahlarla ayrılabilir.) ödeme yapılması gereklidir. Daha önce de belirtilen tutardaki vadeli bir borcun altına girildiğinden, ödeme ve teslimin eksiksiz bir şekilde bu faturanın sahibinden yapılması gerekmektedir. Yazılı veya tarihlenmiş, 1109 yılının, Ramazan ayının 2. günü (ki aylar Nun harfiyle gösterilir) bizdeki 16 Nisan 1698 yılına denk gelir ve Türklerin hicri takviminde yazılıdır. Hicri takvim, Muhammed Peygamber'in M.Ö 570 yılında 5 Mayıs tarihinde doğmasına rağmen 16 Haziran 622 tarihinde Mekke'den Medine'ye, Peygamber şehrine, hicret etmesiyle başlar ve o gün hicretin de ilk günüdür. Şimdi, 1698'den 622'yi çıkardığımızda 1076 güneş yılı eder, 1109 ay yılına denk gelerek aradaki farkı kapatır.

Taahhüt edilen fatura, (İmparatorluk imzasının asillerin yaptıkları bağış kağıtlarının ve fermanların başında taklit edilmesi, sahtesinin yapılmasının da olduğu gibi büyük bir suçtur) anlaşılamayan bir şifredir, çünkü şöyle devam eder: mütevazi hacı Mehmet hala gümrük başkanıdır.

Bu sebeple İzmir'de müşteriye faturayı 3 Mayıs tarihinde sundum ve yukarı da bahsettiğim gibi hemen onayladı ve kabul etti. Camileri ve Kiliseleri onaran bir müfettiş veya müdür, bizde temmuz ayına denk gelen, ayın 2'sinde faturanın ödenebilir olduğunu beyan etti. İlk 300 doları 25 Mayıs'ta ödenmesine rağmen diğer 1000 dolar da ödenene kadar yan, 4 Temmuz'a kadar bekledim. Türkler, borsa kanununa neredeyse hiç önem göstermiyor. Kağıtta 1109 yerine 109 senesi yazılıydı.

Buraya kadar tahviller ve faturalarla ilgili yeterince bilgi verdim. Bu bölümü, bize göre her ocak ayında bir baştan başlayan ve aralık ayında biten, Muhammedi Ayların isimleri ile tamamlayacağım. Ancak, birbirleriyle aralarındaki mesafeyi koruduklarından, ayların isimlerini bilmenin tüccarlara

faturalarının asıllarının karşılığı olup olmadığını anlamak açısından yardımcı olacağını düşünüyorum.

1. Muharrem, 2. Safer, 3. Rebiülevvel, 4. Rebiülbahar, 5. Cemaziyelevvel, 6. Cemaziyelahir, 7. Recep, 8. Şaban, 9. Ramazan, 10. Şevval, 11. Zikade, 12. Zilhicce.

Bunlara gün isimlerini de ekleyeceğim:

Pazar günü,

Pazar ertesi,

Salı günü,

Çarşamba günü,

Perşembe günü,

Cuma günü,

Cuma ertesi.

2. İsimlerin Fiillerden Ve Diğer İsimlerden Türemesi;

Türevler Konusu

I- İsimler, fiillerden beş yolla türerler:

1. Mastar ekinin genellikle *c* veya *k* olan son harfini atarak. Mesela; Bilmec (bilmek), bilme (bilgi). Anglamak (anlamak), anlama (kavrayış).

2. Mastar ekine -lık, -lik ekleyerek. Mesela; Bilmeklik (kavrayış veya bilgi).

3. Genellikle -mek veya -mak olan mastar ekini tamamen kaldırıp yerine -ış veya -iş getirerek. Mesela: sevmek-seviş, ağlamak-ağlayış.

4. Kişiyi belirten isimlerdeki -mek veya -mak eklerini -ci veya -ici ekleriyle değiştirerek. Mesela; sevmek-sevici, okumak-okuyucu. Fakat eğer -mek veya -mak eklerinden önce *t* harfi geliyorsa, kimi zaman *d* harfine dönüşür. Mesela; işitmek-işidici**

5. Kişinin Arapça ismi veya sıfat-fiiller kullanarak. Mesela; Nazir (Arapça)-yardım edici, Kafır (Arapça)-inanmayan.

II- İsimler diğer isimlerden yedi yolla türerler:

1. Kişinin isminin, zanaat, sanat veya yaptığı işi belirten isimlerin sonuna -ci ekini getirerek. Mesela; Ekmek-ekmekçi, bostan-bostancı, kapı-kapıcı (yükçü veya kapı görevlisi anlamında kullanılır. Hamal, yükünün ağırlık taşıyanına denir).

2. Pers dilinde de olduğu gibi ismin sonuna -kar, -ker ekleriyle isme yapıcı, edici anlamını getirerek. Mesela; günah-günahkar, taç-taçkar (bir tacı olan), cihan(dünya)-cihankar(dünyakar). Türkler Cihan ve Cehennem kelimeleri arasındaki farklılıkları maalesef görülemeyecek kadar arttırmışlardır.

3. Kişinin bir yerde yaşadığı veya bir yerli olduğunu belirtirken o yerin isminin sonuna -lu veya -li ekini getirerek. Mesela; İstanbul-İstanbullu, Halep-Halepli, Sakız-Sakızlı, İzmir-İzmirli.

Fakat Rumeli kelimesi Yunanistan'ı, Rum kelimesi is Yunan olan kişiyi belirtir.

Bazen de Arapçada olduğu gibi -lı ekinin yerine kelimenin sonuna -i eki gelir. Mesela; Mısır (veya Mıssr)- Mıssri.

4. İsimlerin sonuna şu küçültme eklerini getirerek: -cuk, -cük, -ceğiz, -cağız. Mesela: oğlan-oğlancık, kız-kızcağız, köpek-köpecik (aradaki k harfini atarak), it (köpek veya fahişe)- itceğiz, cici (küçük)-küçük (daha küçük)-küçücük (daha da küçük).

5. Soyut kelimeler hem sıfatlardan hem de isimlerden -lık, -lik eki getirilerek türetilirler. Mesela; kul-kulluk, bey-beylik, Tanrı-Tanrılık, iyi-iyilik, hasta-hastalık.

6. Birçok Arapça ve Farsça kelimeler Türkler tarafından hiç değişikliğe uğramadan kullanılmaktadır ve isimlerin birçoğu da Arapça parçacıklarından sonuna -lık, -lik eki getirilerek oluşturulur. Mesela; şahit (Arapça)-şahitlik, hain (Arapça)-hainlik. Aynı durum birçok Farsça kelime için de geçerlidir. Mesela; zur(güç)-zurmand(güçlü)-zurmandlık(cesaret).

7. Sıra sayıları, sayı isimlerinin sonuna -ıncı, -inci ekleri getirilerek oluşturulur. Mesela; bir-birinci, iki-ikinci.

En son sayıların isimlerine dair verdiğim bilgiyi, Türkiye'deki tüccarlar tarafından sıkça kullanıldığı için oldukça yararlı görüyorum. Bu bölümü gerekli gördüğüm yere kadar sayıları yazarak sonlandıracağım: 1-Bir, 2-İki, 3-Üç, 4-Dört, 5-Beş, 6-Altı, 7-Yedi, 8-Sekiz, 9-Dokuz, 10-On, 11-On bir, 12-On iki olarak yirmiye kadar böyle devam eder. Hiçbir şey onun katlarındaki sayıların isimleri kadar gerekliliğini kanıtlamamıştır: 20-Yirmi, 30-Otuz, 40-Kırk, 50-Elli, 60- Altmış, 70-Yetmiş, 80-Seksen, 90-Doksan, 100-Yüz, 200-İki yüz, 300-Üç yüz diye devam eder, 1000-Bin, 2000-İki bin diye devam eder, 40000-bir tomar veya Kırk bin, 1.000.000 bin kere bin. Aradaki sayıların hepsi ilk dokuz sayıyı ekleyerek oluşturulur.

Fakat Ermeniler de genellikle Farsça sayıları kullandıklarından onları da buraya ekleme cüretini gösteriyorum: 1-Yek, 2-Du, 3-Se, 4-Çahar, 5-Panc, 6-Şeş, 7-Heft, 8-Heşt, 9-Nü, 10-De, 11-Yazda veya Yazdeh, 12-Davazde veya Devazdeh, 13-Sizdeh, 14-Çehardeh, 15-Panuzdeh, 16-Şanzda veya Şanzde, 17-Hifdeh, 18-Hicdeh, 19-Nuzdeh, 20-Bist, 30-Si, 40-Çehel, 50-Pancah, 60-

Şest, 70-Heftad, 80-Heştad, 90-Neved, 100- Sad, 200-Divist, 300-Sised ve böyle devam eder, 1000-Hezar, 1.000.000-Desadhezar veya Melyun.

Farslar sıra numaralarını oluşturmak için sayı isminin yanına -um, -üm veya -hüm eklerini getirirler. Mesela; yek(bir)-yekum(birinci), du(iki)-dövüm(ikinci), nü(dokuz)-nühüm(dokuzuncu).

3. Cinsler (Hakkında)

Cinsler eril, dişil ve cinssiz sözcükler olmak üzere üç tanedir ve yine üçe ayrılır:

1. Türklerin Latince veya Yunancada olduğu kadar fazla çekim eki çeşitleri veya Fransızca ve İtalyancada olduğu kadar tanımlıları yoktur. İsimler kelimelerin anlamlandırmalarıyla bilinir ve sıfatlar da İngilizcede de olduğu gibi bu isimlere cins ayrımı veya değişiklik olmaksızın uygulanır. İngilizcede bir köpekten (dog) bahsederken bu köpeğin cinsinin erkek olduğunu bilirim çünkü dişi köpek için başka bir ifade kullanırız (bitch). Dolayısıyla Türkler de isimlerin eril ve dişi halleri için farklı sözcükler kullanıyorlar. Mesela; köpek-kancık, boğa-inek, horoz-tavuk. Sıfatları da bu kelimelerde değişikliğe gitmeden uyguluyorlar. Mesela; bu köpek-bu kancık, güzel adam-güzel avrat-güzel hayvan.

2. Bir kelime iki cinsi de ifade ettiğinde eril cinsi ifade etmek için er veya erkek kelimelerini, dişi cinsi ifade ettiğinde kız veya dişi kelimelerini kullanıyorlar. Mesela; erkek için *er oğlan*, kız için *kız oğlan* kelimelerini kullandıkları gibi. Aynı şekilde erkek kardeş (brother) için *erkardeş* veya *erkadaş* (arkadaş), kız kardeş (sister) için *kız kardeş*, eril aslan için *erkek aslan*, kız aslan için *dişi aslan* kelimelerini kullanıyorlar.

3. Çeşitli Arap kelimeleri, Arap dili tarzında kullanılan cinslerle kullanılıyor.

4. Sayılar/Çokluk Belirteci (Hakkında)

Sayılar tekil ve çoğul olmak üzere ikiye ayrılır. Kelimenin formu, tekil formuna *-ler, -lar* ekleri getirilerek oluşturulur. Mesela; *adam-adamlar, baş-başlar*.

5. Ad Halleri ve Çekimleri (Hakkında)

Çekimler iki şekilde kategorize edilir. Bir kelimenin yalın hali ünsüz harf ile bitiyorsa o kelime ilk çekim ile ünlü ile bitiyorsa ikinci çekim ile çekilir.

Ad halleri ise şu şekildedir: yalın hali, iyelik hali, *-e hali, -i hali*, seslenme hali ve *-den hali*. İlk çekimin kelimeleri takip eden çekim ekleriyle belirlenir.

İsimlerin yalın halleri ünsüz harflerle, iyelik halleri *-un, -in* ekleriyle, *-e* ve *-i* halleri *-e, -i* ekleriyle, seslenme ve *-den* halleri de yalın halinde olduğu gibi *-den* veya *-dan* ekleriyle sonlanır.

Kelimelerin çoğul halleri, isim ve yukarıda adı geçen çekim eklerinin arasına *-ler* eki getirilerek oluşturulur.

İlk Çekim

	Tekil	Çoğul
Yalın hali	Adam	Adamlar
İyelik hali	Adamın	Adamların
-e hali	Adama	Adamlara
-i hali	Adamı	Adamları
Seslenme hali	O adam	O adamlar
-den hali	Adamdan	Adamlardan

Bilinmesi gerekir ki, eğer bir isim *k* harfi ile bitiyorsa kelimenin tekil iyelik, *-i* ve *-e* hallerinde *k* harfi *ğ* harfine dönüşür. Mesela; dostluk-dotluğun, dostlukun değil.

İkinci çekimlerin ad halleri de ilk çekimde olduğu gibi sonlanır. Aralarındaki tek fark ikinciler ünlü harflerle biterler. Bu sebeple, arada çatışmayı önlemek adına tekil isimle ek arasına sessiz bir harf konulur. Böylece gelen iyelik eklerinde gelen ek *-ın, -in* değil *-nın, -nin*; *-e* halinde *-ye, -ya*; *-i* halinde *-yı, -yi*; seslenme halinde, yalın ve *-den* hallerinin ilk

çekiminde de olduğu gibi -den, -dan eklerini alır. Çoğul halinde *y* ve *n* harfleri -ler çeki tarafından sağlanır.

İkinci Çekim

	Tekil	Çoğul
Yalın hali	Ata (baba)	Atalar (babalar)
İyelik hali	Atanın	Ataların
-e hali	Ataya	Atalara
-i hali	Atayı	Ataları
Seslenme hali	O ata	O atalar
-den hali	Atadan	Atalardan

Eğer ismin sıfatı ifade edilmezse, o zaman sıfatlar yukarıda belirtildiği gibi çekilir. Fakat eğer isim belirtilmişse, ismin hali ve sayısı ne olursa olsun sıfatlar çekimlerinden çeşitlendirilmeden tekil olarak kullanılır. İngilizcede iyi adam derken nasıl adamdan, adama, adamı diyerek sıfatı hiç değiştirmiyorsak, Türkler de iyi adam, iyi adamın, iyi adamlar, iyi adamlardan gibi kullanırlar.

6. İsimlerin Karşılaştırılmaları

Burada, karşılaştırmaların üç derecesi vardır. Bunlar: Yalın, Üstünlük ve En Üstünlük dereceleridir.

Kelimenin yalın derecesi salt özellikleri ifade eder. Mesela; iyi, kötü, hoş gibi.

Üstünlük derecesi, yalın derecesinden bir basamak yükselerek daha iyi, daha kötü, daha hoş gibi özelliklerini ifade eder ve Türkler tarafından dört formda kullanılır:

1. Kelimenin yalın derecesinin sonuna -rek, -rak eklerini getirerek. Mesela; büyükrek (daha büyük), hoşrak (daha hoş) gibi.

2. Sıfatın -den halinden oluştuğu ismi de Üstünlük derecesini alır. Mesela; 'Bütün Mısır'da Zeliha'dan güzel hatun yok idi.' cümlesindeki 'Zeliha'dan' kelimesi güzel sıfatıyla, karşılaştırmada herhangi bir değişikliğe gitmeden, yönetilmiştir. 'Benden büyük' tümceciğinde de olduğu gibi.

3. Kelimeden önce 'daha' sözcüğü kullanılarak. Mesela; daha yüksek, daha büyük.

4. Arapça karşılaştırmalar da oldukça sık kullanılır. Mesela; ahsen (daha iyi). *Haramilik ailmec gaibet ailemeccan asslah ve evly dur*, yani; haramlık günah işlemek, gıybet etmekten iyidir.

En Üstünlük derecesi iki şekilde kullanılır:

1. Kelimenin yalın derecesinin önüne en sözcüğü getirilerek. Mesela: *iyi-en iyi, kem(kötü)-en kem(en kötü)* gibi.

2. Kelimenin yalın derecesinin önüne *pek, katı, gayet, bigayet, gayet de, gayet ile* veya *-dan ziyade* gibi sözcükler getirilerek. Mesela: *katı veya pek soğuk idi*.

7. Zamirler (Hakkında)

Zamirler *ben, sen, o* kelimelerinde olduğu gibi *bu, şu* kelimelerinde de kişiselliği belirtir. Aynı şekilde *kim, hangisi* gibi kelimeler ilgi tümcelerini, *benim ve senin* gibi kelimeler de iyeliği belirtir. Bu konular bu bölümde özenle incelenmiştir.

Zamirlerin çekimi

	Tekil	Çoğul
Yalın hali	Ben	Biz
İyelik hali	Benim	Bizim
-e hali	Bana	Bize
-i hali	Beni	Bizi
Seslenme hali	İstiyorum	İstiyoruz
-den hali	Benden	Bizden

	Tekil	Çoğul
Yalın hali	Sen	Siz
İyelik hali	Senin	Sizin

	Tekil	Çoğul
Yalın hali	O	Onlar
İyelik hali	Onun	Onların
-e hali	Ona	Onlara
-i hali	Onu	Onları
Seslenme hali	İstiyor	İstiyorlar
-den hali	Ondan	Onlardan

Yalın hali	Bu	Şu
İyelik hali	Bunun	Şunun

-e hali	Buna	Şuna
-i hali	Bunu	Şunu
Seslenme hali	İstiyor	
-den hali	Bundan	Şundan

Çoğul halleri:

Yalın hali	Bunlar	Şunlar
İyelik hali	Bunların	Şunların
-e hali	Bunlara	Şunlara
-i hali	Bunları	Şunları
Seslenme hali	İstemek	
-den hali	Bunlardan	Şunlardan

Bilinmeli ki, *bu* kelimesi, *işbu* sözcüğündeki gibi çekilir. Ancak çoğul halinde *n* harfi eklenir.

Kendi ya da *kendü* kelimeleri birbirleriyle aynı şekilde ikinci isim çekimleriyle çekilir.

Ki ve *Kim* kelimeleri çekilemez ancak çekilebilen zamirlere eklenebilirler. Mesela; *onunki* kelimesinde de olduğu gibi.

Fakat *Kim* ve *Ne* kelimeleri isimler gibi çekilir.

İyelik zamirlerini oluşturmanın birkaç yolu şöyledir:

1. Eğer tekil birinci kişi iyelik zamiri çekiliyorsa, isme *-m* veya *-um*, çoğul birinci kişi iyelik zamiri çekiliyorsa, tekil hali oluşturulduktan sonra, *-uz* veya *-ız* eki getirilir. Mesela; baba-babam-babamız.

Eğer çoğul olan *-ımız* veya *-umuz* ekleri çoğul isme ekleniyorsa, hem isim hem de zamir çoğul kullanılır. Mesela; babalar-babalarımız.

2. İkinci tekil kişi iyelik zamiri çekiliyorsa *-n* veya *-nı* ekleri, çoğul yapmak içinse *-nız* ekleri eki getirilir. Mesela; ata (baba)-atan-atanız, iki veya daha fazlaysa *atalarınız* örneklerinde olduğu gibi kullanılır.

Söz konusu birinci ve ikinci kişi zamirleri, aynı kişiler için, ayrı ayrı zamirler ile de çekilebilir. Mesela; benim atam-benim atamın, senin atan-senin atanın.

Burada da gördüğünüz gibi totoloji (kelimelerin gereksiz yere kullanımı) oldukça sık kullanılır.

3. Üçüncü kişilerde iyelik zamirleri, ünsüz harfler biten isimlerin sonuna -ı, -i harfleri, ünlü ile biten kelimelerin sonuna ise -sı, -si ekleri getirilerek çekilir. Çoğul kelimelerde ise her ikisi de ismin sonuna -leri, -ları ekleri getirilerek çekilir. Mesela; kılıç-kılıcı-kılıçları, baba-babaları veya onların babaları olarak da ifade edilebilir.

Yukarda belirtilen özelliklerden herhangi birine sahip olan isim veya sıfat-fiillerin hepsi isim olarak çekilir, eklendikleri ad veya sıfat-fiil çeşitlendirilmez. Mesela; babam-babamın-babama. Bu örnekte de olduğu gibi, *baba* kelimesi değiştirilmez, iyelik zamirinin kişisi ve isim halleri *-m*, *-mın* ve *-ma* ekleriyle ayırt edilir.

4. İyelik zamirleri, ismin temel halini tamamlayan durumundaki kelimelerin sonuna *-ki* ekini getirerek de oluşturulabilir. Mesela; benimki-bizimki-bizimkiler gibi.

Belirtmeliyim ki *-ki* eki *kim*, *herkim* ve *her ne* sözcüklerinin sonuna, isimlerde de olduğu gibi değişikliğe uğratılmadan eklenirler. Mesela; kim ki-kimin ki, herkim ki-herkimin ki, her ne ki- her nenin ki.

8. Yardımcı Fiiller (Hakkında)

Ek fiiller, bütün fiillerin farklı zamanlarını birbirinden ayırmak için kullanılır. Bu sebeple düzenli fiilleri çekme veya biçimlendirme konusuna geçmeden önce, bunları buraya ekleyeceğim:

Haber Kipi

Geniş Zaman

Tekil	Çoğul
-im, -in (ben)	-iz (biz)
-sın (sen)	-siz, -sınız (siz)
-dır (o)	-dırlar, onlardır (onlar)

-miş'li Geçmiş Zaman

Tekil	Çoğul
-idim, -imiştim	-idik, -imişdik
-idin, imiştin	-idiniz, imiştiniz
-idi, -imiştir	-idiler, -imişler veya -imişlerdir, -lerimiş

Dilek Kipi

Geniş Zaman

Tekil	Çoğul
-isem	-isek
-isen	-iseniz
-ise	-iseler, -lerise

-miş'li Geçmiş Zaman

Tekil
-imiş isem veya -ise idim

Eklemeliyim ki bu fiil zamanları geniş zaman dilek kipi kişilerinin önüne -imiş eki veya -miş'li geçmiş zamanda -ise ekleri getirilerek oluşturulur.

Bu fiillerin olumsuz halleri, olumlu hallerinin önüne *değil* kelimesi getirilerek oluşturulur. Mesela; *değilim*.

Fakat konu üçüncü kişilere geldiğinde, *değil* kelimesi yerine çoğunlukla (aynı zamanda olumsuzluğu da belirten) *yok* kelimesi kullanılır. Mesela; yoktur, yok idi (yoktu).

Bağfiil; iken, olumsuz hali; değil iken-değilken.

Bu ortaç sadece bu fiile özledir ve *olduğumu*, *olduğunu*, *onun olduğunu* ve *olduğumuzu* gibi sözcüklerde, ‘yabancı olduğumu biliyordu’ veya ‘o çok yaşlı bir adam’ cümlelerinde örneklendirildiği gibi, *olma* halini belirtir.

Dikkate alınmalıdır ki, bu fiilde aranan zaman ve kipler her zaman *olmak* fiili tarafından temin edilir ve bu fiil düzenli fiillerin sonlarında çekilir. bu konuda verilebilecek bir örnek şu şekildedir: *olmak* fiil çekimini kaldırmak için bu kelimeye bağlı veya bu kelimedenden türetilmiş anlamlar eklenmelidir. Mesela; olmağın (TDK: olmakla veya olmayan), olmadan, olmazdan evvel (olmadan önce), olacak, olunca, olduğundan beri veya oldu olalı.

Olduk sıfat-fiilinden türeyenler: olduk da, oldukça (ömrü oldukça-ömrüm oldukça), olduğumda, olduktan sonra, olduğum gibi, olduktan beri (oladan beri).

Düzensiz bir fiil olan var (sahiplik bildirir) kelimesi Latince de ki Est pro habeo’ya (İng. I am here- ben buradayım) benzer. Yalnızca burada ki *est*, ismin -e halindeyken, *var* kelimesi iyelik halindedir.

Bunula birlikte, her zaman kipi sadece tek bir kelimeyle oluşturulur ve kişiler ve sayılar *benim*, *senin*, *onun*, *bizim*, *sizin*, *onların* gibi zamirlerle belirlenir. Mesela; *benim var*, *senin var*, *onun var* veya *onun vardır*. Fakat, -dır eki burada var kelimesine eklenmiş olsa da bu kelime olmadan da sıklıkla kullanılır. Mesela; ‘Benim malım çoktur’ cümlesinde ki ‘çoktur’ kelimesinde olduğu gibi. Ayrıca iyelik bildiren ‘benim’ kelimesi sahiplik bildiren bir isim kullanıldığında cümleden çıkarılabilir. Mesela; ‘Benim malım çoktur’ cümlesi yerine ‘Malım çoktur’ cümlesi kullanılabilir. Bunun sebebi zenginlik veya servet anlamına gelen *mal* kelimesine eklenen -ım ekinin birinci tekil şahsa sahiplik anlamı vermesidir.

Benim vardı veya olur idi (olurdu),

Benim oldu veya olmuşdur (olmuştur),

Benim olmuş idi (benim olmuştu),

Benim ola veya olacakdur (olacaktır).

Emir Kipi

Senin var olsun veya var ola.

Dilek Kipi

Eğer benim ola,

Benim olur ise (olursa),

Benim oldu ise,

Benim olsa idi,

Benim olacak ise.

Burada bir konuya dikkat edilmelidir. Bu çoğunlukla -dır ekeylemi ve *ben, sen, o, biz, siz, onlar* kişi zamirlerine -de eki eklenerek ile ifade edilir. Böylece *benim* kelimesi yerine *bende, bendedur* (bendedir) veya *bende var* veya *bende vardur* (vardır), *sendedir* veya *sende var* gibi kelimeler kullanılır. Bunun sonucunda bütün zaman kiplerini, kişileri ve fiil kiplerini atlatır.

Ayrıca şuna da dikkat edilmelidir ki Türkler, bu fiilin anlamını -lı veya -lu eklerini ekleyerek de ifade edebilirler. Mesela; erkek çocuğa sahip olmak veya erkek çocuğa sahip olan kişiyi belirtmek için *oğlanlı* (eski Türkçe) veya *oğlanlı* kelimeleri kullanılır.

9. Düzenli Fiiller (Hakkında)

Fiillerin çeşitli türleri arasında Türklerin bunlardan beş tanesini kullandıkları tahmin edilmektedir. Bu türler fiilin aktif, pasif, nötr, geçişli ve olumsuz türleridir. Bunlardan son iki tanesinin kullanımları sadece onlara özel ve birinci tür, yani aktif tür, diğer türlerin hepsini, hatta farklı şekillerde bir araya gelmiş olanları bile, şekillendirir ve farklı şekillerde kullanılabilir. Bunlar:

1. Aktif fiiller, Farsça ve Arapçadan alınan çeşitli kelimelerin sık sık Türkçede olan kelimelerle birleştirilmesiyle oluşturulabilir ki bu kelimeler şöyledir: etmek, kılmak, tutmak, vermek. Mesela; *muhabbet etmek, talim eylemek, namaz kılmak, mazur tutmak, zahmet vermek ve perhiz etmek* cümleciklerindeki gibi.

2. Kimi zaman ise iki farklı Türkçe kelimenin bir araya gelmesiyle oluşturulabilir. Mesela; *bulmak* ve *vermek* kelimelerinden *buluvermek* (elde etmek), *almak* ve *koymak* kelimelerinin birleştirilmelerinden de *alıkoymak* (elde tutmak) kelimesi ortaya çıkar.

3. Bazı fiiller söylemin diğer kısımlarından oluşturulur. Mesela; Türkçe bir isim olan *el* kelimesiyle *vermek* fiili birleştirildiğinde teslim olmak/etmek veya yardım etmek (TDK) anlamlarına gelen *el vermek* fiili ortaya çıkar.

4. Arapça sıfat-fiilleri oldukça sık bir şekilde aktif fiillerin yerine kullanılır. Mesela; koruyan veya saklayan (TDK) anlamına gelen *hafız olmak* veya *hafız etmek* fiilleri gibi.

Pasif fiiller aşağıdaki gibi oluşturulur;

1. -mek ve -mak mastar eklerinin önüne -il eki getirilerek. Mesela; sevmek-sevilmek, inanmak-inanılmak. Bu genel kuralın dört istisnası vardır.

Birincisi: -mek veya -mak mastar eklerinden önce ünlü bir harf geliyorsa -il eki yerine -n eki kullanılır. Mesela; kapamak-kapanmak.

İkincisi: -mek veya -mak mastar eklerinden önce *t* harfi geliyorsa *d* harfine dönüştürülür. Mesela; işitmek-işidilmek (eski Türkçe, işitilmek). *t* harfinin *d* harfine dönüşmesi diğerleri kadar önemli bir istisna gibi

gözükme de, kelimenin kulağa daha iyi gelmesi için yapılan tek istisna budur.

Üçüncüsü: Eğer -mek veya -mak astar eklerinden önce *y* harfi geliyorsa kelimenin pasif hali çeşitli şekillerle oluşturulur. Mesela; giymek-giymek, saymak-sayılmak.

2. Bazı pasif fiiller Arapça kelimelerden ve olmak ve olunmak ekeylemlerinden oluşurlar. Eğer Arapça sözcük pasif anlamlanmaya sahipse veya pasif sıfat-fiil ise, Türkçede pasif hale *olmak* kelimesiyle dönüştürülür. Ancak eğer kelime bir eylem ismi veya aktif fiilse o zaman *olunmak* kelimesi eklenir. Mesela; maktul olmak-katil olunmak ifadelerinin ikisi de cinayete kurban gitmek veya öldürülmek anlamına gelir, mübdel olmak-tedbil olmak ifadeleri de (kılık) değiş(tir)mek anlamına gelir.

3. Farsça kelimelerden ortaya çıkan pasif fiiller de olmak ekeylemi eklenerek ortaya çıkarılır. Mesela; (açma, açılış, açık olmak anlamlarındaki) güşade olmak.

Benzer şekilde nötr fiiller de Arapça ve Farsça kelimelerin diğer Türkçe kelimelerle bir araya gelmesiyle oluşur. Mesela; and içmek (yemin etmek), ruşen olmak (parlamak), şikayet etmek.

Geçişli fiiller aşağıdaki gibi oluşturulur:

1. İngilizcede sebep olmak (to cause) ifadesinin kullanılması gibi, Türkçede -mek, -mak mastar eklerinin önüne -dur, -dür ekleri getirilir. Mesela; gülmek-güldürmek.

Fakat eğer -mek, -mak mastar eklerinden önce ünlü bir harf geliyorsa -dur, -dür ekleri yerine *t* harfi getirilir. Mesela; aldamak (kandırmak)-aldatmak (kandırmaya yol açmak)-aldanmak(pasif tonda, kandırılmak)

2. Geçişli fiiller -dur ekine *t* harfinin eklenmesiyle *bir şeyin yapılmasına yol açmak* anlamına gelir ve (Mr. Seaman'ın deyişiyle iki kere aktifleştirmek) Geçişli Pasif adı verilir. Mesela; 'Neden kendimizi öldürtmeye varırız (uğraşırız)?' cümlesinde ki öldürmek-öldürtmek kelimesi gibi.

Karşılıklı eylemi belirten birtakım fiiller vardır ve -mek, -mak mastar eklerinden hemen önce -ş veya -iş ekleri getirilerek oluşturulur. Mesela; söylemek-söyleşmek (sohbet etmek veya karşılıklı konuşmak), sevmek-sevişmek (iki veya daha fazla insanın karşılıklı birbirini sevmesi).

Bu ve bunun gibi kelimelerden geçişli fiiller oluşturulur. Mesela; seviştirmek (başkalarının birbirlerini sevmelerini sağlamak). Ayrıca aynı şekilde pasif fiiller de oluşturulabilir. Mesela; sevişilmek (karşılıklı sevilme).

Fiilin olumsuz halleri kelimenin mastar halinin son harfini -mek veya -mak eklerine dönüştürülerek ortaya çıkarılır. Mesela; sevmek-sevmemek, anlamak-anlamamak.

Şimdi, fiillerin farklı türlerinin aktif fiillerden nasıl türetildiğini, kusursuz bir örnekle (sevmek kelimesi ile) özetlemek hiç de yanlış olmaz. Bu kelime sırasıyla şöyle yapılandırılır: 1. Pasif hali; sevilme

2. Geçişli hali; sevdirmek

3. Olumsuz hali; sevmemek

4. Karşılıklı eylem fiili; sevişmek

5. Pasif halindeki fiilden oluşturulan geçişli pasif hali; sevildirmek

6. Geçişli sevdirmek fiilinden oluşturulan Pasif geçişli hali; sevdirmek

7. Karşılıklı eylem fiilinden oluşturulan pasif hali; sevişilmek

8. Tekrar, geçişli hali; seviştirmek

9. Tekrar, olumsuz hali; sevişmemek

Bu olumsuz hali diğer fiillere de pekala uygulanabilir. Pasif haliyle,

10. Sevilmemek, 11. Sevdirmemek, 12. Sevildirmemek, 13. Sevdirmemek, 14. Sevdirdirmek (bir başkasının başka birini sevmesine yol açmak, sıklıkla kullanılmaz)

Diğer zaman ve fiil kipleri, Çekimler bölümünde gösterilecektir. Yalnız halindeki kelimelerin sonunun -mek veya -mak ekleriyle bitmesinden dolayı, bunların iki tane olduğu söylenir. Fakat aralarındaki tek fark birinin e,

diğerinin *a* harfini kullanması olduğundan aşağıdaki kelime sonları her ikisine de uygulanabilir:

Haber Kipi

Geniş Zaman

Tekil	Çoğul
-rem, -rum, -rin	-riz, -ruz
-(e)rsin	-(e)rsiz (-ersiniz)
-er, -ar, -r	-(e)rlər

Mesela; severem veya severum veya severin (eski Türkçe), seversin, sever, severiz, severler.

Dikkat edilmelidir ki, bu zaman kipini yapılandırmak için -mek veya -mak ekleri kaldırılır ve bunun yerine fiilin önce ki halinin çekimiyle arasına ünlü bir harf getirilir. Mesela; sev-e-rem veya *sevdirmek* kelimesi için, sevdir-i-rim.

Fakat eğer -mek, -mak eklerinden önce ünlü bir harf geliyorsa, geriye sadece bu ekleri ortadan kaldırmak kalıyor. Mesela; anlamak, anlarım, anlarsın, anlar.

Yine gözden kaçırmamalıyız ki, geniş zaman sık sık gelecek zamanın yerine kullanılır ve yukarıda bahsi geçen kelime çekimleri aktif, pasif, nötr ve geçişli fiiller için geçerlidir ancak olumsuz halleri şu şekilde yapılandırılır:

Haber kipi

Geniş zaman

Tekil	Çoğul
-mem, -mezem	-meziz (-meyiz)
-mezsın	-mezsiz (mezsınız)
-mez	-mezler

Sevmem veya sevmezem (eski Türkçe), sevmezsin, sevmez. Anlamam veya anlamazam (eski Türkçe).

Şimdi, diğer fiillerin biçimlendirilmesine dönelim.

-di'li Geçmiş Zaman

Tekil	Çoğul
-idim, oldum	-idik, olduk
-idin, oldun	-idiniz, oldunuz
-idi, oldu	-idiler, oldular

Severdim veya severoldum (eski Türkçe).

Bu zaman kipinin *sever* kelimesine, geniş zamanın haber kipinin üçüncü tekil şahsına bu çekimlerin eklenerek yapılandırıldığı ve olumsuz halinin de -mek, -mak ekleri yerine -mez, -maz ekleri getirilerek yapılandırıldığı gözden kaçırılmamalı. Mesela; sevmez idim.

-miş'li Geçmiş Zaman

Tekil	Çoğul
-dim, -miş(d)im	-dik, -miş(d)ik
-din, -mişsin	-diniz, -mişsi(n)z
-di, -miştir	-diler, -mişler, -mişlerdir

Sevdim veya sevmiş(t)im.

Bu zaman kipinin yapılandırılmasında -mek, -mak eklerinin kaldırıldığına ve yerine yukarıdaki çekimlerin getirildiğine dikkat edilmelidir. Dahası, bu kelimeleri çekmenin ikinci yolunun da fiilin önceki haliyle ekeylemin eksikli çekimleri olan -im, -sin, -dir eklerinin arasına -miş eki getirilerek oluşturulduğu da gözden kaçırılmamalıdır.

Bu zaman kipinin olumsuz hali, -mek, -mak ekleri yerine -me, -ma ekleri kullanılarak yapılır. Mesela; sevmedim-sevmemiştim, anlamadım-anlamamıştım.

Burada Mr. Seaman'ın ikinci -miş'li geçmiş zaman adını verdiği konuya geçmek istiyorum. İkinci -miş'li geçmiş zaman, fiilin üçüncü şahsıyla ve -imişim ekiyle yapılandırılır. Mesela; sever(i)mişim.

Bu miş-li geçmiş zaman, *sevmiş* sıfat-fiili üzerinden örnek gösterecek olursak, -di'li geçmiş zamanın eki *-idim* ile -miş'li geçmiş zamanın eki birleştirilerek ortaya çıkarılır. Mesela; sevmişidim (sevmiştim).

Aynı şekilde diğer zamanlarda da şu şekilde çekilir: sevmiş imişim, sevmiş oldum, sevdim idi. Bu kullanımlar gramatikal açıdan doğru olsa da pek sık kullanıldığını söyleyemeyeceğim. Bahsi geçen ilk kelimelerin diğer şahısları da yukarıda sözü edilen kurallarla kolayca çekilebilir.

Gelecek Zaman

Tekil	Çoğul
-yim, -iserim, -eceğim	-yiz, -iseriz, -eceğiz
-esin, -isersin, eceksin	-esi(ni)z, -isersi(ni)z, -eceksi(ni)z
-edir, -iserdir, -ecedir	-eler, -iserlerdir, -eceklerdir

Seveyim, seviserim (eski Türkçe) veya seveceğim.

Dikkat edilmelidir ki gelecek zaman kipini yapılandıran -iser veya -ecek ekleri ve -im, -sin, -dur ekeylem eklerinin fiile eklenebilmesi için -mek veya -mak mastar eklerinin kaldırılması gerekir.

Olumsuz hali -iser veya -ecek ekleri yerine fiille -amaya eki getirilecek oluşturulur. Mesela; sevmeyeyim, sevmeyesin, sevmeyedir.

Fakat -dir eki üçüncü şahıstan, olumlu ve olmuş hallerinde de olduğu gibi, çıkarılabilir.

Emir Kipi

Tekil	Çoğul
-----	-elim; sevelim
-----	-iniz; sev, seviniz
-sin	-sinler; sevsin-sevsinler

Burada, ikinci tekil şahsın genellikle -mek ve -mak eklerinin kaldırılmasıyla yapılandırıldığına dikkat çekmek istiyorum. Mesela; getirmek-getir, taşımak-taşı, gelmek-gel, bakmak-bak. Türkler bu kelimelere

zaman zaman *imdi* (şimdi) kelimesini de ekleyebiliyorlar. Mesela; gel imdi (gel şimdi).

Olumsuz hali -mek veya -mak eklerinin olduğu yerlere -me veya -ma eklerinin getirilmesiyle oluşturulur. Mesela; sevme, bakma. Fakat birinci çoğul şahıs olumsuzlaştırılırken aynı zamanda araya *y* harfi eklenir. Mesela; sevmeyelim, sevmeyiniz.

Dilek Kipi

Geniş zaman

Bu zaman kipi bazen şimdiki zamanın hikayesinde veya gelecek zamanda da kullanılabilir.

Tekil	Çoğul
-em, -sem, -isem, olsam	-iz, -sek, -isek, olsak
-esin, -sen, -isen, olsun	-siz, -seniz, -iseniz, -olsanız
-e, -se, -ise, olsa	-eler, -seler, -lerise, olsalar

Sevem, sevsem, severisem veya severolsam (eski Türkçe)

İlk iki çekimin fiile -mek ve -mak mastar eklerinin yerine getirildiklerine ve son iki çekimin de tekil üçüncü şahsın geniş zaman haber kipine (sever kelimesine) eklendiğine dikkat edilmelidir.

Ayrıca eğer bağlacı çok nadir kullanılır. Bunun yerine çoğunlukla fiilin anlamından çıkarılır.

Olumsuz hali -em, -esin eklerinden önce -mey, -mey ve -sem, -isem eklerinden önce de -mez eklerinin getirilmesiyle oluşturulur. Mesela; sevmeyim, sevmeyesin, sevmezsem, sevmezisem.

Şimdiki Zamanın Hikayesi

Tekil	Çoğul
-e idim	-e idik
-e idin	-e idiniz
-e idi	-e idiler

Seveydim (seve-idim), seveydik (seve-idik), seveydin (seve-idin), seveydiniz (seve-idiniz), seveydi (seve-idi), seveydiler (seve-idiler).

Olumsuz halinde -e eki yerine -meye eki kullanılır. Mesela; sev-meye-idim, sevmeyeydim.

-miş’li Geçmiş Zaman (Bitmişlik Zamanı)

Tekil	Çoğul
-dim is, -miş olam	-dik ise, -miş olayız
-din ise, -miş olasın	-diniz ise, miş olasınız
-di ise, -miş ola	-diler ise, -miş olalar

Sevdim-ise veya sevmiş-olayım.

Olumsuz halinde araya -me veya -ma konulur. Mesela; sevmedimse, sevmemiş olam.

-di’li Geçmiş Zaman (Önceki Geçmiş Zaman)

Tekil	Çoğul
-se idim	-se idik
-se idin	-se idiniz
-se idi	-se idiler

Sevseydim (sevse-idim), sevseydik (sevse-idik), sevseydin (sevse-idin), sevseydiniz (sevse-idiniz), sevseydi (sevse-idi), sevseydiler (sevse-idiler).

Olumsuz halinde -se ekinden önce -me veya -ma ekleri getirilir. Mesela; sevmese-idim (sevmeseydim).

Gelecek Zaman

Tekil	Çoğul
-ecek olursam	-ecek olursak
-ecek olursan	-ecek olursanız
-ecek olursa	-ecek olurlarsa

Sevecek-olursam.

Olumsuz halinde -ecek ekinden önce -mey eki getirilir. Mesela sevmeyecek olursam.

Mastar Kipi

Sevmek kelimesindeki -mek eki veya *bakmak* kelimesindeki -mak eki kullanılır.

Olumsuz halinde, *sevmemek* kelimesindeki -memek eki veya *bakmamak* kelimesindeki -mamak eki kullanılır.

Geniş Zamanın Ekeylemi

Seven ve *bakan* kelimelerindeki -en ve -an ekleri kullanılır.

Olumsuz halinde *sevmeyen* ve *bakmayan* kelimelerindeki -meyen, -mayan ekleri kullanılır.

-miş’li Geçmiş Zamanın Ekeylemi

Sevdik ve *sevmiş* kelimelerindeki -dik ve -miş ekleri kullanılır.

Olumsuz halinde *sevmedik* ve *sevmemiş* kelimelerindeki -medik, -madık, -memiş, -mamış ekleri kullanılır.

Gelecek Zamanın Ekeylemi

Sevecek, *seviser* (eski Türkçe) veya *sevmeli* kelimelerindeki -ecek, -acak, -iser, -meli ekleri kullanılır.

Olumsuz halinde *sevmeyecek* ve *sevme-iser* kelimelerinde olduğu gibi -ecek ekinden önce -may, -meli ve -iser eklerinden önce -me veya -ma eki kullanılır.

Bu ekeylem ve diğeri hakkında daha fazla bilgi için sentaks (söz dizimi) bölümüne bakınız.

Bağfiller

-riken, -arak, -erek, -ip, -ipen, -imiş, iken ekleriyle yapılandırılırlar. Mesela; severiken (severken), severek, sevip, sevimişiken (sevmişken).

Olumsuz halleri -maziken, -mayarak, -mayıp, -mayıpen, -mamışiken ekleriyle oluşturulur. Mesela; sevmeziken (sevmezken).

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü üzere burada ki ekeylemler -mek, -mak master ekleri yerine yukarıdaki eklerle çekilirler. Yalnızca eğer ünlü bir harf önce geliyorsa fiille geniş zamanın ekeyleminin eki arasına n harfi konulmak zorundadır. Mesela; anlamak-anlanan

10. Zarflar (Hakkında)

Nitelik sıfatları genellikle zarf olarak kullanılırlar. Mesela; iyi, hoş, kem (kötü) nitelik kelimelerinde de olduğu gibi.

Dikkat edilmelidir ki -mi eki, fiilin geniş zaman haber kipinin ikinci tekil ve çoğul kişilerinin son hecesinden önce kullanılır. Mesela; sever misin, sever miyiz? Diğer zaman kiplerinde de fiili takiben kullanılır. Mesela; sevdiniz mi?

Yine dikkat edilmelidir ki zarflar isimlere, özellikle de niteliği simgeleyeceği zamanlarda, -ile ekinin eklenmesiyle oluşturulur. Mesela; adamlıkile (adamlıkla)

Ayrıca zaman zaman Arap yöntemlerini takiben ortaya çıkan zarflarda, ismin -i halini belirtmek için, kullanılır. Mesela; kesiran (çok), zahiren (açıkça, görünüşe göre), serran (gizlice).

Aynı şekilde -ane ekiyle biten birtakım Farsça kelimeler de zaman zaman kullanılmaktadır. Mesela; peder-pederane, Türkçede; baba-babayane, Arapçada; aşık-aşıkane. Bu zarflar kimi zaman sıfat olarak da kullanılır.

Bu bölümün geri kalanı birtakım kelimelerin bir araya toplanmış halinden ibarettir. Bu kelimeler alfabetik sırayla değil, gramer uzmanlarının kararlaştırdıkları şekilde sıralanmışlardır. Fakat ben *yer* kelimesini *burada* ve *orada* kelimelerinden, *zaman* kelimesini *şimdi* ve *bugün* kelimelerinden önce koymayı orta halli bir ressamın göstergesine *bu bir köpek ve bu da bir boğa* yazmasındaki gibi haklı görüyorum. Fakat benden önce kullanılan yöntemlerin hatırına önce zarflardan başlayacağım.

1. *Yerlere* (place) ilişkin sözcükler; bunda, burada. Bundan, buradan (sebebiyle). Ondan, oradan (o sebepten dolayı). Beri (bu taraftaki, beriki). Oraya, onda. Hani? Handa (eski Türkçe)? Ne yerde? Nereden? Ne yerden? Burada dikkat edilmesi gereken nokta *ne yerde* ve *ne yerden* ifadelerinin zarf halinde kullanılan isimler olmaları ve zarfların arasına koyulma sebeplerinin sadece anlamları arasındaki benzerlik olmasıdır. Bu konunun örneklerini kelimelerin ayrıntılı listesinde de göreceğiz. Her yerde, her nerede. Geri yerde (başka yerde). İçeri, içerde. Dış, dışarı, dışarda. İçeri, içerde. Yukarı. Aşağı.

Üst, üzere, üstün. Alt. Ayrıca *üzere/üzre* kelimesi *-e bakılırsa, -ona göre, dediğince* anlamlarına da gelir.

2. *Zamana* (time) ilişkin sözcükler; Mademki. Bu esnada. Ne zaman? Kaça? Kaçı? Vakit vakit, bir zaman, bir vakit. Kaç zaman? Nice zaman? Nice vakit? Niceye dek? Niceye değin? (Ne zamana kadar?) Nice tez? (Ne kadar çabuk?) Kaç kere? Nice kere? Bugün, dün, yarın. Öğle zamanı. Dün değil, öte gün, öteki gün. Öbür gün (yarından sonraki gün). Akşam, gündüz. Gece ile. Hala, şimdi. Yakında, geçenlerde. Geri zamanda, az zaman. Nadir, seyrek. Filhal (şimdi, hemen). Her gün. Daima. Herkes. Hiçbir kere. Şimdiye dek, bugüne varıncaya dek.

3. *Sayılar* (number) ile ilişkin sözcükler; Bir kere, iki kere. Kere sözcüğünü isimlere eklemek o için kaç kere yapıldığını gösterir. Mesela; yüz kere, bin kere. Yine, tekrar.

4. *Miktara* (quantity) ilişkin sözcükler; Az, biraz. Çok, gayet de (pek çok). Ondan ziyade (ölçünün ötesinde).

5. *Sıralamalara* (order) ilişkin sözcükler; Ondan sonra, sonra. Bir daha, şimdiden sonra. Evvelde. Son.

6. *Soru sormaya* (asking) ilişkin sözcükler; Niçin? Niye? Hani? Daha detaylı sözcükler için *yer* ve *zamana* ilişkin soru zamirlerine bakınız. Yok mu? (-mu eki bir şeyin olup olmadığını sorgular).

7. *İnkara* (denying) ilişkin sözcükler; Yok. Değil. Asla.

8. *Doğrulamaya* (affirming) ilişkin sözcükler; Hakikatte. Evet, belli. Elbette.

9. *Ummaya* (wishing) ilişkin sözcükler; Keşke. Ne olaydı.

10. *Teşvik etmeye* (exhorting) ilişkin sözcükler; de-de şimdi. Hadi de.

11. *Yakarmaya* (entreating) ilişkin ifadeler; Allah'ını seversen.

12. *Yasaklamaya* (forbidden) ilişkin sözcükler; Haşa

13. *Toplanmaya* (congregating) ilişkin sözcükler; Bili, birbiri.

14. *Ayırmaya* (separating) ilişkin sözcükler; Başka, başkaca, ayrı. Tenha.

15. Şüpheyeye (doubting) ilişkin sözcükler; Şayet, belki.
16. Göstermeye (shewing) ilişkin sözcükler; İşte.
17. Benzerliğe (similitude) ilişkin sözcükler; Gibi, nitelkim, şöyle, böyle, öyle. Sanki.

11. Bağlaçlar (Hakkında)

Bu bölümde zor kelimeleri, ayrıştırıcıları, ayrı yazılan kelimeleri, çıkarımsal kelimeleri, çeliştiricileri ve sövgü sözlerini bağlaçların önünden kaldıracam. Bunun sebebi bu konuların öğrenciye bilgi vereceğine iyice aklını karıştırdığına, hafızasını gereksiz ve kullanılmayan birçok sözlükle doldurduğuna böylece detaylara gereksiz ilgi gösteren kişilerin karşısında, *ve*, *veya*, *velev ki* sözlerinin anlamı sorulduğunda hemen cevaplayabilecek durumda değilse, konuşmaya çekinmelerine sebep olduğuna inanmamdır. Bu kişiler *ve* kelimesinin bir bağlaç, *ya da/veya* kelimesinin bir ayrıştırıcı, *velev ki* kelimesinin de karşı çıkan bir anlamı olduğunu bilmediği takdirde ne tam anlamıyla birer bilim adamı ne de sağduyulu insanlar olarak sayılmalıdırlar. Diller böylesi ehemmiyetsiz boş laflarla dolu olduklarından öğrencilerinde gelişimleri sekteye uğramaktadır. Ancak belirtmeliyim ki dil öğrenmenin en asil kısmı da bu saçmalıkların altında yatar. Bundandır ki birçok dil dâhisi bu saçmalıkları ortadan kaldırmaya uğraşırken bitap düşmüştür. Fakat tüccarları dilin ve dil biliminin gizemli kısımlarıyla öfkelenmemek adına elimizdeki konuya geri dönmek istiyorum.

Ve, hem. Daha. Ya, yahut, gerekse. Ama, veli, lakin. Velakin. Bundan fazla, dahası var. Şimdi, ondan ötürü, onun için, o sebepten. Ke, zira, zirake. Onun içinkî, o sebepten ki. Eğer, meğer, illa, -dengeri (-medikçe). Kim, ta, ki, ta ki, eğerse. Yani. (Yazar burada bağlaç olarak kullanılan kelimeleri sıralamış).

12. Edat/İlgeçler (Hakkında)

Bu konuya gelince dikkat edilmelidir ki Türkçe kelimeler, dolayısıyla da farklı dillerden kullanılan edatlar da, yapılandırıldıkları isim haliyle ya birleştirilirler ya da ayrı kullanılırlar. Yalnızca -bi eki yapılandırıldığı kelimedenden önce gelir.

Aşağıdaki ekler ismin yalın haline eklenir:

-de, -dan (gerçi -dan eki biraz daha ismin -den halinde kullanılan bir ek gibi gözüktür), -sız, -siz (olumsuz) ve -ce (-e göre).

Aşağıdaki ek ve kelimeler şahıs zamirleriyle kullanılmadıkları sürece özel bir isim haliyle yapılandırılmazlar ve genellikle tamlayan durumundadırlar:

-bi, ve -ile ekleri ve *miktarı* ve *için* kelimeleri.

Aşağıdaki ek ve kelimeler ismin -e halinde kullanılır ve bu amaca hizmet ederler:

Göre, yakın, mukabil ve karşı kelimeleri ve -dek ve -değin ekleri.

İç kelimesi ismin -i halindeyken takip eden kelimeler ise ismin -den halindedir: geri, -kalı, ötürü, sonra, aşağı, yukarı, öte, önceden, taşra (yurt dışı, dışarıda olan veya bahsi geçen şey olmadan)

İsimlerle birlikte kullanılan ve yer bildiren bunlardan farklı edatlar ve kelimeler de mevcuttur ve şu şekildedir: Yan, huzur (bir kişinin huzuruna çıkmak), ard (art, arka), karşı, mukabil, mukabile, öteyaka (öte yaka, öbür taraf), beri yaka (bu taraf), taşra (dışarıda olan, TDK: dışarlık), çevre (bir şeyin çevresinde/etrafında), orta, ara, üst, üzre, hak (hakkında, bir konuya ilişkin), alt. Mesela; ‘Ol kemisne padishahung huzurine irishdy’ (O kimse padişahın huzuruna erişti (çıktı)).

13. Ünlemler (Hakkında)

Burada yine okuyucuya *dikkatli ol* (take heed) ifadesinin bir uyarı ünlemi olduğu gerçeğini ne kadar gereksiz olsa da bir seremoniyle açıklama ihtiyacı duyuyorum. *Eyvah!* (alas!) ifadesi de aynı şekilde bir ünlemdir ve korkuyu veya acıyı dile getirmede kullanılır. Bu başlık altında bunun gibi farklı ünlem ifadelerine yer vereceğim. Bu örnekler şöyledir:

Bre! Hayde! (Hadi!) Hey! O! Ah! Vay! Kim var?! Bak bak! Acaba! Allah Allah! Aferin! Çok yaşa! İyi güzel! Sus! Sakin! Dikkat!

14. Sentaks (Söz Dizimi) veya Gramerin Doğru Kuralları Çerçevesinde Sözcük Türlerinin Makul Yazımı ve Birleşimleri (Hakkında)

Sıfatlarla nasıl birleştirildiği üçüncü bölümde gösterilmiştir.

Ortaya atılan kurala göre, iki varlık belirten isim bir araya geldiğinde ikincisi tamlayan (iyelik) durumunda olmak zorundadır ve Türkler aşağıda belirtilen eklemeleri yapmaktadırlar.

Yapılandırılmada başta gelen isim sonuna -y (-i) veya -sy (-si) eklerini alır ve söylemde oluşturduğu iyelik halinden sonra kullanılır. Mesela; ‘Shaharung hakimy ande gheldy’ (Şehrin hakimi oraya geldi.) Bu cümlede *shaharung* (şehrin) kelimesi, -y (-i) ekini alan ve bu sözcükten (şehrin) sonra kullanılan *hakimi* kelimesini tamamlayan durumundadır.

Fakat yukarda sözü geçen kuralda tamlayan durumunda kullanılan bazı kelimeler zaman zaman bu karakteristik özelliği almadan yalın halinde de kullanılabilir. Mesela; Rum Sultanı (Yunan Prensi), Cihan halkı (Dünya halkı). Burada Rum ve Cihan kelimeleri *Rum'un* veya *Cihan'in* kelimeleri yerine kullanılmış ve -i eki getirilen *sultan* ve *halk* kelimelerinden önce gelmiştir.

Hacet ve ihtiyaç kelimeleri ismin -e halinde yapılandırılır. Mesela; ‘Benim ere hacetim yoktur’ (Benim bir eşe/kocaya hacetim/ihtiyacım yoktur.), ‘Bunun mala ve cevhere ihtiyacı yoktur.’ Bu cümlelerde *mala* ve *cevhere* kelimeleri *ihtiyaç* kelimesinin ve *ere* kelimesi de *hacetim* kelimesinin -e halinde kullanılmış şeklidir.

Ayrıca la-ik ve muhtaç kelimeleri de ismin -e halinde kullanılır.

15. Fiillerin Yapılandırılması

Kişisel fiiller her zaman yalın duruma uygun olsalar da kullanılan sayıya uygun olmayabilirler. Bunun sebebi yalın halinin çoğul olmasına rağmen tekil halde kullanılan fiillerin (veya tam tersi de olabilir) kimi zaman karşımıza çıkmasıdır. Mesela; ‘İseviler (Hristiyanlar) firara yüz tuttu’. Burada *İseviler* kelimesi çoğul haldeyken *tuttu* fiili tekil haldedir.

Latince *sorumluluk* (görev, kişinin yapması gereken şey. İng: Office, part veya duty) kelimesinin genellikle cümleden çıkarılıp yapılandırıldığı iyelik halinin anlamında verilmesi gibi Türkçede de aynı kural uygulanır. Bu çerçevede iyelik haline *işi* kelimesi eklenir. Mesela; ‘Talihsiz/makus olanlara merhamet etmek, merhametlinin işidir.’

Gösterdiğim bu son kural, Mr. Seaman’ın belirttiklerinin arasından seçilmiştir ve diğerleri kadar Türkçe diline cahil kalan kişilere öğretilmeye ve kullanılmaya değer görülse de ben cümleden atmayı tercih ederim. Bu durum, bazı gramer kurallarının sadece bir veya iki kelimedeki kullanılmak üzere ortaya atıldığı ve her zaman doğru olmayabileceğinin bir kanıtı değilse nedir? Bu saygı değer kuralın, öğrenci anlaması gereken her şeyi anladığında bizi getireceği nokta, sorumluluk veya görev kelimelerinin değil de, yukarıda da görüleceği gibi, merhametlinin kelimesinin *işi* kelimesiyle yapılandırılarak tamamlayan durumda/iyelik halinde olduğudur. Bu konu on dördüncü bölümde, isimlerin yapılandırılması kısmında açıklanmıştır.

16. Yalın/Mastar Halleri (Hakkında)

Bu konuda dikkat edilmesi gereken nokta, fillerin yalın halinin isimlerin ilk çekimleri gibi çekildiğidir. Mesela; sevmek (yalın hali)- sevmeğin (iyelik hali)- sevmeye (-e hali). Ayrıca başka bir fiili takiben kullanıldıklarında o fiilin haline uygun olarak çekilir. Mesela; ‘Mumu yakmaya varır.’ cümlesinde yakmaya kelimesi varır kelimesinden, dolayı ismin -e halinde çekilmiş basitçe yakmak olarak kullanılmamıştır. Fakat bunun dışında ek bir özelliği yoktur.

Olmak, gerek, istemek, öğretmek, buyurmak, dilemek ve talep etmek, bilmek, layık olmak gibi kelimeler ve daha birçoğu hallerinde çeşitlilik olmaksızın mastar halinde kullanılır.

-meğin ve -mağın ekleri -mek ve – mak mastar ekleri yerine kullanılır ve sebep belirtir.

-meden veya -madan ekleri -mek ve -mak mastar ekleri yerine kullanılır ve -den önce anlamını verir. Mesela; ‘Bir saati geçmeden’, ayrıca bu cümle ismin -den haline dönüştürülerek ‘Bir saat geçmeden evvel’ olarak da ifade edilebilir.

-ecek ve -acak ekleri -mek ve -mak ekleri yerine kullanılır ve işin yapılacağı zamanı ifade eder.

-ince eki -mek ve -mak ekleri yerine kullanılır -e kadar anlamını ifade eder. Dahası, bu eke zaman zaman -ta eki ve *dek* ve *değin* kelimeleri de eklenebilir. Mesela; ‘Ben gelinceye dek orda kaldı.’

Seveli ve benzeri kelimeler *beri* kelimesinin kullanılmasına gerek kalmaksızın fiilin yalın halinden türetilir ve *o zamandan başlayarak* veya *o zamandan sonra* ifadelerini belirtir.

Bu ve bunun gibi sıfat fiillerden ortaya çıkan kelimeler ile ilgili örnekler için, mesela olmak kelimesi gibi, yardımcı fiiller bölümüne bakınız.

17. Bağfiillerin/Ulaçların Yapılandırılması

Unutulmamalıdır ki Türkler, bağfiilleri (mesela sevap kelimesi gibi) her halin tüm zamanlarında, hem tekil hem çoğul bütün şahıslarda, hiçbir değişikliğe gitmeden kullanmaktadırlar. Bu sebepten dolayı şahıs fiillerinin sürekli tekrarlanmasından kaçılmak için o fiilin bağfiilinin kullanılması en iyisi olacaktır. Sonra bağfiilin ifade ettiği kip, zaman, sayısı ve şahsı aynı cümlede sonradan kullanılan şahıs fiilinde veya bağfiilde veya sıfatfiilde bulunur. Mesela; ‘Muhammed Han Gazi İstanbul’dan çıkıp Edirne şehrine teveccüh (bir tarafa doğru gitmek, yüzünü bir tarafa çevirmek) olmuş.’

Burada bitmişlik zamanının bir sıfatfiili olan *olmuş* (olmak fiili) kelimesinin takip ettiği *çıkıp* bağfiili gösteriyor ki *çıkıp* kelimesi *çıkmaq* fiilinin bitmişlik zamanında kullanılmış halidir. Bununla birlikte sıfatfiilin ve sonuç olarak bağfiilin de üçüncü tekil şahısta kullanılması gerektiğini görüyoruz.

Fakat bazen sıfatfiil bu bağfiili takiben kullanıldığında bir ortaç gibi yapılandırılmalıdır. Mesela; ‘Bu hikayeyi bunca gelip gidenlere hicayet eyledim (anlattım)’.

Bağfiiller türetildikleri fiilin haliyle çekilirler.

18. Sıfatfiiller (Hakkında)

Bağfiiller gibi sıfatfiiller de türetildikleri fiilin haliyle çekilirler ve geniş zamanın sıfatfiili yerine birçok fiilde herhangi bir değişikliğe gidilmeden üçüncü şahsın haber kipi kullanılır. Mesela; sever-seven vb.

Geçmiş zamanın sıfatfiili, ilgi zamirinin fiilin ve yalın durumun anlamını benimser. Mesela: ‘*Yarabbi onlara verdiğin nimetleri yine (geri) al.*’

Burada *verdiğin* kelimesi *verdik* (verilmiş, verilen) kelimesinden türetilmiştir ve ikinci şahısta sahiplik durumunun bir işaretidir. Görüldüğü gibi, -ğın eki -ke ilgi zamirinden, *sen* kelimesinin yalın halinden ve verdin fiilinin de *vermek* kelimesinin geçmiş zamanının haber kipinin ikinci tekil şahsından türetildiği anlayışını benimser.

Ayrıca bazı *şeyler* özellikle belirtildiğinde bu sıfatfiil, ilk temin, ilgi zamirinin fiilin ve yalın halin anlayışını benimser. Mesela; ‘Dediklerimi etme (yapma)’. Burada dikkat edilmelidir ki geçmiş zamanın sıfatfiili (fiillerin mastar halleri gibi) isimlerin ilk çekimlerinin çekildiği şekilde çekilmiştir. Dolayısıyla *dedikler* kelimesi *dedik* kelimesinin çoğul halidir ki birinci şahsın (-ğım, -um eki alan) karakteristik özelliklerini alır. Böylece etmek fiilinden sonra -i hali oluşturabilmek için -i eki eklenmiştir ve bunların hepsi bir araya geldiklerinde de *dediklerimi* kelimesi ortaya çıkmış ve benim tarafımdan konuşulan şeyler veya benim konuştuklarım anlamına gelmiştir.

Geçmiş zamanın sıfatfiili zaman zaman -miş ekiyle çekilir ve sıfat veya aktif sıfatfiil olarak kullanılabilir. Mesela; ‘Ölmüşten artık söz gelmez (Ölmüş adam bir daha konuşamaz)’

Gelecek zamanın sıfatfiili -ecek veya -acak ekleriyle sonlanır ve ayrıca isimler gibi çekilir. Mesela; ‘Onun öleceğini bilirdi’ veya ‘Alemde söylenmedik söz kalmamıştır.’

Gramerin Sonu

2. BÖLÜM

TÜRKÇE DİYALOGLAR [< TURKISH DIALOGUES]

1. Diyalog

[< *Evelky Tekelumat* **The First dialogue**]:

Sabah kalktığı zaman söyleşmek için Sabah kalktığında konuşmak için. [< *Sabah Kaldughy zaman suileshmec ichun* For discourse sake, when about to rise in the morning] (54)

Bre oğlan, sabah yakın mı? Hey çocuk, sabah yakın mıdır? [< *Bre oğlan Sabah yakinmy?* Ho Boy, is it nigh day?] (54)

Güneş bile doğdu bir saatden artıktır. Güneş bile doğdu bir saat önce. [< *Ghyunash bile dogdy' bir saatdan artıktır.* The sun bath been up above an hour.] (54)

Hiç öyle olur mu? Ta bu kadar çok uyudum mu? Hiç öyle olur mu? Hiç bu kadar uyunur mu? [< *Hich öile olurmy? ta bu kadar chok oyudummy?* Is that false? Or have I slept so long?] (54)

Pencereleri açtığım zaman görürsünüz. Pencereleri açtığım zaman görürsünüz. [< *Pengerelery' achdugumzaman gurursenghiz.* You'll see when I have open'd the windows.] (54)

Gerçeksin. Tez şimdi bana zıbınımı ve kaftanımı getir. Gerçekten. Çabuk hemen bana zıbınımı ve kaftanımı getir. [< *Ghercheksin. Tez imdy bonga zibunimy' ve koftanimy' ghetur.* Thou'rt in the right: bring me therefore presently my wastcoat and under-vest.] (54)

İşte, sanduk üstünde başınız yanındadır. İşte sandık üstünde başınız yanındadır. [< *Ishte, sanduk ustunde bashinghiz yanindedur.* See, they are on the chest nigh your head.] (54)

Var şimdi, bana su getir, ellerimi ve yüzümü yıkayayım Git şimdi bana su getir, ellerimi ve yüzümü yıkayayım. [< *Var imdy, bonga su ghetur,*

Ellerimy' ve yuzimy' yuyaim Go then, bring me water to wash my hands and face] (54)

Isıcak mı istersiniz? Sıcak mı istersiniz? [*<Isijakmy istersengiz?* Will you have it warm?] (54)

Yok, ben o kadar hupé değilim Hayır ben o kadar üşümedim. [*<Yok, Ben o kadar hupe deghil im.* No; I am not so chilly.] (54)

Silegeç nerededir? Bre mundar ne ile silineyim? Havlu nerede? Bre mundar neyle kurulanayım? [*<Silagec kande dur? bre murdar ne ile silinaim?* Where's the towel? Out you sloven, what shall I wipe with.] (55)

Sultanım temiz yoktur, ben onları çamaşıra yıkamaya verdim. Sultanım temiz yoktur, ben çamaşırları yıkamaya verdim. [*<Sultanum temiz yokdur, ben onlery' chamashire yaikamaghe virdim.* Sir, there's none clean; I have given them to the washer.] (55)

Şimdi gömleğimle silineyim. Şimdi gömleğim ile silineyim. [*<Imdy Ghyumleghim'le silinaim.* Then I'llwipe with my shirt.] (55)

Şimdilik bu havluyu alın, ke temizdur. Şimdilik bu havluyu alın temizdir. [*<Shimdilic bu makrameyi alling, ke temiz dur.* This towel you may take this moment, for't is clean.] (55)

Benim çoraplarım nerededir? Benim çoraplarım nerededir? [*<Benim chorablerim nere dur?* Where are my (woollen) socks?] (55)

Al, bendedür. Al bendedir. [*<All, bunde dur?* Here they are, take them.] (55)

Papuçlarımı sildin mi? Ayakkabılarımı sildin mi? [*<Papuchlerimy' sildingmy?* Have you clean'd my shoes?] (55)

Daha silmedim ama siz giyinince ben silerim. Daha silmedim ama siz giyinince ben silerim. [*<Daha silmadim emma siz gaininge ben silerim.* I have not yet wip'd them, but whilst you dress your self I will wipe them.] (55)

Tez ile şimdi. Hemen şimdi. [*<Tez ile imdy.* Quickly then.] (55)

Emrinize amadeyim. Emrinizdeyim. [*<Emringhize moteim.*I'll obey your command.] (55)

Oğlan, iskemle getir. Çocuk sandalye getir. [*<Oğlan, iskemly ghetur.*Boy, bring a chair.] (55)

Oturunuz Sultanım kerem eyleyin. Oturunuz Sultanım lütfedin. [*<Oturunguz Sultanım kerem aileng.*Pray, Sir, sit down.] (55)

Ya Sultanım nedir haliniz? Sultanım nedir bu haliniz? [*<Ya Sultanım ne dir halingiz?*Well, Sir, how goes the world with you?] (55)

Şükür, Elhamdülillah. Şükür, Elhamdülillah. [*<Shuker, Athemdulillah.*Well, God be prais'd.] (55)

Hizmetiniz var mı? Bir şey lazım mı? Bir isteğiniz var mı? Bir şey lazım mı? [*<Hizmettinghiz var my? Bir shei lazimmy?*Have you any service?Have you need of any thing?] (55)

Ben size bir rica etmeğe geldim. Ben sizden bir şey rica etmek için geldim. [*<Ben size Rige itmeghe gheldim.*I came to beg a favour of you.] (56)

Hemen tez buyurun. Hemen çabuk buyrun. [*<Haman tec buyurung.*Then freely command.] (56)

Eğer işiniz yoksa benimle çarşıya gelin; sizinle bir kaç şey satın alayım gerekçe bildiğim değil. Eğer işiniz yoksa benimle çarşıya gelin; sizinle birkaç şey alalım bildiğim yerler değil. [*<Agher ishingiz yokise benim'le charshuye gheling; sizing'le bir cauch shei satun alsem gherecke bildighim deghil.* If you have no business come with me to the bazar.I need you to buy some things which I don't understand.] (56)

Ne satun almak istersin? Ne almak istersin? [*<Ne satun almak istersin?*What will you buy?] (56)

Acem şehzadeleri, ve kilimleri, ve tülbentleri ve bugasileri. Acem şehzadeleri, kilimleri, tülbentleri ve bugaşileri. [*<Agem sejadelery', dulbendlery', ve bugasilery'.*Persian Carpets, striped ones, Muslins and Callicoes.] (56)

Ne ola, baş üstüne, ne şekil akçeniz vardır? Ne olursa başımız üstünde, nasıl bir akçeniz vardır? [*<Nola, bash ustune, neshekil akchanghiz vardır?Well, on my head be it, what sort of money have you?]* (56)

Ufak akçe. Küçük para. [*<Ufak akche.Small money.]* (56)

Ufak akçe geçmez, zira Acem aslanından, ve ya altından gayrı akçe almazlar. Küçük para geçmez; çünkü Acem aslanından veya paradan hariç almazlar. [*<Ufak akche ghedgmez, zera Agemar arslanidan, ve ya altundan gairiy akche almazler.Small money will not pass; for the Persians will not take other money than Lyon-Dollars or gold.]* (56)

Niçun? Niçin? [*<Nichun?Why?]* (56)

Zira ufak akçe arasında zayıf akçe çoktur. Zira küçük para içinde zayıf para çoktur. [*<Zera ufak akche aresinde zuyuf akche chokdur.Because among small money there is much false.]* (56)

Korkarım bende aldandım. Korkarım bende aldandım. [*<Korkarim bende aldandim.I fear I have been cheated.]* (56)

Niye? Niye? [*<Nige?How?]* (56)

Dün on beş rial kuruş bozdum; bilmem akçe eyi midur, fena midur. Dün beş rial bozdurdum; bilmiyorum iyi para mıdır kötü mü? [*<Dun on besh rial grush buzdum; bilmem akche, Eyummy dur, fanamy dur.Yesterday I receiv'd Ryal, or weighty Dollars; O don't understand money, whether it be good or bad.]* (56)

Kimden bozdunuz? Kime bozdurdunuz? [*<Kimdan buzdunghiz?Who did you receive them of?]* (57)

*****Onuny' bir Tchufudan besshingy' Mehangidan.???** (57)

Göster, bakayım, peh ne güzel akçe, yarısı kelpdir. Göster bakayım, ne güzel paradır, yarısı boştur. [*<Ghuster, bakaim, puh ne guzel akche, yarisy' kelp dur.Shew it, I'll look on it, pub, what brave money, half is false.]* (57)

Ya ne edeyim şimdi? Ya ne yapayım şimdi? [*<Ya nige ideim shimdy?And how shall I do now?]* (57)

Ne çare, zarar çekersiniz, geçen pazarda harcarsınız, gegemayini saklarsınız.Ya yine şarap alıp meyhaneye verirsiniz. Ne çare zarar edersiniz,pazarda harcarsınız, gegemayini saklarsınız.Ya da yine şarap alıp meyhaneye verirsiniz. [*Ne chare, zarar chersinghiz, gecheny' bazarde harge idersinghiz, ghegemainy saklarsiz.Ya yine sherab alub Mahanegiye virirsinghiz.*What remedy, you must stand by the loss, what passes, spend at the bazar; what will not, keep: or when you buy wine again, give it to the taverner.] (57)

Varayım şimdi eve, gayrı akçe alayım. Gideyim şimdi eve, para alayım. [*Varaim imdy evve, gairy akche alaim.*I will go home then, and take other money.] (57)

Varınız, ama tez geliniz, zira kuşluk geçti, öğle yaklaştı. Gidiniz, ama çabuk geliniz, çünkü kuşluk vakti geçti, öğle yaklaştı. [*Varinghiz, emma tez ghellinghiz, zera koshluk ghedgy, oile yaklashdy.*Go, but come quickly, because the morning is past, and noon draws nigh.] (57)

Ben tez gelirim, hemen yabana gitmeyiniz. Ben hemen gelirim, hemen uzağa gitmeyin.[*Ben tez ghelurum, haman yabane ghitmenghiz.*I will come presently, only don't go abroad.] (57)

Yok gitmem, sizi bende beklerim. Yok gitmem, sizi beklerim. [*Yok ghitem, sizy bunde beglerim.*No, I will not go away, I'll stay for you here.] (57)

Şimdi Allah'a ısmarladık. Şimdi Allah'a ısmarladık. [*Imdy Allah ismarladic.*Then God be with you adieu.] (57)

Var sağlıkla. Git sağlıkla. [*Var saglikile.*Go in safety.] (57)

Oğlan. Çocuk. [*Oglan.*Boy.] (57)

Lebbek Sultanım. Buyurun Sultanım. [*Leppeç Sultanum.*Command, Sir.] (57)

Getür bana diviti, ve kalemleri, hem bir iki tabak kağıd, o gelince, ben bir mektup yazayım. Getir bana diviti ve kalmeleri o gelince bir mektup yazayım. [*Ghettur bonga divity, ve kelemlery', hem bir iki tabac kyahid, o*

*ghellinge, ben bir mectub yazaim.*Bring me an Inkborn, and Pers, and a sheet or two of paper whilst he is coming, I'll write a letter.] (57)

Divit hazır, ama içinde ne lika var, ne mürekkep. Divit hazır, ama içinde ne lika var ne de mürekkep. [*<Divit hazır, emma ichinde ne lika var, ne murekeb.*The inkborn is ready, but there is neither Lika, nor Ink in't.] (58)

Ya ne oldu? Ya ne oldu? [*<Ya nige oldy'?*And what's become of it?] (58)

Bilmem, zahir kurudu, yuvarlak oldu, içinden çekti. Bilmem zahir kurudu, yuvarlak oldu, içine çekti. [*<Bilmem, zahir kurudy', yuvarlek oldy', ichindan chekdy'.*I know not; sure 'tis dry'd up, become a pellet, and rolled out.] (58)

Ya niçin gözetmezsiz? Ya neden bakmazsınız? [*<Ya nichun gyuzetmazin?*And why don't you look to it?] (58)

Ne eksiğim benim? Benim eksiğim ne? [*<Ne ecsighim benim?*What is't to me?] (58)

Ben yazıcı değilim. Ben yazıcı değilim. [*<Ben yazıgy' deghil im.*I am no writer] (58)

Günden güne biraz su koysan ne olurdu? Günden güne su koysan biraz ne olur? [*<Gyundan gyune bir az su kosang ne olurdy?*If daily you put a little water to it, what trouble would it be?] (58)

Aklıma gelmez. Aklıma gelmez. [*<Katerime ghelmez.*I don't remember it.] (58)

Ya aklın nerededir? Ya aklın nerededir? [*<Ya aking nerade dir?*And where are your brains?] (58)

Benim gayrı hizmetlerim çoktur. Benim hizmetlerim çoktur. [*<Benim gairy 'khidmetlerim chok dur.*I have a great deal of other business.] (58)

Var şimdi mürekkep şişe sen getir. Git şimdi mürekkep şişesini getir. [*<Var imdy murekeb shishe sen gheuttur.*Go then,bring the Ink Flask.] (58)

Ondada hiçbir bir şey yoktur. Onda hiçbir şey yoktur. [*<Ondade hitch bir shei yok dur.* There's nothing at all.] (58)

Öteki gün iki akçelik mürekkep aldım idi; ne oldu? Öbür gün iki paralık mürekkep almıştım; ne oldu? [*<Otaghy' gyun iky akchelik murekeb aldim idy; nige oldy?* The other day I bought two aspers worth of Ink; what's become of it?] (58)

Ne esil öteki gün? İki ay geçti, belki daha ziyade. Nasıl diğer gün? İki ay geçti, belki daha çok. [*<Ne esil otaghy' gyun? İky ay ghedgdy, belky dahy' ziyade.* What other day? Twas two months ago, and perhaps longer.] (58)

Hala getir bakayım. Hala getir bakayım. [*<Hala ghettur bakaim.* Bring it now, I'll look, or see.] (58)

İşte bak, hem küflenmiş, hem kurumuştur. İşte bak, hem küflenmiş, hem kurumuştur. [*<Ishte bok, hem gyushammish, hem kurumishdir.* Look, see 'tis both mouldy and dry'd up.] (59)

Var şimdi dükkandan bir akçelik al. Git şimdi dükkandan bir para al. [*<Var imdy dugandan bir akchelik al.* Go then, buy an Asper's worth at the shop.] (59)

Ver şimdi akçe. Ver şimdi para. [*<Vir imdy akche.* Give me money them.] (59)

Yanında bir akçe bulunmaz mı? Yanında bir para bulunmaz mı? [*<Yaningde bir akche bulunmazmy?* Have you not an Asper about you?] (59)

Kalmadı. Kalmadı. [*<Kalmady'.* No.] (59)

Benimde ufak akçe yoktur. Benim ufak param yoktur. [*<Benimde ufak akche yok dur.* I have no small money.] (59)

Var veresiye al, sonra verirüz; yoksa bize inanmaz mı dersin bir akçelik mürekkebe? Git veresiye al, sonra veririz; yoksa bir paralık mürekkep için bize inanmaz mısın? [*<Var viresey' al, sungre viruruz; yokse bize inanmazmy dersin bir akchelik murekebe?* Go take it upon tick, we'll

pay hereafter; or do you say he will not trust us for an Asper's worth of Ink?)
(59)

İnanur amma ayıpdur. İnanır, ama ayıptır. [*Inanur, emma aiepdur.*He'll trust, but it is a shame.] (59)

Var, çok söyleme. Git, çok konuşma [*Var, chok suileme.*Go, don't prate so much.] (59)

İşte getirdum. İşte getirdim. [*Ishte ghatturdum.*See I have brought it.]
(59)

Dök şimdi divite, ne pek söylemiş. Yaz şimdi divite, en çok ne söylemiş.
[*Duc imdy divite, ne pec suluimish.*Pour it then into the Inkborn, how watry it is.] (59)

Gayrisi yoktur. Bundan başka yoktur. [*Gairisy yok dur.*There's no other.] (59)

Kum kutusu nerededir? Kum kutusu nerededir? [*Ricdan nerede dir?*Where's the sand-box?] (59)

Divit yanında görmez misin? Divit yanında görmez misin? [*Divit yaninde gurmezmysin?*Don't you see it by the Inkborn?] (59)

Ya Balmumu ne oldu? Ya Balmumu ne oldu? [*Ya Balmumy nige oldy?*Well, what's become of the wax?] (59)

Bakayım, raflardaydı; daha durur mu bilmem. Bakayım, raftaydı; hala durur mu bilmiyorum. [*Bakaim, raflarde idy; daha dururmy bilmem.*I'll look; it was on the shelf; whether it be there still, I konw not.] (59)

Bak, hem bir mum yak; mühürleyecek zamanda hazır olsun. Bak, hem bir mum yak; mühürleyecek zaman hazır bulunsun. [*Bak, hem bir mum yak; muhurleyejek zamande hazir olsun.*Look, and light a candle, let it be ready against sealing.] (60)

Daha ateş yakmadım. Daha ateş yakmadım. [*Daha atesh yakmadim.*I have not yet kindled the fire.] (60)

Bakır çakmak yok mu? Bakır çakmak yok mu? *Kav chakmak yokmy dur?*Have you not a steel and tinder?] (60)

Var; ama kibrit yoktur. Var; ama kibrit yoktur? [*Var; emma ghibrit yok dur.*Yes; but there's never a match.] (60)

Yok olasin bulayiki: hep yok, hep yok. Yok olsun. Hep yok, hep yok. [*Yok olasin bulaiky: Heb yok, hep yok.*I wish thou wert not; all's no, all's no.] (60)

Var şimdi komşulukta yakiver. Git şimdi komşuda yak.[*Var; imdy kungshilikde yakivir.*Go then to the noighbourhood, and light it.] (60)

Gel, gel, bu gün ayın kaçınıcı günüdür? Gel, gel, bugün ayın kaçındır? [*Ghel, Ghel, bu gyun aying cauchingy' gyunidir?*Come, come, what day of the month is this? (60)

Bana sorarsanız, ne ay bilirim ne gün. Bana sorarsanız, ne ay bilirm ne gün. [*Bonga sorarsenghiz, ne ay bilurum ne gyun.*If you ask me, I know neither the month, nor the day.] (60)

Hay eşek, hay. Hay eşek, hay. [*Hai Eshec, hai.*Away ass,be gone.] (60)

2. Diyalog

[*Ikingy' Tekelumat* The Second dialogue]: **Alışverişte söyleşmek için** Alışverişte konuşmak için [*Alish virishde suilishmec ichun* For discourse sake, at buying and selling]

Sizi şimdiye dek bekledim: Sandım ki artık gelmezsiniz. Sizi şimdiye kadar bekledim: artık gelmeyeceğinizi düşündüm. [*Size shimdiyadec begladim: Sandimke artik gellersinghiz.*I waited for you till now: I thought that you would come no more.] (61)

Mazur olsun; akçe tez tahsil etmedim; onun için geç geldim. Özrüm olsun, parayı hemen tahsil etmedim; onun için geç kaldım. [*Mazur olsun; akche teztahsil etmadim; aning ichun ghedg gheldim.*Excuse me; I could not presently get the money, therefore I came late.] (61)

Tezce şimdi dükkanlar kapanmadan evvel pazara gidelum. Hemen şimdi dükkanlar kapanmadan önce pazara gidelim. [*<Tizge imdy dugarlar kapanmazdan evel bazare ghidelum.* Therefore let's go out of hand before the shops are shut.] (61)

Daha zaman çoktur. Daha zaman vardır. [*<Daha zaman chok dur.* 'Tis yet early enough.] (61)

Siz bu vilayetin adetini dahi bilmezsiniz: Niçin derseniz? Bu şehirde hemen ikindi olduğu gibi dükkanlar kapanur. Siz bu ilin adetini bilmezsiniz: Niçin derseniz? Bu şehirde ikindi olur olmaz dükkanlar kapanır. [*<Siz bu vilayetting adettiny dahy bilmezsinghiz: Nichun dirsenghiz? Bu shaherde haman ikindu oldughy ghiby dugarler kapanur.* You don't know the custom of this country yet: If you say, why? In this city the shops are shut about ikindy.] (61)

Ben bunu bilmezdim. Ben bunu bilmiyordum. [*<Ben buny bilmezdim.* I did not know this.] (61)

Gel, şu dükkana uğrayalım, bakalım bize yarar bir risk bulabilir miyiz? Gel, şu dükkana uğrayalım, bakalım bize göre bir risk bulabilir miyiz? [*<Ghel, shu dugane ograyalim; bokalim bize yarar bir risk bulabulurmiyuz.* Come, let's turn aside to this shop, and see whether we can find any commodity that will serve our turn.] (61)

Kolay gele Çelebi. Kolay gelsin Çelebi. [*<Kolay ghelle Cheleby.* Pray Sir, come hither.] (61)

Hoş geldiniz; bir şey lazım mı? Hoş geldiniz; bir şey lazım mı? [*<Hosh gheldinghiz; bir shei lazimmy?* You're welcome, have you need of any thing?] (61)

Lazımdur; ama sizde var mı bilmem. Lazımdır; ama sizde var mıdır bilemem. [*<Lazim dur; emma sizde varmy bilmem.* I have: but whether you have what I need I know not.] (62)

Söyleyiniz ne lazımdur, ne istersiniz. Söyleyin ne lazımdır, ne istersiniz. [*<Suilenghiz ne lazim dur, ne istersinghiz.* Speak what 'tis you want, what you'll have.] (62)

Birkaç Acem şehzadeleri isteriz. Birkaç Acem şehzadesi isteriz. [Bircaugh Agem sejadelery isteriz.**We would have some Persian carpets.] (62)**

Şehzadeye sade mi istersiniz yoksa ipekli mi? Şehzadeye sademi istersiniz yoksa ipekli mi? [Sejadeye sademy' istersinghiz yokse ipeclumy?**Would you have plain or silk carpets? (62)**

Her türlüden isteriz; tek rızık iyi, ve parası makul olsun. Hepsinden isteriz; rızık iyi parası makul olsun.[Her turludan isteriz; tec risk eyu, ve bahasy makul olsun.**We would have of every sort, only let the commodity be good, and the price reasonable.] (62)**

Ben rızıkımdan utanmam. Ben rızıkımdan utanmam. [Ben riskimdan otanmam.**I am not ashamed of my goods.] (62)**

Allah pazar vere. Allah Pazar versin. [Allah bazar vire.**God grant it may be a bargain.] (62)**

Ben müşterilere geffa eylemem. Ben müşterilere geffa etmem. [Ben mushtery'lere geffa ailemem.**I will not trouble customers.] (62)**

Bu şehzadelerin değeri nedir? Bu şehzadelerin değeri nedir? [Bu sejadelering bahasy' ne dir?**What's the price of these carpets? (62)**

Her biri altı arslandır. Her biri altı arslandır. [Her biry' alte arslanlye dir.**Six lyon dollars each.] (62)**

Pahalıdır. Pahalıdır. [Bahaly'dir.**They are dear.] (62)**

Pahalı değildir; bir aydan evvel sekize sattım: Ama şimdi Acemden Carravan gelmekle hep rızığımız ucuz oldu. Pahalı değildir; bir ay önce sekize sattım: Ama şimdi Acemden Karavan gelince rızığımız ucuz oldu. [Bahaly deghil dir; bir aydan evel sekizre sattım: Emma shimdy Agemdan Carravan ghelmec'le hep riskimiz ojuz oldy.**They are not dear; a month ago I sold them for eight a piece: but now by the arrival of a caravan from Persia, all our goods become cheap.] (62)**

Hala dahada indirin. Biraz daha indirin. [Hala dahage indiring.**Now lower somewhat.] (62)**

Sizde verin. Sizde verin. [Sizde viring.**Do you give.] (62)**

Çok bezirgan gördüm, ama senin gibi pahalısını görmedim: Gel, pazarı bozma; sonra pişman olursun. Çok bezirgan gördüm, ama senin gibi pahalısını görmedim: Gel, pazarı bozma; sonra pişman olursun. [*<Chok bazirgan gyurdum, emma sengilein bahaligy' gurmadiim: Ghel, bazary bozma; sungre peshiman olursin.*I have seen merchants, but I never saw one so dear as you: Come, don't spoil the bargain; yo'll repent afterwards.] (63)

Ben rızık satmak için tutarım; sermayeden ziyade birkaç akçe bulursam, hiç dayanmam; hemen veririm. Ben rızıkı satmak için tutarım; sermayeden hariç bir para bulursam hiç dayanmam; hemen veririm. [*Ben risky satmak ichun tutarim; sermayedan ziyade bir cauch akche bulursem, hitch Tayanmam; haman viririm.*I keep goods sell; if I find a small matter more than they cost, I never stand hard, but let them go.] (63)

Biz beşten ziyade vermeyiz: Verirseniz hoş, vermezeniz dualar(döaler). Biz beşten hariç vermeyiz. Verirseniz hoş, vermezeniz dua olur. [*<Biz beshdan ziyade virmeziz: Virirsenghiz hosh, virmezsenghiz döaler.*We'll give no more than five: If you'll let us have them, well; if not, farewell.] (63)

Bre, gitmeniz, birkaç akçe daha katın. Hey, gidin birkaç para daha koyun. [*<Bre, ghitmenghiz, bir cauch akche daha kating.*Hold, don't go away, add somewhat more.] (63)

Vallah, bir kuruş mangır katmayız. Vallahi, bir kuruş bile para koymayız. [*<Vallah, bir churuc mankir katmaziz.*By G—d, we will not add a brass farthing.] (63)

Hay! Hay! Ne öyle pek Adamsınız; Emr' Allahın.Bu gün bir şey satmadım; bari sizden istiftah olsun; Allah bilir ki bir akçe fayda etmedim.**Bula ki bir dahi gelesiz, bir fayda gösteresiz.** Hay! Hay! Ne öyle adamsınız; Emir Allahın. Bugün bir şey satmadım; bari sizden siftah olsun; Allah bilir ki bir akçe fayda görmedim. Bir daha gelin, bir fayda gösterin. [*<Hay! Hay! Ne oile pec Adamisinghiz; Emrallahing. Bu gyun bir shei satmadim; bary' sizdan istiftah olsun; Allah bilur ke bir akche faide etmadim. Bulaiky' bir dahy' ghelesiz, bir faide gyusteresiz.*Alas! alas! What a hard man you are; God's will be done. I have not sold any thing to day; for

once I'll take your handsel; God knows that I gain not a half-penny.I hope if you come again, you'll me get something by you.] (63)

Kaç şehzadedir? Sayalım. Kaç şehzadedir? Sayalım. [*<Cauch sejadedir? Seyalim.*How many carpets are there_ Let us count.] (63)

Sekizdir. Sekizdir. [*<Sekiz dir.*There are eight.] (63)

Sekiz beşerdan neyer? Sekiz beşten nedir? [*<Sekizy besherdan ne ailer?*What doth eight by five make?] (64)

Tamam kırk. Tamam kırk. [*<Tamam kirk.*Fust forty.] (64)

İyi, tez sayın. İyi, çabuk sayın. [*<Eyu, tez saiding.*Right, you have soon cast it up.] (64)

İşimiz gücümüz o dur. İşimiz gücümüz odur. [*<Ishimiz gyugimiz o dur.*That's our busines.] (64)

Ta elinize güzel akçe düştü; Safi Arslanı. Elimize güzel para geçti; Safi Arslanı. [*<Tailinghize guzel akche doshdy; safy Arslany'.*Good money is fallen to your lot, all Lyon dollars;] (64)

Bende eyi isterim; sana neye yarar? Lakin bu Arslanı kızıldır, ve bu ikisi silik. Bende eyi isterim; sana ne yarar? Lakin bu Kızıl Arslandır,ve bu ikisi siliktir. [*<Bende eyu isterim; sena neye yarar? Lakin bu Arslany' kizil dir, ve bu ikisy' silik.*I will have good money; for that doth bad serve? But this Lyon Dollars is copperish, and these two are worn smooth.] (64)

Teziye bahane bulman; bunlar hep iyi Arslanlardır: Eğer inanmazsanız sarrafa gösterelim. Bahane bulmayın; bunların hepsi iyi Arslanlardır.Eğer inanmazsanız kuyumcuya gösterelim. [*<Teziye bahane bulmang; bunler hep eyu Arslanlyler dir: Agher inanmazsenghiz serafe gyusteralim.*Now make no pretence; these are all good Lyon Dollars: If you don't believe it, let's shew to the money changer.] (64)

Ben kendim sarrafım, hemen şu üçü değiştirin. Ben kendim sarrafım, hemen şu üçünü değiştirin. [*<Ben kendim Sarafim, haman shu uchy deghishdiring.*I my self am a saraf, only change them for you.] (64)

Eğer geçmezlerse ben size değiştireyum. Eğer değiştirmezlerse ben size değiştireyim. [*<Agher ghedgmezlerise ben size deghishduraim.*If they pass not, I'll change them for you.] (64)

Ya ben sizi kande bulayım. Ya sizi nerede bulayım? [*<Ya ben sizy kande bulaim.*And where shall I find you?] (64)

Biz Khane konarız; bizi bulmak kolaydır. Biz Khane konarız; bizi bulmak kolaydır. [*<Biz 'Khane konarız; bizy bulmak kolay dir.*We lodge at the Kahn: It's easy to find us.] (64)

Ama ne zahmet şimdilik verseniz, olmaz mı? Ama şimdilik zahmet verseniz, olmaz mı? [*<Emma ne zamet shimdigic virsengiz, olmazmy?*But what if you gave your self the trouble now, can't it be? (64)

Olmaz; zira yanımda yoktur; meğer ufak akçe alasız. Olmaz; çünkü yanımda yoktur; küçük para alın. [*<Olmaz; zire yanimdeyok dur; megher ufak akche alasis.*It can't be ; because have none about me, unless you'll take small money.] (65)

Ufak akçe olsun, ama iyi olsun. Küçük para olsun, ama iyi olsun. [*<Ufak akche olsun, emma eyu olsun.*Let it be small money, so it be good.] (65)

Ama ne bala şimdi akçeyi saymak. Ama ne mana şimdi parayı saymak. [*<Emma ne bala shimdy akcheyi saimak.*But what a trouble 'twill be to tell the money now.] (65)

*****Ben fevirige saiyaim, haman tahtaye ducung.** [*<Ben fevirige saiyaim, haman tahtaye ducung??.*I'll tell it in atrice, only put it on the board.] (65)

****Yok; dursun; bir oğlanın varise, bizimle Khane gelsin, hem şehzadeleri götürsün de; ona şerbet akçesi verelim, hem kusurunuz dahi verelim.** [*<Yok; dursun; bir oğlaning varise, bizim'le 'Khane ghelsun, hem sejadeleri' gutursen de; onga sherbett akchesy viralim, hem kusuringhiz dahy' viralim.*No, hold; if you have a lad, let him come with us to the 'Khan, and cary the carpets; we'll give him some money to drink, and the rest that's due to you.] (65)

Var oğlan, şu elebilere hizmet eyle; bahşiş alursın. Git ocuk, şu elebilere hizmet et; bahşiş alırsın. [*<Var oğlan, shu Chelebilere hizmet aile; bakhshish allursin.*Go boy, wait on these gentlemen; you'll have a gratuity.] (65)

Ne ola, Sultanım. Ne ola Sultanım. [*<Nola, Sultanum.*I go, Sir; or yes, Sir.] (65)

3. Diyalog

[*<Uchingy' Mukelamy* The Third Dialogue]:

Sabahınız hayr ola Sultanım Sabahınız hayırlı olsun Sultanım [*<Sabahinghiz hair ola Sultanım.*Good morrow Sir]

Kulunuz eliniz per. [*<Kullunghuz elling uper.*Your servant.] (66)

Ne haber? Ne haber? [*<Ne haber?*What news?] (66)

Derler ki dışarıda gemiler vardur. Derler ki dışarıda gemiler vardır. [*<Dirlerke disherde ghemiler vardur.*They say that there are ships abroad.] (66)

Ne bayrak altında? Hangi bayrak altında? [*<Ne Bairac altinde?*Under what ensign?] (66)

Belli değil; şayet İngiliz fikerideriz. Belli değil; fakat İngiliz fikrindeyiz. [*<Belly deghil; nayett Ing'liz fikerideriz.*Tis uncertain, but me suppose English.] (66)

Kaçtur? Kaçtır? [*<Cauch dur?*How may are there?] (66)

Kimisi altudır; kimisi yedidir. Kimisi altıdır; kimisi yedidir. [*<Kimise alted dir; kimise yeddy' dir.*Some say six, others seven?] (66)

Bezirgan gemiler midir, yoksa cenk gemiler midir? Bezirgan gemileri midir, yoksa savaş gemileri midir? [*<Baziryan ghemiler mydur, yokse genk ghemiler mydur?*Are they merchant ships, or men of war?] (66)

Üü cenk gemilerdir; kalanı bezirgan gemilerdir. Üü savaş gemilridir; diğerleri bezirgan gemileridir. [*<Uchy genk ghemiler dur; kalany bazirgan ghemiler dur.*Are they merchant ships, or men of war?] (66)

Nasıl bilirsin? Nasıl biliyorsun? [*<Nige bilursin?How do you know?*] (66)

***Direk başına siandrada. [*<Direking bahsine siandrada.By the pendants at topmast head.*] (66)

Büyük direk başına bayrak var mı? Büyük direk başında bayrak var mı? [*<Buyuc direc bahsine bairak varmy?Is there a flag at main topmast head?*] (66)

Yok, şayet bol yilandili vardır. [*<Yok, nayett bol yellandilly vardur.No, but there's a broad pendant.*] (66)

Ne kadar uzaktır? Ne kadar uzaktır? [*<Necadar uzac dur?How far off are they?*] (66)

İpteda gördüğüm zaman igrimi bir mil kadar uzak idiler; lakin şimdi cenk gemiler koladan dışarı demiri bırakmış; ve bazirgan gemiler Ing' liz bayrak ile comsalikde içeri girirler. [*<Ipteda gurdugum zaman igrimy bir mil hadar uzac isiler; lakin shimdy genk ghemyler kolladan dishare demiry brakmish; ve baziryar ghemiler Ing'liz bairac ile comsalicde icheru ghiriurler.*When I first saw them, they were about seven leagues off: but now the men of war are at an anchor without the castle; and the merchant ships are coming into the bay with English colours.] (67)

Kaç kantar getirir? Kaç kantardır? [*<Cauch Cantar gheturur?What burthen are there?*] (67)

Bir on bin cantardır, öbürü okadar büyük değildir; hem üçüncü beş binden ziyade yok. Bir on bin kantardır, diğeri o kadar büyük değildir; üçüncü beş binden zaiyade yoktur. [*<Bir on bing Cantar dur, obirry okadar buyuc deghil dur; hem uchingy' besh bingdan ziyade yok.*One is about 500 tuns, the other not quite so large; and the third is but 250.] (67)

Büyüğü ne kadar top çeker? Büyüğü ne kadar top çeker? [*<Buyucu niche top cheker?How many guns doth the biggest caryy?*] (67)

Kırk ancak. Ancak kırk. [*<Kirk anjac.*About forty.] (67)

Kaç adamı var? Kaç adamı vardır? [*<Cauch adamisy var?*How many men bath she?] (67)

Yüz ancak. Ancak yüz. [*<Yüz anjac.*Nighan hundred.] (67)

Reis olan kimdir bilir misin? Reis olan kim biliyor musun? [*<Reis olan kim dur bilermysin?*Do you konw who is captain?] (67)

Hayır. Hayır. [*<Haier.*No.] (67)

İngiltere'den kaç gün oldu çikalı? İngiltere'den çikalı kaç gün oldu? [*<Inghilterradan cauch gyun chicaly?*How may days do the ships want from England?] (67)

Kırk sekiz gündür. Kırk sekiz gündür. [*<Kirk sekiz gyun dur.*Fort eight.] (67)

Tez geldiler. Çabuk geldiler. [*<Tez gheldiler.*'Tis a quick passage.] (67)

Gerçek; yalnız gemi kayığa öyle tez gelmez. Gerçekten yalnız gemi kayığa öyle çabuk gelmez. [*<Gherchec; yaliniz ghemy chahiga oile tez ghelmez.*True; a single ship seldom runs it in less time.] (67)

İyi rüzgar olduğu zaman öyledir; yüksek direk, yavuz gemi, iyi yağlanmış; hem iyice bilir kulaguz. İyi rüzgar olduğu zaman öyledir; yüksek direk, yavuz gemi, iyi yağlanmış; ve çok iyi bilen kılavuz. [*<Eyu rusgar oldughy' zaman oile dur; yuksec direc, yaüz ghemy, eyu yağlanmish; hem eyugy' bilur Culajuz.*This 'tis to have a fair wind, taunt masts, a ship not crank, well careen'd, and a skilful Master.] (67)

4. Diyalog

[*<Dortingy' Lacridy'* The fourth dialogue]:

Hoş bulduk; akşamınız hayr olsun Sultanım Hoş bulduk; akşamınız hayırlı olsun Sultanım. [*<Hosh bulduc; akshaminghiz hair olsun Sultanim.*Well met, agood evening to you, Sir] (68)

Akıbetiniz hayr ola Sultanım. Akıbetiniz hayırlı olsun Sultanım. [*<Okibettinghiz hair ola Sultanum.*May your end be happy, Sir.] (68)

Allah razı olsun Sultanım.Gemiye vardınız mı? Allah razı olsun Sultanım.Gemiye vardınız mı? [*<Allah razy olsun Sultanım.Ghemiy'e vardinghizmy?*Sir, I thank you.Have you been abroad ship?] (68)

Belli, ya da evet, ya da ne ola. Belli, ya da evet, ya da ne olacak. [*<Belly, or Evett, or Nola.* Yes.] (68)

Kerem ile ne getirürler? Kerem ile ne getirecekler? [*<Kerem ile ne ghettururler?*Pray what do they bring?] (68)

1.Çuha, 2. külçe kurşun, 3. kantar kurşun, ve 4. kol kurşun, 5. sülegen, ve 6. üstübeç, 7. kalay, 8. karatel, 9. biber, 10. zencefil, 11. tenaca, 12. çokbakam, 13. çelik, 14. kermes, 15. seviglia kuruş, 16. arslan'ı ya eşşedkuruş, 17. saat, 18. dulbin, 19. kuşluk, 20. tabanca; ve turlu turlu falan şey. [*<1.'Tchoba, 2 Culche curshun, 3 Cantar curshun, 5 Sulaghen, ve 6 Stubetch, 7 Calay, 8 Caratell, 9 Biber, 10 Zengifil, 11 Tenaca, 12 Chokbacam, 13 Chelic, 14 Kermess, 15 Seviglia grush, 16 Arslany' ya Esseddegrush, 17 Sa-at, 18 Dulbin, 19 Gyosluk, 20 Tabanja; ve turlu turlu falan shei.*1. Cloth, 2. Lead in pigs, 3.Slabs, and 4.Bars, 5 Red lead, and 6 White, 7 Tyn, 8 Brass wire, 9 Pepper, 10 Ginger, 11 Latten plates, 12 Brazilletto, 13 Steel, 14 Cochineale, 15 weighty money, 16 Lyon Dollars, 17 Watches, 18 Prospectives, 19 Spectacles, 20 Firelooks, with divers other things.] (68)

Ne zaman boşaltırlar metaları? Ne zaman boşaltırlar malları? [*<Nezaman boshadirler matalery?* When do the ships unlade? [*<68*]

Bir iki günde başlarlerken yazarum. Bir iki gün içinde başladıklarında yazarım. [*<Bir iky gyunde bashlarlerke yaziderum.*I suppose they'll begin in a day or two.] (68)

Geldikleri zaman iptida ne olacaktır? Geldikleri zaman iptida ne olacak? [*<Ghelducleri zaman ipteda ne olajah dur?*What's the first thing to be done on their arrival?] (68)

Esvap karada getürdükleri zaman kitabında geçirmek. Mallar karaya indiği zaman kitabına geçirmek. [*<Espab carade ghetturducleri zaman*

*kitabinde ghetchirmec.*The goods being landed, you must make an entry of them in customer's books.] (69)

Ne zaman olacaktır bu? Bu ne zaman olacak? [*<Nezaman olajak durbu?*When is this to be done?]

Gümrükten esvabın çaldırarak zaman. Gümrükte elbiseni çaldırдыңın zaman. [*<Gumructen espabing caldirajak zaman.*When you are about to take up your goods out of the custom-house.] (69)

Esvapları neden göz ederler? Elbiselere neden bakarlar? [*<Espablery' nige gyoz iderler?*How do they examine the goods?]

Çuhanın kanvası söküp de, pastavları sayarlar; biber çuval şişilendiler; ve sandıkları kırarlar. Ela[n] içerü olan giyecek esvap ve un ile sepet, hem sandıklar sahibisinden açtırırlar. Çuhanın kanvası söküp de, pastavları sayarlar; biber çuval şişilendiler; ve sandıkları kırarlar. Şimdi içeri olan giyecek esvap ve un ile sepet, ayrıca sandıklar sahibinden açtırırlar. [*<'Tchohaning Canavssy' sucubde, pastavlery'saiyarler; Biber Chuval shishilendiler; ve sanduclery' cherarler, Ela icheru olan giyecek esvap; ve ungilainn Seppet, hem sanducler sahabissenden atch tirerler.*Of cloth,they rip the canvass, and count the pieces; pepper in sacks, they spit; and chests they break open, unless they contain wearing apparel, and such chests, trunks or boxes are unlock'd by the owners.] (69)

Dualar, ya da hoşçakalınız. Dualarla hoşçakalınız. [*<Doaler, or Hosh gicalinghiz.*Adieu.] (69)

5. Diyalog

[*<Beshingy' Tekelumat* The fifty dialogue]:

İngiltere'den ne iyi haberiniz vardır? İngiltere'den iyi haberiniz nedir? [*<Inghilterradan ne eyu haberinghiz vardır?*What good news have you from England?]

Padişah divanı<nı> ile eyüce birlik vardır işitiriz. Padişah divanı ile iyice birlik vardır işitiriz. [*<Padisha Divaniny' ile eyugy birlic vardır ishideriz.*We hear that the king and parliament agree very well.] (70)

Bu gemilerde neyun vardır? Bezirgan? Bezirgan? Bu gemilerde ne vardır? [*<Bu ghemilerde nenung vardır, Bazirgan?>*What have you by these ships, merchant?] (70)

Çuha, kurşun, kalay; lakin çuhada üç varil zararlıdır; şimdi umarım ki rahat edersin Aga. Çuha, kurşun, kalay; lakin çuhada üç varil zararlıdır; şimdi umarım ki rahat edersin Ağa. [*<'Tchoba, Curshun, ve Calai; lakin £Tchohade iky deng, hem Calaide uch varul zararlıdır; imdy omarumke rayett idersin Aga.>*Cloth, lead and tyn, but two bales of the cloth, and three barrels of tyn are damaged; wherefore I hope your worship will be favourable.] (70)

Hoş, zararı görürüm; ol on çuhanın egilden altısı[nı] yazıver; ve ol üç varil kalay[a] iki buçuk yazıver. Yani, zararı görürüm; o on çuhanın aşağı yukarı altısını yazıver; ve o üç varil kalaya iki buçuk yazıver. [*<Hosh, zarary gururum; ol on 'Tchohaning egilden altesy yazıver; ve ol uch varul Calai iky buchuk yazıver.>* Well, I see damage; for those ten cloths write six, and two and a half for those three barrels.] (70)

Hicayaty Esepos [*<Ezop Masalları>*]: **Hikaye, Kıssa** [*<Hicaya, ya Kisse.>* A fable, or story]

Bir dul avratın bir tavuğu var idi ve ol tavuk her gün bir yumurta yumurtlardı; günde iki kere yem vermeğe başladı, tavukdur semizdi, hiç yumurta yumurtlamaz oldu. Bir dul avratın bir tavuğu vardı, ve o tavuk her gün bir yumurta yumurtlardı; günde iki kere yem vermeğe başladı, tavuk semirdi, hiç yumurta vermez oldu. [*<Bir dul avretting bir taughy varidy, ve ol tauk hergyun bir yumurte yumurtlardy; gyunde iky kere yem Virmeghe bashlady', tauk dur semizdy, hitch yumurte yumurtlamaz oldy.>* A widow woman had a hen, which laid her every day an egg; on a day see began to feed her twice, the hen grew fat, and never laid any more.] (71)

Bu ana misaldir ki. Bu ona örnektir. [*<Bu anga Misaldirke.>*This is the moral of it.] (71)

Aza kanaat etmeyip iki isterken, birde bulamaz.Az tema, çok ziyan. Aza kanaat etmeyen çoğu hiç bulamaz.Az tamah ziyan getirir. [*<Aze kenaat*

etmayub isterken, birde bulamaz. Az tema, chok ziyan. Who is not satisfy'd
with a little, desiring two, obtains not one. A little covetousness much damage,
or loss.] (71)

3. BÖLÜM

ATASÖZLERİ

1. **Atalardan kalma sözdür, bugünkü yumurta yarınki tavuktan yekdür.** Atalardan kalma sözdür, bugünkü yumurta yarınki tavuktan yeğdir. (Eyüboğlu, 1973b, s. 49b). [*<Atalardan kalme suz dur, bu gyun ky yumurte yarinky taükdan yec dur.* Tis an old saying, that an egg to day is better than a hen to morrow.] (71)

2. **Azı bilmeyen çoğı hiç bilmez.** Azı bilmeyen çoğı hiç bilmez. (Eyüboğlu, 1973b, s. 31b). [*<Azy bilmein choghy hich bilmez.* He who knows not a little, will never know much.] (71)

3. **Ar ölür adı kalur; at ölür meydanı kalur.** Er ölür adı kalır; at ölür meydan kalır. (Eyüboğlu, 1973b, s. 91b). [*<Ar ulur ady kalur; at ulur meidany kalur.* When a man dies, his name remains; when a horse dies, the racing place remains.] (72)

4. **Oğlan ağlamayınca meme vermezler.** Ağlamayana meme vermezler. (Eyüboğlu, 1973b, s. 5b). [*<Oglan aglamainge meme virmezler.* Till the child cries, they will not give it suck.] (72)

5. **Aç ayu oynamaz.** Aç ayı oynamaz. (Eyüboğlu, 1973b, s. 22a). [*<Adg ayu oinamaz.* A hungry bear will not play.] (72)

6. **Ucuz etin çorbası tatsız olur.** Ucuz etin suyu tatsız olur. (Eyüboğlu, 1973b, s. 230a). [*<Ojuz etting churbasy' tatsiz olur.* The broth of cheap flesh is tasteless.] (72)

7. **İş işi gösterir.** İş işi gösterir. (Eyüboğlu, 1973b, s. 140a). [*<Ish ishy gyusterer.* One bargain begets another.] (72)

8. **Eski dost düşman olmaz.** Eski dost düşman olmaz. (Eyüboğlu, 1973b, s. 93b). [*<Esky dost dushman olmaz.* An old friend will not be an enemy.] (72)

9. **Eşek maymunlar arasında ne işler?** Eşek maymunlar arasında ne yapar? [*<Eshec maimunler arasinde ne ishler?>*An ass amongst monkeys, what work will they make?] (72)

10. **Elma ağaçtan irak düşmez.** Elma ağaçtan uzak durmaz. [*<Alma agadgdan airak dushmez.>*An apple falls not far from the tree.] (72)

11. **İyi kılıç yaramaz demirden olmaz.** İyi kılıç kötü demirden olmaz. [*<Eyu kilich yaramaz demirdan olmaz.>* Bad iron will not make a good sword.] (72)

12. **Adamdan adama fark var.** İnsandan insana fark vardır. (Eyüboğlu, 1973b, s. 138a). [*<Adamdan Adame fark var.>*There's difference between man and man.] (72)

13. **Eski dost, eski hamam.** Eski dost eski hamam. (Eyüboğlu, 1973b, s. 94a). [*<Esky Dost, esky hamam.>*An old friend and an old bagno.] (72)

14. **Eyü günü görmeyen, kem günü bayram sanur.** İyi günü görmeyen, kötü günü bayram sanır. [*<Eyu gyuny gurmeyen, kem gyuny Bairam sanur.>* He who never sees a good day, takes a bad one for a festival, or holy day.] (72)

15. **El eli yur, iki el yüzi yur.** El eli yıkar, iki el yüzü yıkar. (Eyüboğlu, 1973b, s. 86b). [*<El elly yur, iky el yuzy yur.>*One hand washeth the other, and boththe face.] (72)

16. **Eşek dağda ulur, zararı eve gelür.** (Eyüboğlu, 1973b, s. 95a). Eşek dağda ulur, zararı eve gelir. [*<Eshec dagde ulur, zarary evve ghelur.>*The ass dies on the hill, but the loss comes home.] (72)

17. **Aynaya bakan kendi[ni] görür.** (Eyüboğlu, 1973b, s. 30b). Aynaya bakın kendisini görür. [*<Auineye bakan kendy gurur.>*He who looks in a looking glass, sees himself.] (73)

18. **Eyüliğe eyülik, kemliğe kemlik bulunur.** İyiliğe iyilik, kötülüğe kötülük verilir. (Eyüboğlu, 1973b, s. 144a). [*<Eyulike eyulic, kemlike kemlik bulunur.>*A man meets with good for good, and evil for evil.] (73)

19. **Ölmüş arslanın sakalını yolarsın.** Ölmüş arslanın sakalı yolunur. [*<Ulmish Arslaning sakaliny' yolarsin.* You may pluck the beard of a dead Lyon.] (73)

20. **Burun yüzden düşmez.** Burun yüzden uzak durmaz. (Eyüboğlu, 1973b, s. 51a). [*<Burun yuzdan dushmez.* The nose drops not from the face.] (73)

21. **Büyük başın büyük ağrısı olur.** Büyük başın derdi büyük olur. (Eyüboğlu, 1973b, s. 52a). [*<Buyuc bahsin, buyuc agrisy' olur.* The pain of a great head is great.] (73)

22. **Bahşiş atın dişine bakılmaz.** Bahşiş atın dişine bakılmaz. (Eyüboğlu, 1973b, s. 33b). [*<Bakshish atting dishine bakilmaz.* No body looks a gift horse in the mouth.] (73)

23. **Baluk baştan kokar.** Balık baştan kokar. (Eyüboğlu, 1973b, s. 35a). [*<Baluk bashdan kokar.* A fish stinks from the head.] (73)

24. **Bugün bize, yarın size.** Bugün bize yarın size. (Eyüboğlu, 1973b, s. 49a). [*<Bugyun bize, yarin size.* To day for us, to morrow for you.] (73)

25. **Bir ok ile iki kuş urulmaz.** Bir ok ile iki kuş vurulmaz. (Eyüboğlu, 1973b, s. 45a). [*<Bir okile kush orulmaz.* Two birds are not to be shot with one arrow.] (73)

26. **Tez veren, iki kere verir.** Tez veren, iki kere verir. (Eyüboğlu, 1973b, s. 227a). [*<Tez viren, iki kere virir.* He who gives soon, gives twice.] (73)

27. **Çok veren gönülsüz verir; az veren candan verir.** Çok veren gönülsüz, az veren candan verir. [*<Chok viren gyungulsiz virer; az viren jandan virir.* He who giveth much, gives not cordially; who giveth little, doth it from his soul.] (73)

28. **Hesapsız ne sakalın var köse?** Hesabı olmayanın sakalı kösedir. [*<Hyssabsiz ne sakaling var kyuse?* What makes your beard so thin without an account, which if large, is enough to make a Turk pluck up his beard by the roots.] (73)

29. **Hastaya döşegi mi sorarsın?** Hastaya döşegi mi sorarsın? (Eyüboğlu, 1973b, s. 120b). [*<Haftaye dusheghimy sorarsin.*Do you ask my bed for the sick?] (73)

30. **Hırsız hırsıza yoldaştır.** Hırsız hırsızın dostudur. (Eyüboğlu, 1973b, s. 130b). [*<'Kirsiz 'khirsiz yoldash dur.*One rogue, or robber, is companion for another.] (74)

31. **Dostum ağlatır, düşman güldürür.** Dost ağlatır, düşman güldürür. (Eyüboğlu, 1973b, s. 75a). [*<Dostum agladir, dushman guldurur.*My friend mourns, and my enemy laughs.] (74)

32. **Dost ile ye iç, alış veriş eyleme.** Dost ile ye, iç, alışveriş etme. (Eyüboğlu, 1973b, s. 75b). [*<Dost ileyi ich, alish virish aileme.*Drink with a friend, but don't deal with him.] (74)

33. **Dostlar arasında teklif yoktur.** Dostlar arasında resmiyet olmaz. [*<Dostler arasinde teklif yok dur.*Among friends there's no ceremony.] (74)

34. **Delüye her gün bayram.** Deliye her gün bayram. (Eyüboğlu, 1973b, s. 66a). [*<Delluye her gyun Bairam.*Every day is holy day to a mad man.] (74)

35. **Sevenin kuluyuz, sevmeyenin sultanı.** Sevenin kuluyum, sevmeyenin sultanı. (Eyüboğlu, 1973b, s. 207b). [*<Sevening kulijuz, sevmeining Sultany.*He who is lord over them taht love him not, is the slave of such as do.] (74)

36. **Söz söylemek avratlarındır, işlemek erkeklerindir.** Söz söylemek kadının, çalışmak erkeklerin işidir. [*<Suz suilemec avretlerin dur, ishlemec Arlering dur.*'Tis womens business to talk, mens to act.] (74)

37. **Sakala gülen yüze güler.** Sakala gülmek yüze gülmektir. [*<Sakale gyulen, yuze gyuler.*He that laughs at your beard, laughs at, or to your face.] (74)

38. **Son pişmanlık fayda vermez.** Son pişmanlık fayda etmez. (Eyüboğlu, 1973b, s. 209b). [*<Sung pishmanlik faide virmez.* Repentance profiteth not when the matter is at an end.] (74)

39. **Acemi nalbant Yahudi eŝeğinde öğrenir.** Acemi nalbant Yahudi eŝeğinde öğrenir. (Eyüboğlu, 1973b, s. 1b). [*<Agemy Nalbend Gehud Esheckinde ugrenur.*The Persian learns to be a farrier by the jew’s ass.] (74)

40. **Garip kuŝun yuvasın[ı] tanrı yapar.** Garip kuŝun yuvasını Allah yapar. (Eyüboğlu, 1973b, s. 101a). [*<Gherib kushung yuvasyn tangry’ yapar.*God makes the nest of a bird that’s a stranger.] (74)

41. **Fakirin oğlu olmakdan devletlünün kulu olmak yeğdir.** Fakirin oğlu olmaktansa devletin kulu olmak yeğdir.[*<Fakiring ogly’ olmakdan Duvletluning kully olmak yecdir.* It’s better to be the slave of the rich, than son of the poor man.] (74)

42. **Kapını pek kapata[sın] Allaha ısmarla.** Kapını sağlam kapat, Allah’a emanet et. (Eyüboğlu, 1973b, s. 149a). [*<Kapu ke pec kapade Allahe ismarla.* Bid adieu to a door that’s close shut.] (75)

43. **Kişi[ye] sevmedüği ŝeyden fayda gelür.** Kişiye sevmediği ŝeyden fayda gelir. [*<Ghishy sevmedughy sheidan faide ghelur.*We often are profited by what we despise.]

44. **Göz görmeyince gönül katlanır.** Göz görmeyince gönül katlanır. (Eyüboğlu, 1973b, s. 109a). [*<Gyuz gurmeinge gyung-ul kalanur.*So long as the eye sees not, the heart’s secure.] (75)

45. **Gözden ırak olan, gönülden dahi ırak olur.** Gözden ırak olan gönülden de ırak olur. (Eyüboğlu, 1973b, s. 110a). [*<Gyuzdan airac olan, gyunguldan dahy’ airac olur.* He who is far out of sight, is farther out of mind.] (75)

46. **Gönülden gönüle yol vardır.** Gönülden gönüle yol vardır. (Eyüboğlu, 1973b, s. 107b). [*<Gyunguldan gyungule yol var dur.* There’s a path from heart to heart.] (75)

47. **Gönül kimi severse güzel odur.** Gönül kimi severse güzel odur. (Eyüboğlu, 1973b, s. 106a). [*<Gyungul kimy severse guzel o dur.*He is handsome who is beloved.] (75)

48. **Görünen köye kulagız ne lazım?** Görünen köy kılavuz istemez (Eyüboğlu, 1973b, s. 108b). [*<Gurunen cnuye, kolaghiz ne lazim.* Having shewn our selves, or been seen at the bath, what need have we of ears.] (75)

49. **Gömlek kaftandan yakındır.** Gömlek kaftandan yakındır (Eyüboğlu, 1973b, s. 105b). [*<Gumlec coftandan yakin dur.* The shirt is nearer than the under-vest or cassock.] (76)

50. **Münasip yoldaş yolda binit yerindedür.** Münasip yoldaş yolda binit yerindedür. [*<Munasib yoldash yolde binit yerinde dur.* Comes facundus in via pro vehiculo est.] (75)

51. **Veresi[ye] şarap içen, iki kere serhoş olur.** Veresiye şarap içen, iki kez sarhoş olur (Eyüboğlu, 1973b, s. 235b). [*<Viresy sherab ichen, iki kere serhosh olur.* He who drinks wine free-cost, will be twice drunk.] (75)

52. **Ya deve öle, ya deveci demişler.** Ya deve, ya deveci (Eyüboğlu, 1973b, s. 236a). [*<Ya devy ole, ya Deyigy Dimishler* The camel dy'd and they said 'twas the camel-driver.] (75)

53. **Yazıcı kendine kem yazmaz.** Yazıcı kendine kem yazmaz (Eyüboğlu, 1973b, s. 241a). [*<Yazigy' kenduye kem yazmaz.* The scrivener writes not badly for himself.] (76)

4. BÖLÜM

SÖZLÜK

ELİF [< ELİF]

abe büyükbaba > **ebe** büyükanne [<*abe* a grandfather] (76)

abdest abdest [<*abdest* the washing before prayers] (76)

abkeş kadeh sunucu [<*abkesh* he who distributes the water to such as are going to prayers] (76)

ibrik su kabı [<*ibric* a coffe pot] (76)

iberşu ipek dikiş > **ibrişim** [<*ibershu* stitching silk] (76)

iblis şeytan [<*iblis* the devil] (76)

ip ip [<*ip* rope] (76)

iplik iplik [<*iplic* thread] (76)

epsem olmak sessiz olmak [<*epsem olmak* to be silent] (76)

at at [<*at* a horse] (76)

et et [<*et* flesh] (76)

it köpek [< *it* a dog] (76)

ata baba [<*ata* a father] (76)

ateş ateş [<*atesh* fire] (76)

etmek ekmek [<*etmec* bread] (76)

étmek etmek [<*itmec* to do] (76)

atmak atmak [<*atmak* to dart or throw] (76)

etmekçi ekmekçi [<*etmecgy* a baker] (76)

ezan-ı şerif < **ejami şerif** ezan-ı şerif [<*ejami sherif* may these days be happy] (76)

aç aç [<*adg* hungry] (76)

açlık açlık [**<adglik** hunger] (76)

acı acı [**<agy** bitter] (76)

ecel ecel [**<egel** the hour of death] (76)

içerü içeri [**<icheru** in, as within] (76)

içinde içinde [**<ichinde** a doors] (76)

açık açık [**<achik** open] (76)

açmak açmak [**<achmak** to open] (76)

içmek içmek [**<ichmec** to drink] (76)

ad ad [**<ad** a name] (76)

adam adam [**<adam** a man] (76)

ada ada [**<ade** an island] (76)

er erkek [**<ar** masculine] (76)

erkek erkek [**<arkek** male, also a batchelor] (76)

arpa arpa [**<arpa** barley] (76)

artık artık, daha [**<artik** more] (76)

ıralamak türkü söylemek [**<ıralamak** to sing] (76)

erimek erimek [**<erimec** to melt] (76)

eriş arşın [**<erish** a span] (76)

art arka [**<ard** behind] (76)

arz arz, sunma, beyan [**<arz** an affidavit] (76)

arzu istek [**<arzu** desire] (76)

arслан aslan [**<arслан** a lion] (77)

arşun arşın [**<arshun** a pike, or measure about of a yard british] (77)

ırgad ırgat [**<ırgad** a day labourer] (77)

arka arka [**<arke** the back] (77)

ermek ermek, ulaşmak [**<ermec** to reach unto] (77)

aru arı, bal arısı [<*aru* a bee] (77)

arı temiz [<*ari* clean] (77)

arıdıcı temizlikçi [<*aridigy* a cleanser] (77)

az az [<*az* a little] (77)

azap madenci > Osmanlı deniz askeri [<*azap* a miner] (77)

azarlamak azarlamak [<*azarlamak* to chide] (77)

azad serbest [<*azed* a freeman] (77)

ezan ezan [<*ezan* the calling to prayers from the steeple] (77)

esirgemek acımak, esirgemek [<*esirghemec* to pity] (77)

ester astar [<*ester* the lining of a garment] (77)

istemek istemek [<*istemec* to be willing to do or to have] (77)

istek istek [<*istec* desire] (77)

istanbul İstanbul [<*istanbol* Constantinople] (77)

iskemli sandalye [<*eskemly* a chair or stool] (77)

eski eski [<*esky* old] (77)

eskihisar Eskihisar [<*eskyhysar* Laodicea] (77)

eşkinçi Osmanlı eyalet askeri [<*eskingy* a volunteer] (77)

işraki aydın kimse [<*escraky* (one) illuminated] (77)

ism isim [<*ism* a name] (77)

bism ismiyle [<*bism* a name] (77)

ismarlamak sipariş etmek [<*ismarlamak* to recommend, or bid Adieu] (77)

asmak asmak [<*asmak* to hang by the neck] (77)

iş iş [<*ish* business] (77)

işitmek işitmek [<*ishitmec* to hear] (77)

iş işlemek iş yapmak [<*ishishlemec* to do business] (77)

işemek işemek [*<ishemec* to piss] (77)

aşaga aşağı [*<ashaga* down] (77)

eşek eşek [*<eshec* an ass] (77)

aşçı aşçı [*<ashgy* a cook] (77)

esed aslan [*<essedde* a lyon]

esir esir [*<essir* a slave] (77)

ısırmak ısırmak [*<issirmec* to bite] (77)

essi kazanç, sahip [*<essi* gain] (77)

issı sıcak [*<issı* hot < cold] (77)

ıssıcak sıcak [*<ıssıcak* hot < cold] (77)

ag ağ [*<ag* a net] (77)

agı ağ [*<aghy* a net] (77)

aga ağa, baş kişi [*<aga* the chief man in any post or office] (77)

agaç ağaç [*<agadg* a tree] (77)

aglamak ağlamak [*<aglamak* to lament, or weep] (77)

agrı ağrı [*<agry* pain] (77)

agrimak ağrımak [*<agrimak* to ache] (77)

agız ağız [*<aghiz* the mouth] (77)

efendi efendi, memur [*<effendy* a Parish-Priest, or prosessor of the pen, or of the law] (77)

ak beyaz [*<ak* white] (77)

akhisar Akhisar [*<ak hysar* Thyatira] (77)

ikindi ikindi [*<ikindy namaz* the third prayer, about 2 hours before sunset] (77)

ikindi namaz ikindi namazı [*<ikindy namaz* about 2 hours before sunset] (77)

akıncı Osmanlı akıncı askeri [<*akıngy* a volunteer in the army] (77)

akçe akçe, gümüş para [<*akche* a small silver piece of uncertain value, reckon'd 80, 100, 120, or 200 to the Dollar; also used in general for money] (78)

aklık beyazlık [<*aklik* whiteness] (78)

akşam akşam [<*aksham* the evening] (78)

akşam namaz akşam namazı [<*aksham namaz* the 4th prayer at sunset] (78)

ig iğ, bir çıkırık veya mil [<*iğ* a spinning-wheel, or spindle] (78)

igerici ip eğirici [<*ikerigy* a spinner] (78)

icamat > **cemaat** namaza durma [<*icamat* the posture of standing at prayers] (78)

eger eğer [<*agher* if] (78)

eksik eksik [<*ecsic* less] (78)

eksimek eksilmek [<*ecsimec* to lessen] (78)

aksırmak < **egsirmek** hapşurmak [<*egsirmec* to sneeze] (78)

eglemek oyalanmak [<*eglemec* to loyter] (78)

egmek eğmek [<*egmec* to stoop or bende ones left] (78)

ekmek mısır ekmek [<*egmec* to sow corn] (78)

igne iğne [<*icne* a needle] (78)

egiş kazıyıcı alet / **ekici** ekin ekici [<*eghish* sower] (78)

ekin tohum [<*eghyn* seed of flowers] (78)

el el [<*el* a hand] (78)

elek elek [<*elec* a sieve] (78)

allaç pamuk çırpıcı, hallaç [<*allach* a cotton beater] (78)

allah Allah [<*allach* god] (78)

allahü ekber Allah en büyüktür [<*allah ek'ber* God is great] (78)

allah kerim Allah kerimdir [*<allah kerem* God is gracious] (78)

elhamdülillah Övgü Allah'adır [*<alhemdulillah* praised be god] (78)

alay alay, üç tabur asker [*<alai* a squadron of soldier] (78)

alay beg albay [*<alai beg* a colonel or brigadeer] (78)

alaşehir Alaşehir [*<allah shair* Philadelphia] (78)

alt alt [*<alt* under] (78)

altun altın [*<altun* gold] (78)

aldamak aldatmak, kandırmak [*<aldamak* to cheat] (78)

alçaklamak tahkir etmek, aşağılamak [*<alcheclamak* to villify] (78)

elçi elçi [*<elchy* an ambassador, resident, or agent] (78)

alkış eylemek övmek [*<alkish ailemec* to give a blessing] (78)

ilk yaz ilkbahar [*<ilky yaz* the spring] (78)

alma elma [*<alma* an apple] (78)

ilik ilik [*<illic* silk loops] (78)

alıkomak durdurmak, alıkoymak [*<aly komak* to stop one] (78)

emri irade, emir, buyruk [*<amry* the will or command of any one] (78)

emr allahın Emir Allah'ın [*<amr'allahung* the will of good] (78)

emir emir [*<emir* a green head, or one of the race of Mahomet the prophet] (78)

imam imam [*<imam* a Parish priest] (78)

emmek emmek [*<emmek* to suck] (78)

ırmızganmak < **emizgenmek** uykuya dalmak [*<emizghenmec* to slumber] (78)

inanmak inanmak [*<inanmak* to believe] (79)

intikam intikam [*<inticam* revenge] (79)

endaze uzunluk ölçüsü [**<andaze** a measure about part shorter than the arshun] (79)

incü inci [**<inju** a pearl] (79)

incüli işlemeli [**injuly** embroidered, or set with pearl] (79)

ince ince [**<inge** subtile, fine] (79)

angız (?) küçük [**<anghiz** small] (79)

incitmek incitmek [**<ingitmec** to vex or disturb] (79)

ancılayın onun gibi [**<angilein** him like] (79)

anun gibi onun gibi [**<anungghbiy** him like] (79)

ense ense [**<angse** the roll of the neck] (79)

insan insan [**<insan** a man] (79)

inşallah allah isterse [**<insha-allah** if god will] (79)

ankçe (?) ökçe, topuk [**<ankche** the heel] (79)

anlamak anlamak [**<anglamak** to understand] (79)

iniş alçalma [**<inysh** a descent (down hill)] (79)

au,o,ol o [**<au, ô, ol** he or that] (79)

öpmek öpmek [**<upmec** to kiss] (79)

ev ev [**<ev** a house] (79)

evlü evli [**<evlu** the marry'd man] (79)

av av [**<av** sport or game] (79)

avrat kadın [**<avret** a woman] (79)

avcı sporcu [**<augy** a sportsman] (79)

evvel önce [**<evel** before (not after)] (79)

ilkbahar ilkbahar [**<evel bahar** the spring] (79)

evvelki önceki [**<evelky** the first] (79)

ot ot [**<aut** grass] (79)

öteki gün öteki gün [*<autaghy gyun* the other day] (79)

utanmak utanmak [*<autanmak* to be ashamed] (79)

otlamak otlamak [*<autlamak* to graze] (79)

otlak otlak [*<autlac* pasture] (79)

oturak emekli asker [*<auturac* a dispaned stipendiary soldier] (79)

oturmak oturmak [*<auturmak* to sit down] (79)

üç talak üç kere boşol [*<uch talac* the third sort of divorce, when the husband can't take his wife again, unless he is content to see another first lie with her. Whence Uch Talac is an abomination, or a thing not to be so much as mention'd] (79)

uçmak uçmak [*<uchmak* to fly (as a Bird)] (79)

okşamak hafifçe vurmak [*<au'kshmak* to stroke softly] (79)

ucuz ucuz [*<aujuz* cheap] (79)

ocak aile [*<aujac* a family or order of men] (79)

od ateş [*<aud* a fire] (79)

oda oda [*<auda* a chamber] (79)

ödemek ödemek [*<audemec* to pay (Money)] (79)

odun odun [*<audun* (fire) wood] (79)

orta orta [*<aurta* the middle] (79)

ortası ortası [*<aurtasi* the middle] (79)

örtmek örtmek [*<aurtmec* to cover] (79)

urmak vurmak [*<urmak* to strike] (80)

vurmak vurmak [*<vurmak* to strike] (80)

orman orman [*<aurman* a wood] (80)

ürmek havlamak [*<urmec* to bark] (80)

ürkmek (?) havlamak [*<urmec* to bark] (80)

uruc (?) hızlı [**<aurudg** a fast] (80)

arıtmak arıtmak [**<auritmak** to cleanse] (80)

arıdurmak (?) ayağa kalkmak [**<aurydurmak** to stand up](80)

uzak uzak [**<uzac** far off] (80)

üzre üzerine [**<uzre** according to, upon] (80)

üzüm üzüm [**<uzum** grapes] (80)

üzüm kuru kuru üzüm [**<uzum kuru** raisins] (80)

üst üst [**<ust** upon, over] (80)

üstün üstünde [**<ustun** upon, over] (80)

oğlak çocuk [**<auglac** a kid] (80)

oğlan çocuk [**<auglan** a boy] (80)

oğlu oğul [**<auglu** a son] (80)

oğuz boğa [**<auguz** a bull] (80)

ufak ufak [**<ufak** small, little] (80)

üfürmek üfürmek [**<ufurmek** to blow with the mouth] (80)

ok ok [**<auk** an arrow] (80)

ögey ana iki anne [**<auky ana** a step-mother] (80)

ögey kız iki anne [**<auky kyz** a step daughter] (80)

okumak okumak [**<aukumak** to read] (80)

oka (?) okka,tartı birimi [**<auca** an Oke, or 2²/₄ averdupoize] (80)

öğmek övmek [**<aucmec** to praise] (80)

öğretmek öğretmek [**<ugretmec** to teach] (80)

öğrenmek öğrenmek [**<ugrenmec** to learn] (80)

oğrılmak çalmak [**<augrilamak** to steal] (80)

öksürmek öksürmek [**<aucsurmec** to cough] (80)

evlad-ı rasul Resul [**<evlad rasül** an emir] (80)

ulak ulak [*<aulac* a horse-post or an express] (80)

ölçek ölçek [*<ulchec* a measure of grain] (80)

ölçü ölçü [*<ulchu* a measure] (80)

ölçmek ölçmek [*<ulchmec* to measure (cloth, &)] (80)

ol kadar o kadar [*<aulkadar* so far, so very] (80)

o kadar o kadar [*<o kadar* so far, so very] (80)

ülker ülker burcunun yedi yıldızı [*<aulker* the pleiades] (80)

olmak olmak [*<aulmak* to be] (80)

ulu ulu [*<aulu* great] (80)

ulu parmak baş parmak [*<aulu barmak* the thumb] (80)

ulumak ulumak [*<ulumec* to howl] (80)

ölmek ölmek [*<ulmec* to die] (80)

öli ölü [*<uly* dead] (80)

ölüm ölüm [*<ulum* death] (80)

u[m]mak ummak [*<aumak* to hope] (80)

ümid eylemek ümid etmek [*<aumid ailemec* to hope] (80)

un (?) un [*<u'n* meale or flower]

unutkın unutkan [*<aunutkin* forgetful] (80)

unutmak unutmak [*<aunutmak* to forget] (80)

ova ova [*<auve* a plain, a campaign] (80)

ovmak ovmak [*<aovmak* to rub with the hands] (80)

ay ay [*<ay* a month or the moon] (80)

eylemek yapmak [*<ailemec* to do] (80)

eytmek söylemek [*<aitmec* to say] (80)

ayak ayak [*<ayac* a foot] (80)

ayak yolu tuvalet [*<ayac yoly* a foot-path] (80)

ayu ayı [**<ayu** a bear] (80)

eyü iyi [**<eyu** good] (80)

uyanmak uyanmak [**<auyanmak** to awake] (80)

ayirmek ayırmak [**<auirnak** to separate] (81)

öyle öğle [**<aüile** noon] (81)

öyle namaz[ı] öğle namazı [**<aüile namaz** the second prayer at noon] (81)

ayne ayna [**<aüine** a looking glass] (81)

oynamak oynamak [**<aüinamak** to sport or play] (81)

uyuku uyku [**<aüyucu** sleep] (81)

uyumak uyumak [**<aüyumak** to sleep] (81)

B [**<BA**]

baba baba [**<baba** a father] (81)

babuç ayakkabı [**<babuch** a shoe or slipper] (81)

papuç ayakkabı [**<papuch** a shoe or slipper] (81)

batman farazi bir ağırlık [**<batman** an imaginary weight 16¹/₂ of averpudois] (81)

bahalı pahalı [**<bahaly** dear (not cheap)] (81)

bahası değeri, fiyatı [**<bahasy** the price (of anything)] (81)

berat gece[si] peygamberimize, peygamberliğin bildirildiği şaban ayının onbeşinci gecesi [**<baret ghege** the night of privilege (granted to Mahomet to kill the christians)] (81)

bardak bardak [**<bardac** an earthen fugg or pitcher] (81)

parmak parmak [**<barmak** a finger] (81)

bez bez [**<bez** linnen] (81)

pazar pazar [**<bazar** a bargain, also a market] (81)

bezirgan tüccar [**<bazirgan** a merchant] (81)

beslemek beslemek [<*beslemec* to maintain or nourish] (81)

baş baş [<*bash* the head] (81)

baş pertav ince tiftik ipliği [<*bash pertav* superfine mohair-yarn] (81)

başı başı [<*bashy* the chief man in any office] (81)

başka başka [<*bashka* different] (81)

basmak basmak [<*basmak* to stamp or print] (81)

bağ bağ [<*bag* a vineyard] (81)

bağlamak bağlamak [<*baglamak* to tie] (81)

bakal (?) toprak bir sürahi [<*bakal* an earthen pitcher] (81)

bahçe bahçe [<*bakche* an orchard] (81)

bahşiş bahşiş [<*bakshish* a present] (81)

bakmak bakmak [<*bakmak* to look] (81)

bakır pirinç [<*bakir* brass] (81)

beğ beğ [<*beg* a lord] 881)

bey bey [<*bey* a lord] (81)

beylerbey[i] eyaletin yönetiminden sorumlu kişi [<*beglerbeg* an archduke] (81)

beğenmek beğenmek [<*beghenmec* to delight in] (81)

bal bal [<*bal* bees-wax] (81)

bal mumu bal mumu [<*bal mummy* a wax-candle or sealing wax] (81)

balta balta [<*balta* a hatchet] (81)

beli evet [<*belly* yes] (81)

belli değil belli değil [<*belly deghil* yes, no, is uncertain] (81)

baluk balık [<*baluk* a fish] (81)

balukçı balıkçı [<*balukgy* a fisherman] (81)

ben ben [<*ben* I] (81)

bencileyin benim gibi [*<bengilein* like me] (81)

bayrak bayrak [*<bayrac* an ensign or flag] (81)

bayraktar bayrak taşıyıcı [*<bayractor* an ensignbearer] (81)

bayram bayram [*<bayram* a festival; of which there be two; the first begins when ramazan ends; and answers to our easter after lent: The second they call the Chuckuk or Corban Bayram, which begins 70 days after the former and holds 3 days] (82)

baykuş baykuş [*<baykush* an owl] (82)

baylamak (?) bayılmak [*<baylamak* to swoon] (82)

baylo Venedik büyükelçisine verilen unvan [*<baylo* the title given the venetian ambassador] (82)

baylos konsolos [*<baylus* a consul] (82)

beyni beyin [*<beyny* brains] (82)

beyaz beyaz [*<beyaz* white] (82)

bit bit [*<byt* a louse] (82)

bitli bitli [*<bytly* lousy] (82)

bitmek büyümek [*<bytmec* to grow (as hear)] (82)

bıçak bıçak [*<bichak* a knife] (82)

biçmek biçmek [*<bichmec* to reap] (82)

bir az biraz [*<bir az* a little] (82)

bî-zebani dilsiz [*<bizebany* a mute] (82)

bismillah tanrı adıyla [*<bis'millah* in the name of god] (82)

bişmek pişmek [*<bishmec* to dress meat] (82)

bilek süs [*<bilec* an ornament] (82)

bilmek bilmek [*<bilmec* to know] (82)

bilme bilme [*<bilme* knowledge] (82)

binmek binmek [*<binmec* to ride] (82)

bıyık bıyık [**<by-ic** whiskers] (82)

bre bre, seslenme [**<bre** out, be gone] (82)

bozak köşe [**<bojac** a corner] (82)

borç borç [**<bordg** a debt] (82)

borçlu borçlu [**<bordg-lu** a debtor] (82)

boz kar [**<boz** snow] (82)

boz dağ karlı dağ, Bozdağ [**<boz dag** mount Tmolus or the snowy mountain] (82)

bozağı buzağı [**<bozaghy** a calf] (82)

bozmak bozmak [**<bozmak** to spoil] (82)

bostan bahçe [**<bostan** a garden] (82)

bostancı bostancı [**<bostangy** a gardener] (82)

bogaz boğaz [**<bogaz** the throat] (82)

bogazlamak boğazlamak [**<bogazlamak** to cut a throat] (82)

bogmak gaz vermek [**<bokmak** to throttle] (82)

bök saygı [**<bök** a sir reverence] (82)

bökçi altın bulucu [**<bökgy** a gold-finger] (82)

bol geniş [**<bol** broad] (82)

bolluk genişlik [**<boluk** breadth] (82)

bu bu [**<bu** this] (82)

buçuk yarım [**<buchuk** the half] (82)

burun burun [**<burun** the nose or a Cape-Land] (82)

burnu burun [**<burnu** the nose] (82)

bugasi patiska [**<bugasy** callico] (82)

bugun ..[**< bugun** thick] (82)

bukhuz parfüm [**<bukhuz** a perfume] (82)

bugün bugün [<*bu gyun* to day] (82)

bugün bugün [<*bu gun* to today] (82)

bolay ki bununla [<*bulaiky* I wish that] (82)

bülbül bülbül [<*bulbul* a nightingale] (82)

bölmek bölmek [<*bulmec* to part or share] (82)

bulmak bulmak [<*bulmak* to find] (82)

bulut bulut [<*bulut* a cloud] (82)

bölük bölük [<*büluc* a company of soldiers] (83)

boy boy [<*bu-y* stature] (83)

buyurmak buyurmak [<*buyurmak* to command] (83)

boyun boyun [<*buyun* the neck] (83)

P [< PA]

papas papaz [<*papas* a Greek priest] (83)

paça paça, küçük hayvanların ayakları [<*pacha* feet (of small beasts)] (83)

peder baba [<*pader* a father] (83)

padişah padişah [<*padishah* an emperour] (83)

para para [<*para* a silver peice of uncertain value, formerly counted 40 to the dollar] (83)

perde perde [<*perde* a curtain] (83)

pirinç pirinç [<*perindg* rice] (83)

peri cin [<*pery* a fiend, hobgoblin] (83)

pas pas, pas lekesi [<*pas* rust] (83)

pastav elbise parçası [<*pasrav* a piece (of cloth)] (83)

paşha paşa [<*pasha* a governour of a province] (83)

paşalık paşalık [<*pashalik* a pasha's province] (83)

peşkeş sunmak [<*peşkesh* a present] (83)

paşmalık sultanın yardımcısı [<*pashmalık* shoe money, or the dover of the sultana] (83)

peştemal havlu [<*pestermal* a towel ar'd at the bagno] (83)

peşterma deve eti [<*pesterma* camel's flesh] (83)

pezevenk pezevenk [<*pessiwink* a pimp] (83)

pak pak, temiz [<*pak* clean] (83)

pek çok [<*pek* very] (83)

peklik sertlik [<*peklik* hardness] (83)

pambuk pamuk [<*panbuk* cotton] (83)a

pambuk iplik pamuk ipliği [<*panbuk iplic* cotton yard] (83)

posu mahkeme binası [<*posu* a biding palace] (83)

pilav haşlanmış pirinç [<*pilav* boil'd rice] (83)

peynir peynir [<*peyner* cheese] (83)

peygamber peygamber [<*peygamber* a prophet] (83)

peyk sayfa [<*peic* a page of the grand signore's] (83)

T [< TA]

tabl-ı âlem büyük orkestra davulu [<*tab'lelem* a kettledrum] (83)

tahta tahta [*tahta* a board or plank] (83)

tahta kula boyunduruk [<*tahta kula* a pillory] (83)

taharet temizlik [<*taharett* the parafication with water, or in want thereof with sand, after easing nature] (83)

taraki ücret artışı [<*taraky* encrease of pay] (83)

tarpuş bir kadın başlığı [<*tarpush* a woman's head-dress] (83)

tersane tersane [<*ters-hana* an arsenal] (83)

tersane kahyası amiral yardımcısı [*<ters-hana kaihya* the vice-amiral] (84)

tersane emini cephaneliğin kahyası [*<ters-hana eminy* steward of the arsenal] (84)

terlik bir deri çorap [*<derlik* a leather sock] (84)

teri yağ tereyağ [*<tery-yag* butter] (84)

tez hızlı [*<tez* quickly, presently] (84)

tarz moda [*<taz* the mode, fashion] (84)

tazi tazi [*<tazy* a grey hound] (84)

teskere tezkere [*<teskere* a receipt, certificate] (84)

teslimat teslimat [*<teslimat* the saluting of the angels, by looking over the shoulders at prayers] (84)

teşhüd namazda oturma anı [*<teshahud* the repetition used in their prayers] (84)

tiftik keçi yünü [*<teftih* goat's hair] (84)

tekke manastır [*<teke* a monastery] (84)

tekrar tekrar [*<tickrar* again] (84)

takdir birinin kaderi [*<tactar* ones destiny] (84)

tellal seslenici [*<talal* a crier] (84)

talak boşanma [*talac* divorce] (84)

tellak tellak [*talac* also one who rubs those that go into the bagno] (84)

talibu'l-ilm filozof [*<talibulilmy* a philosopher] (84)

tamam tamam [*<tamam* fully, just so much] (84)

temcid namazı günün ilk namazı [*<temgid namaz* the first prayer, 2 hours before day] (84)

timar sipahi paralı asker [*<timar spahy* a trooper that holds as a timariot] (84)

- timarhane** akıl hastanesi [**<timar-hana** an hospital, madhouse] (84)
- timariot** şövalyeleri tarafından toprakları tutulan bir baron [**<timariot** a baron, who holds his lands by knight's service] (84)
- temizuk** kira [**<temizuk** a lease or bill] (84)
- temin** güvence [**<temin** the 1 ½ part of a dollar] (84)
- tanrı** allah [**<tangry** god] (84)
- taife** toplum [**<taife** a society or gang] 884)
- tingir** para [**<tinghir** the ½ part of a dollar] (84)
- tava** tava [**<tave** a frying pan] (84)
- tavuk** tavuk [**<ta-uk** a hen] (84)
- tıraş etmek** tıraş etmek [**<trash-itmec** to shave] (84)
- top** top [**<top** a cannon] (84)
- topçu** topçu [**<topgy** a gunner] (84)
- topuz** topuz [**<topuz** a truncheon with a great round knob at one end] (84)
- tuğ** at kuyruğu, tuğ [**<tugh** the horse tail, born before the vizier, and other great officers of state, as our white staves] (84)
- tüccar** tüccar [**<tujar** a merchant] (84)
- ticaret** ticaret [**<tujaret** traffick] (84)
- tura** mühür [**<tura** the royal signature or great seal] (84)
- turalı** tura ile damgalanmış para [**<turaly** money stamp with the tura] (84)
- türbe** türbe [**<turbeh** a room built for the coffins of a grand signior, his sultana's and children] (849)
- tercüman** tercüman [**<turgyman** an interpreter] (85)
- turnak** turna [**turnac** a crane] (85)
- tuz** tuz [**<tuz** dust or salt] (85)
- tükürük** tükürük [**<tugruc** spittle] (85)

G [< CİM]

cebeci silahtar [<*gebigy* an armourer] (85)

cebelü kralların savaşa gönderdikleri köleleri [<*gebelu* a lord's or baronet's servant sent to the wars] (85)

cihan dünya [<*gehan* the world] (85)

cehennem cehennem [<*gehanem* hell] (85)

Cehud Yahudi [<*gehud* a Jew] (85)

Yahud Yahudi [<*yakhud* a Jew] (85)

cirit cirit [<*gerit* a short dart or javelin] (85)

cariye bir köle [<*gariye* a she-slave] (85)

çizme çizme [<*gizme* a pair of boots] (85)

cami cami [<*jame* a church, mosque] (85)

can ruh [<*jan* the soul] (85)

cenk savaş [<*genk* war] (85)

cevap cevap [<*cevab* an answer] (85)

cüzhunlar Kur'an cüzü okuyucuları [<*juz'khunler* readers of the alcoran] (85)

cüce cüce [<*juge* a dwarf] (85)

cuma günü cuma günü [<*jume gyun* friday] (85)

cümle hepsi [<*jumle* all] (85)

cünüb kirlî [<*junub* polluted] (85)

gönüllü gönüllü [<*junully* a volunteer] (85)

cin cin [<*gyn* a hobgoblin] (85)

cüнди mızraklı adamlar, askerler [<*gyndy* lance men (soldiers)] (85)a

C [< ÇİM]

çeri asker [<*chery* a soldier] (85)

çeşme çeşme [<*chezme* a fountain] (85)

çifut Yahudi [*<chefut* a Jew (by way of reproach so called)] (85)
çakal çakal [*<chakal* a kind of bastard fox] (85)
çekişmek tartışmak [*<chekishmec* to scold or quarrel] (85)
çakma yerleştirilmiş bir bölüm [*<chakma* a plastered partition] (85)
celebi beyefendi [*<cheleby* a gentleman] (85)
çamur çamur [*<chamur* dirt] (85)
çağırma çağırma [*<chaghirmak* to call] (85)
çekmek çekmek [*<checmec* to pull or draw] (85)
çevre çevre [*<chevre* round (about)] (85)
çay çay [*<chey* tea] (85)
çibuk çubuk [*<chibuk* the wooden stem of a tobacco-pipe] (85)
çirkin çirkin [*<chirghin* ugly] (85)
çirag lamba [*<chirag* a lamp] (85)
çiçek çiçek [*<chichec* a flower] (85)
çift çift [*<chift* a pair (of anything)] (85)
çelik çelik [*<chilic* steel] (85)
çember çember [*<chimber* a hoop] (85)
çözmek çözmek [*<chozmec* to unbind, untie] (85)
çok çok [*<chok* much] (85)
çuha yünlü kumaş [*<cho'kha* woollen cloth] (85)
çoban çoban [*<chuban* a shepherd] (85)
şürbe çorba [*<churbe* broth] (85)
çürme mutfak kölesi [*<churme* a galley slave] (86)
çürük çürük [*<churuc* rotten] (86)
çul keçe [*<chul* a felt (horse cloth)] (86)
çuval çuval [*<chuval* a sack] (86)

H [<HA]

heb, hep hepsi [<*heb, hep* all] (86)

hacet ihtiyaç [<*haget* need] (86)

hacera taş depo [<*hagera* a stone warehouse] (86)

haci hacı [<*hadge* a pilgrim] (86)

haram haram [<*haram* an abomination] (86)

harem harem [<*harem* the women's apartment] (86)

harf harf [<*harf* a letter of the alphabet] (86)

has oda zengin oda [<*haz oda* the presence chamber] (86)

has oda başı kral başı oda üyesi [<*haz oda bashy* lord chamberlain] (86)

hazine hazine [<*hazine* treasure] (86)

haznedar hazine saymanı [<*haznedar* lord treasurer of the household]
(86)

hazır hazır [<*hazır* ready] (86)

hazırlanmak hazırlanmak [<*hazırlanmak* to make or get ready] (86)

hafız hafız [<*hafız* one who gets the whole alcoran by heart] (86)

haseki krala ait [<*hasaky* royal] (86)

haseki sultan haseki sultan [<*hasaky sultana* the empress or she taht first
bears a son to the grand signore] (86)

hakk allah [<*hakka* god] (86)

hakna gözlük [<*hakna* a glister] (86)

helva helva [<*halva* a liquid kind of confection] (86)

hamal taşıyıcı [<*hamal* a porter (that carries bordens)] (86)

haman yazık [<*haman* (have) pity] (86)

hançer hançer [<*hanjar* a short dagger] (86)

hava hava [<*hava* the air] (86)

haykırmak haykırmak [*<haykirmek to bawl*] (86)

hay, hay tüh tüh, ne yazık ki [*<hai hai* alas alas] (86)

haydi gitmek [*<haide* be gone] (86)

hekim doktor [*<haikym* a physician] (86)

hayvan hayvan [*<hayvan* an animal or beast] (86)

hisar kale [*<hyssar* a castle] (86)

Ĥ [< ĤA]

haber haber [*<'khaber* news] (86)

katip hakimlerin cezasını yazan noter [*<'khatib* the notary that writes down the judge's sentence] (86)

haraç haraç [*<'kharach* poll-money] (86)

harç gider [*<'kherdg* expences] (86)

hırsız hırsız [*<'khirsiz* a robber or thief] (86)

hidmet hizmet [*<'khidmet* service] (86)

hidmetkar hizmetkar [*<'khidmetcar* a servant] (86)

hizmetkar hizmetkar [*<'khizmetcar* a servant] (86)

hasta hasta [*<'khasta* sick] (87)

hastalık hastalık [*<'khastalik* sickness] (87)

halayık köle [*<'khala-ik* a she slave] (87)

hamir hamur [*<'khemir* dough] (87)

han prens, iş hanı [*<'khan* a prince; also a great square built round (some what like the royal-exchange)] (87)

hayır hayırlı, iyi [*<'khair* good, well] (87)

hayır hayır [*<'khayer* no] (87)

hiyar salatalık [*<'khi-yar* a cucumber] (87)

huccet tanıma, delil [<'*khoget* a recognizance or note under ones hand] (87)

hoca hoca [<'*khogia* a tutor or school-master] (87)

horlamak hor görmek [<'*khurlamak* to despise] (87)

horuz horoz [<'*khurus* a (dungbill) cock] (87)

hoşnut olmak hoşnut olmak [<'*khushnud olmak* to be contented or pleased] (87)

hüda allah [<'*khuday* god] (87)

D [< DAL]

ditremek titremek [<*ditremec* to tremble] (87)

dede dede [<*dede* a grandfather] (87)

dar dar [<*der* strait or narrow] (87)

deri deri [<*deri* the skin] (87)

derry vadi [<*derry* a valley] (87)

deri yüzmek deri yüzmek [<*dery yuzmec* to flay] (87)

diri diri [<*diry* alive] (87)

dirilik canlılık [<*dirilik* life] (87)

dirilmek dirilmek [<*dirilmec* to live] (87)

direk direk [<*direc* a ship's mast] (87)

dirsek dirsek [<*dirsec* an elbow] (87)

derviş derviş [<*dervish* a capuchin or renouncer of the world] (87)

desti desti [<*desty* a jar with two handles] (87)

diş diş [<*dish* a tooth] (87)

dişi dişi [<*dishy* female] (87)

dag dağ [<*dag* a hill or mountain] (87)

değirmen değirmen [<*deghermen* a windmill] (87)

değil değil [*<deghil* not] (87)

dikmek dikmek [*<dicmec* to set or plant] (87)

delik delik [*<delic* a hole] (87)

dil dil [*<dil* the tongue] (87)

dilsiz dilsiz [*<dilsiz* a mute] (87)

deli deli [*<delly* mad or a mad man] (87)

delürmek delirmek [*<delurmec* to play the mad-man] (87)

delmek delmek [*<delmec* to bore a (hole)] (87)

dilemek dilemek [*<dilemec* to desire or with for] (87)

dilenmek dilenmek [*<dilenmec* to beg] (87)

deloman cüppe [*<deloman* a vest or cassock] (87)

dilkü tilki [*<dilcu* a fox] (87)

demir demir [*<demir* iron] (87)

demirci demirci [*<demirgy* a smith, iron-monger] (87)

dimek demek,söylemek [*<dimec* to say] (87)

dan {+DAn} [*<den* from] (87)

din din [*<din* faith] (87)

dinsiz dinsiz [*<dinsiz* faithless] (88)

danişmend öğrenilmiş bir kişi [*<danishmend* a learned person] (88)

deng mal balyası [*<deng* a bale of goods] (87)

deniz deniz [*<denghiz* the sea] (88)

deve deve [*<deve* a camel] (88)

devşirme toplama, devşirme [*<devshyrmeh* a collection (of Christian children to make Janisaries of)] (88)

devşirmek toplamak [*<devshirmec* to gather] (88)

divit divit [*<divit* a standish or inkborn] (88)

deidik konut [*<deidic* housing (for a horse)] (88)

deyn borç [*<de-y'n* a creditor] (88)

dua dua [*<doa* prayers] (88)

duağûlar ölüler için dua eden din adamları [*<doa ku-iler* priests that pray for the dead] (88)

dualar elveda [*<doaler* farewell, adieu] (88)

dogru doğru, dürüst [*<dogru* upright (honest)] (88)

dost dost [*<dost* a friend] (88)

dostluk dostluk [*<dostlik* friendship] (88)

dokumak dokumak [*<dokumak* to weave] (88)

dolab dolap [*<dolab* a cupboard] (88)

donluk astar [*<donluk* the lining of a garment] (88)

dürtmek dürtmek [*<durtmec* to prick] (88)

dürmek katlamak [*<durmec* to fold up] (88)

durı duru [*<dury* pure, clear] (88)

döşek döşek [*<dushec* a bed] (88)

düşman düşman [*<dushman* an enemy] (88)

düşmek düşmek [*<dushmec* to fall] (88)

düşüt kürtaj [*<dushud* abortion or miscarriage] (88)

dükici kurucu [*<dukigy* a founder (oc cannon)] (88)

düğme düğme [*<dugme* buttons] (88)

düğün düğün [*<dugun* a wedding] (88)

dögmek dövmek [*<ducmec* to beat, smite] (88)

dönmek dönmek [*<dunmec* to turn about] (88)

duyun duman [*<duyun* smoke] (88)

derya deniz [*<dirya* the sea] (88)

R [< RA]

razı olmak razı olmak [<*razy olmak* to be contented with or pleased] (88)

resul peygamber [<*resul* a prophet] (88)

rafizi [<*rafizze* an heretick] (88)

ramazan bayram ayı [<*ramazan* lent, a feast of a moon or month] (88)

reis reis [<*reys* a chief or captain] (88)

rencide küsme [<*ringid* trouble, vexation] (88)

reaya konu [<*raihy'a* a conquer'd vassal or subject; as the greeks, jews] (88)

reis efendi bilgin [<*reis effendy* chief of the writers or bookmen] (88)

rub dörtte biri [<*rup* a quarter part] (88)

rüzgar rüzgar [<*ruzgar* the wind, a gale] (88)

rüspe yeni para [<*ruspe* new mill'd money] (89)

rüşme gümüş bir zincir [<*rushme* a chain of silver, to put over a horse's nose, for ornament] (89)

Z [< ZA]

sabun sabun [<*zabun* soap] (89)

zahir gerçek [<*zahir* indeed, truly] (89)

zahmet zahmet [<*zahmet* trouble] (89)

zerati oğlancı [<*zeraty* a sodomite] (89)

zerdavan martin [<*zerdavan* a martin ('s furr)] (89)

zagar ispanyol [<*zagar* a spaniel] (89)

zarar zarar [<*zarar* damage (of good)] (89)

zaklan bir çeşit tıraş makinesi [<*zaklan* a kind of tyger] (89)

zacam artmak [<*zacam* increase or the duty giving alms] (89)

zengif yelek yüzü [<*zengif* the facings of a vest] (89)

zencefil zencefil [<*zingifil* ginger] (89)

zeytin zeytin [*<zaitun* an olive] (89)

zaim rütbe [*<za-im* a baronet] (89)

ziyade çok fazla [*<ziyade* too much] (89)

ziyan kayıp [*<ziyan* loss] (89)

S [*SİN*]

sebeb sebep [*<sebeb* the cause, reason of; also an exchequer not, so called, because it begins with that word] (89)

sepet sepet [*<sepet* a wicker, like a hamper, lined and cover'd with leather] (89)

siper hedef [*<siper* a target] (79)

serdar şef [*<serdar* the chief or colonel of the janisaries in his district] (89)

serasker general [*<serasker* a general] (89)

saray saray [*<serai* a palace, seraglio] (89)

sarija silahşör [*<sarija* a musketeer or dragoon] (89)

serhoş sarhoş [*<ser'khosh* drunk] (89)

saray kahyası saray kahyası [*<serai kaihyasy* lord steward of the household] (89)

saç saç [*<sach* hair (of the head)] (89)

secde namazlarda secde [*<segedet* bowing to earth at prayers] (89)

sofa sofa [*<safa* a stage of boards raised about 8 inches from the floor] (89)

saka su taşıyıcısı [*<saka* a water-carrier] (89)

sakız sakız [*<sakiz* mastich; and also the so the island scio] (89)

selam selamlama [*<salem* a salutation] (89)

selam vermek selam vermek [*<salem virmec* to salute] (90)

silahdar kılıç taşıyıcısı [*<selictar* a sword bearer] (90)

silahdar ağa kılıç taşıyıcıların büyüğü [**<selictar aga** the grand signore's sword bearer] (90)

silkmek silkmek [**<silkmec** to shake out a cloth] (90)

simzar mübadeleci [**<simzar** an exchange broker] (90)

samson köpek [**<samson** a mastive (dog)] (90)

semiz şişman [**<semiz** fat, plump] (90)

semar bekçi düğümü [**<semar** a porter's knot] (90)

simur kurnaz [**<simur** a griffin] (90)

sen sen [**<sen** thou] (90)

sancak sancak [**<sanjac** a province] (90)

sencileyin senin gibi [**<sengilein** like thee] (90)

senün gibi senin gibi [**<senung ghiby** like thee] (90)

sinir sinir [**<singhir** a sinew] (90)

sindirmek sindirmek [**<singhirmec** to digest] (90)

sinek sinek [**<singhec** a fly] (90)

sevmek sevmek [**<sevmec** to love] (90)

siyah siyah [**<siya** black] (90)

sair diğer [**<sa-y'r** other, any other] (90)

say ayak direği [**<say** a foot-post] (90)

seis damat [**<seis** a groom] (90)

seib sel [**<se-ib** a torrent or land-flood] (90)

sofra sofrası [**<sofra** a table] (90)

solak okçu [**<solac** an archer] (90)

subaşı subaşı [**<subashy** a marshall or head-serjeant] (90)

süpürmek süpürmek [**<supurmec** to sweep] (90)

süd süt [**<süd** milk] (90)

süt sağmak süt sağmak [<*sud sağmak* to milk] (90)
sürmek sürmek [<*surmec* to rub (with the hand)] (90)
sürçmek sürçmek [<*surchmec* to stumble] (90)
süzme süzmek [<*suzmec* to strain (with a sieve)] (90)
söz kelime [<*suz* a word, also hold your tongue] (90)
susam Susam adası [<*susam* the island samos] (90)
sögmek sövmek [<*sugmec* to revile] (90)
sultan sultan [<*sultan* an emperour] (90)
sultana hanım sultan [<*sultana* an empress] (90)
süngü süngü [<*sungu* a lancet] (90)
sünne sünnet, gelenek [<*sunne* a tradition] (90)
sünnet etmek sünnet etmek [<*sunne itmec* to circumcise (or perform the tradition)] (90)
söylemek söylemek [<*su-ilemec* to speak] (90)

Ş [< ŞİN]

şapka şapka [<*shapka* a hat] (90)
şarap şarap [<*sherab* wine] (90)
şerbet şerbet [<*sherbet* a confection of sugar, with lemon, or other fruits; which dissolved in water, gives its name to the liquor] (90)
şerit şerit [<*sherid* brade] (90)
şaşkın şaşkın [<*shashkin* bair-brain'd] (90)
şişe tükürmek [<*shishe* a spit] (90)
çiselenmek çiselenmek [<*shishelenmec* to spit] (90)
şişmek şişmek [<*shishmec* to swell] (90)
şaşı şaşılı [<*shashy* squint-ey'd] (91)
şakird öğrenci [<*shakird* a pupil] (91)

şakk yırtık, yarık [<*şak* torn] (91)
şeker şeker [<*şikar* sugar] (91)
çakşır çakşır [<*şakşir* a pair of breeches] (91)
şeyh vaiz, hatip [<*şek* a preacher] (91)
şalvar bir çift pantolon [<*shalva* a pair of trousers] (91)
şimşek şimşek [<*shimshec* lightning] (91)
şinik şinik [<*shinik* a peck (measure)] (91)
şey şey [<*şey* a thing] (91)
am bir şey [<*am* a thing] (91)
şeytan şeytan [<*sheitan* the devil] (91)
şu şu [<*shu* this] (91)
şuvak parlaklık [<*shuvak* brigtness] (91)

'S [<SAD]

saat saat [<'sa-at an hour, a clock or watch] (91)
sap bıçak sapı [<'seb the handle of a knife] (91)
sabah sabah [<'sabah the morning or morrow] (91)
sabah namazı sabah namazı [<'sabah namaz the first prayer before sunrise] (91)
saban saban [<'saban a plough] (91)
saban demiri saban demiri [<'saban demiry a plough share] (91)
satmak satmak [<'satmak to sell] (91)
satun almak satın almak [<'satun almak to buy] (91)
satıcı satıcı [<'satigy a seller (of any thing)] (91)
sahan kurabiye otu [<'sahan chopt straw] (91)
sahra alan [<'sahra a plain or champaign] (91)
sedef sedef [<'sedef mother of pearl] (91)

saçmak saçmak [<'sachmak to strew] (91)

sarra sarraf [<'saraf a money changer] (91)

sirke sirke [<'sirche vinegar] (91)

sarmak sarmak [<'sarmak to wind or roll up] (91)

sarı sarı [<'sary yellow] (91)

sarı aru sarı arı [<'sary aru a wasp] (91)

sarık sarık [<'saryk a shash (of a turbant)] (91)

sağ sağlık, sağ taraf [<'sag sound, health; also the right (not left)] (91)

sağlık sağlık [<'saglik health] (91)

zafer zafer [<'sefer victory] (91)

safi hepsi [<'safy wholly] (91)

sakal sakal [<'sakal a beard] (91)

saklamak saklamak [<'saklamak to keep a thing] (91)

sik belirsiz boyutlarda silindirik bir boru [<'sik a cylindrical tube, of uncertain dimentions] (91)

sıklık ıslık [<'siklik whistle, a whistle] (91)

sıklık virmec düdük çalmak [<'siklik virmec to whistle] (91)

sikmek sikmek [<'sikmec concumbere] (91)

sakin dikkat etmek [<'sakinmak to take heed] (91)

salah namazı cuma günleri güneşin yükselmesi ile öğlen arasında kılınan namaz [<'salah namaz a prayer extraordinary on every friday,between sunrising and noon] (92)

salmak sallamak [<'salmak to swing] (92)

salıvermek serbest bırakmak [<'salyvirmec to let go (one's hold)] (92)

salyar tükürük [<'selyar spittle] (92)

samur kutsal [<'samur a sable] (92)

sımak kırmak [<'sımak to break or crack] (92)
sanduk sandık [<'sanduc a chest or box] (92)
sanmak sanmak [<'sanmak to think] (92)
sınmak başaramamak [<'sinmak to fail or break] (92)
sınamak denemek [<'sinamak to try] (92)
savaş savaş [<'savash war] (92)
sıvamak sıvamak [<'sıvamak to plaster] (92)
saymak saymak [<'saymak to count] (92)
su su [<'su water] (92)
sucu su taşıyıcı [<'sugy a water carrier] (92)
sürme sürme [<'surme silver wyre] (92)
sormak sormak [<'sormak to ask] (92)
surmak emmek [<'surmak to sip up] (92)
soğuk soğuk [<'su-ök cold] (92)
su gözi su kaynağı [<'su cuzy a spring] (92)
sol sol [<'sol the left (not the right)] (92)
sulamak sulamak [<'sulamak to water] (92)
sulu sulu [<'sulu watry] (92)
son son [<'sung the end] (92)
sonra sonra [<'sungré afterwards] (92)
şişmek şişmek [<'sychmec to h..te] (92)

T [< Tİ]

tapmak tapmak [<tapmak to workship] (92)
tabanca tabanca [<tabanja a pistol or firelock] (92)
tatmak tatmak [<tatmak to tast] (92)
tatsız tatsız [<tatsız without tast or savour] (92)

dar dar [<*dar* strait, not narrow] (92)

tartmak tartmak [<*tartmak* to weight with a ballance] (92)

tırmalamak tırmalamak [<*dirmalamak* to scratch with the nails] (92)

taş taş [<*tash* a stone] (92)

taş yatar taş yatar ? [<*tash yatar* the stone lies; used for the sobo, when a hair is found sitting] (92)

taşra taşra, dışarısı [<*dashre* abroad] (92)

dağ dağ [<*dag* a hill or mountain] (92)

defterdar defterdar [<*tefterdar* the lord high treasurer] (92)

dağık dağınık [<*daghick* spread or scatter'd] (92)

talaz dalga [<*talaz* a wave of the water] (92)

dalga deniz dalgası [<*delghe* a wave of the sea] (92)

damar damar [<*temar* a vein] (92)

damlamak damlamak [<*damlamak* to drop as water] (92)

tamu cehennem [<*tamu* hell] (92)

damga damga [<*damga* a seal, mark or stamp] (93)

tavşan tavşan [<*tavshan* a hare] (93)

Trablus Şam Trablusşam [<*tribolus sham* tripoly of Suria] (93)

Trablus Garb Trablusşam [<*tribolus garib* tripoly of Barbary] (93)

toprak toprak [<*toprak* earth] (93)

doğan şahin [<*dogan* a hawk or falcon] (93)

doğru doğru, düz [<*dogru* strait (not crooked)] (93)

doğritmek doğrultmak [<*dogritmak* to make strait] (93)

doğmak doğmak [<*dogmak* to be born (or to rise as the sun doth)] (93)

doğurmak doğurmak [<*dogurmak* to bring forth] (93)

dolu dolu [<*dolu* full (not empty)] (93)

doldurmak doldurmak [**<doldurmak** to fill up to the brim] (93)
domuz domuz [**<domuz** a hog] (93)
don don [**<don** a garment; or a pair of drawers] (93)
tutsak tutsak [**<tutsak** a captive] (93)
tutmak tutmak [**<tutmak** to hold] (93)
tütün tütün [**<tütün** smoak or tobacco] (93)
tütün içmek tütün içmek [**<tütün içmec** to smoak tobacco] (93)
tuti papağan [**<tuty** a parrot] (93)
durmak durmak [**<durmak** to stay (in a place)] (93)
turunç portakal [**<turundg** an orange] (93)
tuz tuz [**<tuz** salt or dust] (93)
dokumak dokumak [**<dukumak** to weave] (93)
duğramak doğramak [**<tugramak** to chop or cut small] (93)
dul dul [**<dul** a single person] (93)
dul adam dul adam [**<dul adam** a widower] (93)
dul avrat dul kadın [**<dul avret** a widow] (93)
dul karı dul kadın [**<dul kary** a widow] (93)
dülbend tülbent [**<dulbend** muslin] (93)
dürbin dürbün [**<dulbin** a prospective glass] (93)
tomruk tomruk [**<tumruc** the stocks] (93)
donmak donmak [**<tungmak** to frieze] (93)

A [**<‘AYN]**

Acem bir Farsi [**<agem** a Persian, or Persia] (93)
acem oğlan acemi yeniçeri [**<agiam oğlan** a novice or young sanizary]
(93)
araki rakı [**<araky** brandy] (93)

eşer aşı eşer aşı [*<esher ash* the feast of ten sorts of meat] (93)

asker asker [*<ekser* a soldier] (93)

akıl akıl [*<ak'l* sense or wit] (93)

akıllı adam akıllı bir adam [*<akly adam* a man of sense] (93)

alem dünya [*<alem* the world] (93)

Ali Hz. Ali [*<aly* the Prophet whom the Persians esteem next to Mahomet: the Turks reject Aly' as heterodox, and receive Abu Bek'r Othman, and Omar, as orthodox] (93)

ömür ömür [*<um'r* life] (94)

anka kuşu anka kuşu [*<anka kushy* a griffin] (94)

avrat kadın [*<avret* a woman] (93)

ayıb ayıp [*<a-ib* a shame] (94)

G [*<ĠAYN*]

gusül gusül [*<guzul* the washing after nocturnal pollutions] (94)

gulamiye gulamiye, yahsil aidatı [*<gulamiye* safe conduct money] (94)

F [*<FA*]

fetva fetvâ [*<fetfa* the mufty's sentence] (94)

fırar firar [*<ferar* flight] (94)

faraş faraş [*<farash* a sexton] (94)

feraset feraset [*<feraset* wit] (94)

fark fark [*<fark* a difference] (94)

fereci ferece [*<ferigy* a long loose vest, like a night gown] (94)

ferište melek [*<ferishte* an angel] (94)

ferman ferman [*<ferman* the grand signore's firm or royal command] (94)

fakir fakir [*<fakir* poor] (94)

fakı fakih [*<fakye* a priest or lawyer] (94)

feris yaramaz [<*feris* naughty] (94)

fincan fincan [<*finjan* a coffee- cup] (94)

faide fayda [<*faide* gain, profit] (94)

Frenk Osmanlıların Avrupalılara özellikle de Fransızlara verdiği ad [<*frenk* a name first given to the French, and now apply'd to all foreign christians] (94)

furtuna fırtına [<*furtune* a storm at sea] (94)

K [< KAF]

kebab kebab [<*kabab* rost-meat, a harslet] (94)

kepçe kepçe [<*kbche* a ladle] (94)

kabul eylemek kabul etmek [<*kabul ailemec* to revive] (94)

kabin kabin [<*kabyn* a dower] (94)

kapı, kapu kapı [<*kapa, kapu, kapy* a door] (94)

kapamak kapamak [<*kapamak* to shut] (94)

kaptan, kapudan kaptan [<*kaptan, kapudan* a captain] (94)

kaptan paşa kaptan paşa [<*kaptan pasha* admiral of the fleet] (94)

kapmak kapmak [<*kapmak* to apprehend, or lay bold of] (94)

kapı ağası kapı ağası [<*kapy aga* chief of the white eunuchs] (94)

katırcı taşıyıcı [<*kattergy* a carrier] (94)

katib katip [<*katib* a muster master] (94)

katlanmak katlanmak [<*katlanmak* to tarry] (94)

kahve kahve [<*kahve* coffee] (95)

keçe keçe [<*keche* a gout] (95)

kaçmak kaçmak [<*kachmak* to run away] (95)

kadir namazı kader namazı [<*kadar namaz* the prayers all night, on the 27th of the moon ramazan, when'tis said the alcoran descended from heaven] (95)

kadı kadı [*<kady,kazy* a judge who presides over a city for a year, like a lord mayor, but with greater power] (95)

kadı[yu]lesker kadiasker [*<kady leskir* a lord chief justice; of which there are but two; one of Anadoly' or the lesser Asia and the other of Rumilly or Thrace] (95)

kadı asker kadiasker [*<kady esker* a lord chief justice; of which there are but two; one of Anadoly' or the lesser Asia and the other of Rumilly or Thrace] (95)

kadun kadın [*<kadun* a matron] (95)

kadın kadın [*<kadyn* a matron] (95)

kar buz [*<kar* ice] (95)

kara kara [*<kara* black] (95)

kara kara [*<kare* the land, terra firma] (95)

kara tavuk kara tavuk [*<kara tauk* a black bird] (95)

kara kulak kara kulak [*<kara kulak* black ears, a little fierce beast, about the size of a small cat] (95)

karanu karanlık [*<karangu* dark] (95)

karanlık karanlık [*<karanlik* darkness] (95)

karpuz karpuz [*<karpuz* a water mellon] (95)

kardaş kardeş [*<kardash* a brother] (95)

karındaş kardeş [*<kerindash* a brother] (95)

kerike bir tiftik saati [*<kerike* a mohair clook, lined with silk] (95)

kariş kariş [*<kiresh* a span] (95)

karişmak karişmak [*<karishmak* to mix or stir together] (95)

kırmak kırmak [*<kirmak* to break to pieces] (95)

kırmızı kırmızı [*<kirmisy* crimson] (95)

karı karı [*<kary* a woman] (95)

kaz kaz [<*kaz* a goose] (95)
kazan kazan [<*kezan* a kettle] (95)
kızıl kızıl [<*kizil* red] (95)
kızıl baş kızılbaş [<*kizil bash* gaour, a red head persian heretick] (95)
keskin keskin [<*keskin* sharp, keen] (95)
kış kış [<*kish* the winter] (95)
kaşık kaşık [<*kashik* a spoon] (95)
kısa kısa [<*kisse* short of stature] (95)
kısır kısır [<*kissir* barren] (95)
keyif keyif [<*kaif* satisfaction] (95)
keyif vermek keyif vermek [<*kaif virmec* to make one as drunk as be can with to be] (95)
kale kale [<*kalae* a castle] (95)
kelb yanlış [<*kelb* false (money)] (95)
kalem kalem [<*kelem* a pen] (95)
kalem tıraş kalem traş [<*kelem trash* a pen knife] (95)
kalem yonmak kalem yapmak [<*kelem yunmak* to make a pen] (95)
kıl kıl [<*kil* hair] (95)
kile ölçek [<*kile* a bushel] (96)
kılar kiler [<*kilar* a dispensatory] (96)
kalpak kalpak [<*kalpac* a cap fac'd with fur] (96)
kaldırmak kaldırmak [<*kaldirmak* to take away] (96)
kelken hedef [<*kelken* a target] (96)
kalkmak kalkmak [<*kalkmak* to rise up] (96)
kalmak kalmak [<*kalmak* to remain or be left] (96)
kamış kamış [<*kamish* a cane or reed] (96)

kamu herkes [**<kamu** all] (96)

kan kan [**<kan** blood] (96)

kandil lamba [**<kandil** a lamp] (96)

kavak kavak [**<kavak** a poplar] (96)

kavuk kavuk [**<ka-uk** the cap of a turbant] (96)

kaim kaim [**<ka-im** a church warden] (96)

kaymak kaymak [**<kaymac** cream] (96)

kaymakam kaymakam [**<kaymaycam** governour of constantinople, and next in office to the vizier] (96)

kaymak kaymak [**<ka-imak** to slip] (96)

kayık kayık [**<ka-yk** a wherry] (96)

kaynamak kaynamak [**<kainamak** to boil] (96)

kavun kavun [**<kayun** a musk mellon] (96)

kıyamet günü kıyamet günü [**<kiyonett gyun** the day of resurrection] (96)

kral kral [**<k'ral** a king] (96)

köhne eski [**<koge** old] (96)

Kur'an alcoran [**<koran** the alcoran or the Turks bible and statute-book] (96)

korkmak korkmak [**<korkmak** to be afraid] (96)

korku korku [**<korku** fear] (96)

korkumak korkutmak [**<korkumak** to frighten] (96)

kokmak kokmak [**<kokmak** to smell] (96)

koku koku [**<koku** a smell] (96)

konak konak [**<konak** ones stage or lodging in travelling] (96)

konsolos konsolos [**<konsulus** a consul] (96)

kavga kavga [<*kavga* an embroil or quarrel] (96)

kuçmak kucaklamak [<*kuchmak* to embrace] (96)

kurban kurban [<*kurban* a sacrifice] (96)

kurtulmak kurtulmak [<*kurtulmak* to finish] (96)

kurşun kurşun [<*kurshun* lead] (96)

kuru kuru [<*kuru* dry] (96)

kuzgun karga [<*kuzgun* a crow] (96)

kuzı kuzu [<*kuzy* a lamb] (96)

kuskun kuskun [<*kuskun* a crupper] (96)

kuş kuş [<*kush* a bird] (96)

kuşak kuşak [<*kushak* a girdle] (96)

kul kul [<*kul* a slave] (96)

kulak kulak [<*kulac* an ear] (96)

kulb kulp [<*kulb* the handle of a vessel] (96)

kultuk karanlık [<*kultuk* darkness] (96)

kundat kundat [<*kundat* the sitting at prayers, after twice dopping their noses to the ground] (96)

kuyu kuyu [<*kuyu* a well] (96)

koyun koyun [<*kuyun* a sheep] (96)

kız kız [<*kyz* a girl, a female, a daughter] (96)

kızlar ağası sadrazam hadımı [<*kyzler aga* the black eunuch, who is chief guardian of the womwn in the seraglio] (96)

kın kılıf [<*kyn* a sheath] (97)

K [< KAF]

kebe avrat gebe kadın [<*kebe avret* a woman with child] (97)

kebçe kepçe [<*kebche* a ladle] (97)

kebir büyük [*<kebyr* great] (97)
kepek kepek [*<kepec* bran] (97)
getürmek getirmek [*<ghetturmec* to bring] (97)
giçi küçük [*<ghichy* small] (97)
geçi keçi [*<ghechy* a she goat] (97)
giçi barmak küçük parmak [*<ghichy barmak* the little finger] (97)
geçecek yer geçecek yer [*<ghechegec yer* a passage] (97)
geçmek geçmek [*<ghechmec* to pass] (97)
gece gece [*<ghedge* night] (97)
gece kuşu gece kuşu [*<ghedge kushy* a bat or owl] (97)
gahpe kahpe [*<gahpe* a whore] (97)
gidi gidi, pezevenk, deysus [*<ghiddy* a cuckold] (97)
gedi kedi [*<gheddy* a catt] (97)
gerib garip [*<gherib* a stranger] (97)
gerek olmak gerek olmak [*<gherec olmak* it behoveth] (97)
kireç kireç [*<kiredg* lime] (97)
kiremit kiremit [*<kiremid* a tile] (97)
kerem kerem [*<kerem* entreaty] (97)
keremile kerem ile [*<keremile* pritby] (97)
kerpiç kerpiç [*<kerpidg* sun-dry'd, bricks] (97)
gerinmek gerinmek [*<gherinmec* to stretch ones self] (97)
gizlemek gizlemek [*<ghizlemec* to hide] (97)
gizlenmek gizlenmek [*<ghizlenmec* to hide ones self, to be hid] (97)
gafir kafir [*<gyafir* a renegade or apostate] (97)
kefil kefil [*<kefil* a surety] (97)
kefilet kefalet [*<keffilet* suretyship] (97)

keskin yaz [*<keskin* a summer] (97)

gağid kağıt [*<gyaghid* paper] (97)

geğirmek geğirmek [*<gheghirmec* to belch] (97)

keklik keklik [*<keclik* a partridge] (97)

kılıç kılıç [*<kilich* a sword] (97)

gelmek gelmek [*<ghelmec* to come] (97)

kem kötü [*<kem* bad] (97)

gemi gemi [*<ghemy* a ship] (97)

gantar kantar [*<gantar* steel yard; and also 100 lidre] (97)

geçiş geçiş [*<gheghish* broad] (97)

kevde gövde [*<kevde* a man's body] (97)

gavur gavur [*<ga-our* an infidel or heretick] (97)

geymek giymek [*<gaymec* to dress ones self] (97)

kahya kahya [*<kaihy'a* a lieutenant] (97)

kahya bey kahya bey [*<kaihya bey* lieutenant general of the famizaries]
(97)

kör kör [*<gyor* blind] (97)

göz göz [*<gyoz* the eye] (97)

göz kınmak göz kırpmak [*<gyoz kinmak* to winks] (97)

köşk köşk [*<kyosk* a summer house] (98)

göl havuz [*<gyol* a pool] (98)

küpe küpe [*<cupe* an ear ring] (98)

köpek köpek [*<cupec* a dog] (98)

kötek kötek [*<gyutec* a stick] (98)

götürmek götürmek [*<guturmec* to carry] (98)

gürek kürek [*<gurec* an oar] (98)

güreş güreş [*<guresh* wrestling] (97)

görmek görmek [*<gurmec* to see] (98)

gürk kürk [*<gurc* a fur] (98)

gürültü gürültü [*<guruldy* thunder] (98)

güzel güzel [*<guzel* handsome, beautiful] (98)

guza yamı sonbahar [*<guza yamy* the autumn] (98)

köse köse [*<cuse* thin] (98)

köşe köşe [*<cushe* a corner] (98)

köşek deve [*<gushec* a young camel] (98)

gökçek yakışıklı [*<gukchek* handsome] (98)

göğüs göğüs [*<guguz* the breast] (98)

gök koyu mavi [*<gyuc* azure blew] (98)

kül kül [*<gyul* ashes] (98)

gölge gölge [*<gyulke* the shade] (98)

gülmek gülmek [*<gulmec* to laugh] (98)

gömlek gömlek [*<gumlec* a skirt] (98)

gümrük gümrük [*<gumruc* custom] (98)

gümrükçü gümrükçü [*<gumrucgy* a receiver or farmer of the customs]
(98)

kömür kömür [*<gyumur* chorcoal] (98)

gün gün [*<gyun* a day] (98)

güneş güneş [*<gyunesh* the sun] (98)

göndermek göndermek [*<gundermec* to send] (98)

gönül gönül [*<gungul* the heart] (98)

köy köy [*<cuy* a village] (98)

köy be-köy cadde ile sokak [*<cu-y be cu-y* street by street] (98)

gitmek gitmek [<*ghytmec* to go] (98)

girmek girmek [<*ghyrmec* to come] (98)

L [< LAM]

lazım lazım [<*lazim* need, occasion for] (98)

lidre bir sterlin [<*lidre* a pound] (98)

lakin fakat [<*lakin* but] (98)

lala öğretmen [<*lala* a tutor] (98)

limon limon [<*limon* a lemon] (98)

limon şerbeti limon şerbeti [<*limon sherbetty* lemonade] (98)

levent bir deniz [<*levent* a marine] (98)

Londra Londra [<*londra* London] (98)

Londra çuhası Londra çuhası [<*londra chokha* course] (98)

Londra büyük tekne [<*londra* great vessel, about twice as big as a chimber or hay] (98)

lohuz yalan [<*lu'khuz* a lying-in woman] (98)

liman liman [<*lyman* a sea port] (99)

iskele iskele [<*escale* a sea port, scale of trade] (99)

M [< MİM]

mahpus rehin [<*mahapuz* a pledge or hostage] (99)

mahut üstün kumaş [<*mahut* supersine cloth] (99)

medrese okul [<*medress* a college] (99)

mariz hasta [<*mariz* sick] (99)

meri hazine [<*mery* the exchequer] (99)

mezt ince deri ayakkabı [<*mezt* thin leather shoes sewed to the breeches] (99)

mızrak mızrak [<*mizrac* a lance] (99)

mezurga yeniçerililerin baş görevlileri [*<mezurga* head bailiffs of the janizaries] (99)

mescid cami [*<megid* a church or mosque] (99)

meşe meşe [*<meshe* a wood] (99)

müflis müflis [*<mefly's* a bankrupt] (99)

makrama havlu [*<makrama* a handker chief or towel] (99)

mektup mektup [*<mectup* an epistle] (99)

maccat zihniyetlerin kaplanması [*<mac-cat* the covering of the minders] (99)

mecami dernek salonu, toplanma yeri [*<mec-yame* guild-hall] (99)

mal mal [*<mal* goods, riches, faculties] (99)

esbap giyecek [*<espab* goods] (99)

mil mil [*<mil* a mile] (99)

melek melek [*<melec* an angel] (99)

minar kule [*<minar* minary, a steeple] (99)

minber kürsü [*<minbere* a pulpit] (99)

mintan kısa bir yelek [*<minten* a short vest] (99)

minder minder [*<minder* squabs or beds, laid round on the sofa] (99)

mangır küçük bir bakır parçası [*<menghir* a small copper piece, valued at about half a farthing, now out of use] (99)

mavi mavi [*<mavy* mazareen or deep blue] (99)

meyve meyve [*<mive* fruit] (99)

mevali derviş [*<mevely* a dervish] (99)

meydan meydan [*<maydan* a great square] (99)

mirac Peygamber Muhammed'in cennete yükselişi [*<mayrac* the prophet mahomet's ascension to heaven] (99)

meyl etmek bükmek [*<ma-yl itmec* to bend] (99)

maymun maymun [<*maymun* a monkey] (99)

molla büyük bilgin [<*molla* a judge and governour of a province, next in degree to the kadiliskirs, who are chose out of the molla's, as the musti is usually one of the kadyliskiers] (99)

mukayyid kararnameleri yazan katip yardımcısı [<*moka-id* the clerk of the assize,who writes down the decrees] (99)

müezzin müezzin [<*muezzin* the man that calls to prayers from the steple] (100)

müteferrika emir eri [<*mutaferaca* horseman, obliged to go the wars when the grand signore goes, and not else] (100)

müteferrikan saray görevlisi [<*mutaferacan* a tip-staff or serjeant] (100)

mütevelli başkan [<*mutevely* a president] (100)

muhasıl özel alıcı [<*muhasil* a receiver of custom] (100)

mühür mühür [<*muhur* a seal] (100)

mühürlemek mühürlemek [<*muhurlemec* to seal] (100)

mürekkep mürekkep [<*murekeb* ink] (100)

murdar bozuk [<*murdar* impure] (100)

müslüman Müslüman [<*musulman* a true believer] (100)

muştuluk ödül [<*mushtuluk* a reward, or present for good news] (100)

müfti müftü [<*mufty* the high-priest] (100)

mucsir hayalet [<*mucsir* an apparitor, who cites criminals, and suspected persons] (100)

mevlüd Hz. Muhammed'in doğumu [<*mulud* the birth of Mahomet or the 12 th night the moon rabie the first] (100)

mum mum [<*mum* a candle] (100)

mum söndüren ışık söndürücü [<*mumsconderen* extinguisher of the light] (100)

N [< NUN]

naib müdür [<*na-ib* the caddy's substitute or clerk] (100)

nar nar [<*nar* a pomegranate] (100)

nerede nerede [<*nerede?* where?] (100)

niçün niçin [<*nichun?* why?] (100)

nice nasıl [<*nige?* how?] (100)

neci [> **nebi**] peygamber [<*negy* a prophet] (100)

nasib nasip [<*nasib* ones destiny or fortune] (100)

nakib[-i] eşref amirlerin şefi [<*nakib eskref* chief of the emirs] (100)

nalband bekçi [<*nalbend* a farrier] (100)

nalça nal [<*nalche* a horse shoe] (100)

nam nam [<*nam* called, named] (100)

nim orta halli [<*nim* midling] (100)

namaz namaz [<*namaz* prayer] (100)

nene nene [<*nene* a grandmother] (100)

ne ne [<*ne?* what?] (100)

niyaz rica [<*niyaz* entreaty] (100)

nohud bezelye [<*nukhud* pease] (100)

V [< VAV]

vergü hediye [<*vircu* a gift] (101)

virme vermek [<*virme* to give] (101)

vezir[-i] **azam** baş danışman [<*vizir azam* the prime vizier or chief counsellor, who is next in power to the grand signore] (101)

vakfi genel olarak kilisenin kullanımına tahsis edilen araziler [<*vakfi* lands appropriated to the use of the church in general] (101)

vekil vekil [<*vekil* an assign or substitute] (101)

H [<HA]

heb, hep hep [<*heb* all] (101)

hiç hiç [<*hich* not] (101)

hediye hediye [<*heddiye* a present] (101)

hala hala [<*hala* now] (101)

Y [<YA]

yab, yap yap [<*yab, yap* fair and softly] (101)

yaban yaban [<*yaban* a wilderness] (101)

yabani yabancı [<*yabane* abroad] (101)

yaprak toprak [<*yaprak* earth] (101)

yapmak yapmak [<*yapmak* to build, to do] (101)

yatacak yer yatacak yer [<*yatajak yer* a dormitory] (101)

yatsı namaz[ı] yatsı namazı [<*yatsy namaz* the fifth and last daily prayer, just before going to bed] (101)

yatmak yatmak [<*yatmak* to lie down] (101)

yettürmek yettirmek [<*yetturmec* to suffice] (101)

yer yer [<*yer* the ground, a place] (101)

yer kazmak yer kazmak [<*yer kazmak* to rake] (101)

yaratmak yaratmak [<*yaratmak* to create] (101)

yaradıcı yaratıcı [<*yaradigy* a creator] (101)

yarasa yarasa [<*yarase* a bat] (101)

yarısı yarısı [<*yarisy* the half] (101)

yaramaz yaramaz [<*yaramaz* mad, naught] (101)

yarar yarar [<*yarar* valiant] (101)

yaramak yaramak [<*yaramak* to serve for something] (101)

yırtmak yırtmak [<*yirtmec* to tear, to rend] (101)

yarkalanmak hazırlamak [**<yarkelanmak** to prepare] (101)

yarlıgamak affetmek [**<yarlighemak** to pardon] (101)

yarmak yarmak [**<yarmak** to split] (101)

yaz yaz [**<yaz** the summer] (101)

yazı yazı [**<yazy** a field] (101)

yazıcı yazıcı [**<yazigy** a writer; as a scrivener, purser, book-keeper] (101)

yazmak yazmak [**<yazmak** to write] (101)

yazu yazı [**<yazu** writing] (101)

yazık yazık [**<yazik** a pity] (101)

yastık yastık [**<yastik** a large cushion for a sofa] (102)

yaş yaş [**<yash** wet] (102)

yeşil yeşil [**<yeshil** green] (102)

yağ yağ [**<yag** oil] (102)

yağmak yağmak [**<yagmak** to rain] (102)

yağmur yağmur [**<yagmur** rain] (102)

yağmurluk yağmurluk [**<yagmurluk** a great riding coat with a hood]
(102)

yakmak yakmak [**<yakmak** to light, to kindle] (102)

yakın yakın [**<yakin** nigh, bard by] (102)

yeğen yeğen [**<yeghen** a nephew] (102)

yeğın zafer [**<yeghin** victory] (102)

İkin ?? [**< ikin** a youth] (102)

yel yel [**<yel** the wind] (102)

yalan yalan [**<yelan** a lye] (102)

yalancı yalancı [**<yelangy** a lyer] (102)

yel esmek üflemek [**<yel esmec** to blow] (102)

yelmek üflemek [<*yelmec* to blow] (102)

yalamak yalamak [<*yalamak* to lick] (102)

yıldız yıldız [<*yıldız* a star] (102)

yıldırım yıldırım [<*yıldırım* a thunder bolt] (102)

yelken yelken [<*yelken* a sail] (102)

yalvarmak yalvarmak [<*yalvarmak* to beseech] (102)

yalnız yalnız [<*yalnız* alone] (102)

yılan yılan [<*ylan* a snake] (102)

yılan baluğı yılan balığı [<*ylan baluğy* an eel or snake fish] (102)

yemek yemek [<*yemek* to eat] (102)

yanak yanak [<*yangac* a cheek] (102)

yenmek yenmek [<*yengmec* to gain the victory] (102)

yenilmek yenilmek [<*yenghilmec* to lose the victory] (102)

yeni yeni [<*yenghy* new] (102)

yeniçeri yeniçeri [<*yenghychery* a janizary] (102)

yeniçeri ağası yeniçeri ağası [<*yenghychery agasy* the general of the Janizaries] (102)

yanmak yanmak [<*yanmak* to be on fire, to burn] (102)

yaya yaya [<*yeya* a footman] (102)

ya-yry [< light]

yiyecek yiyecek [<*yeyagek* meat] (102)

yeygü yemek [<*yeycu* meat] (102)

yaykamak yıkamak [<*ya-ikamak* to wash] (102)

yol yol [<*yol* a road, path, voyage or journey] (102)

yoldaş yoldaş [<*yoldash* a fellow traveller] (102)

yut yut [<*yut* the breech] (102)

yutskur yutkun [**<yutskur** the string which ties up the drawers or breeches] (102)

yutmak yutmak [**<yutmak** to swallow] (102)

yüce yüce [**<yuge** high] (102)

yücerək yüksek [**<yugerec** higher] (102)

yürek yürek [**<yurec** the heart] (102)

yüreksiz yüreksiz [**<yurecsiz** beartness, a coward] (102)

yürekli yürekli [**<yurecly** couragious] (102)

yürümek yürümek [**<yurumec** to walk] (102)

yüzük yüzük [**<yuzuk** an impaling stake] (102)

yüzi yüz [**<yuzy** the face] (102)

yüz yüz [**<yuz** the face] (102)

yufke yufka [**<yufke** thin, subtile] (102)

yük yük [**<yuk** a load] (103)

yokuş yokuş [**<yukush** an ascent] (103)

yüksek yüksek [**<yucsec** high, tall] (103)

yoğurmak yoğurmak [**<yugurmak** to knead] (103)

yolmak yolmak [**<yulmak** to pluck off] (103)

yumak yıkamak [**<yumak** to wash] (103)

yumuşak yumuşak [**<yumshak** soft] (103)

yumurta yumurta [**<yumurte** an egg] (103)

yumurtlamak yumurtlamak [**<yumurtlamak** to lay eggs] (103)

yuva yuva [**<yuve** a bird's nest] (103)

yuvalanmak yuvalanmak [**<yuvalenmak** to tumble as a rpoe-dancer]
(103)

sonuç

SONUÇ

A Grammar of The Turkish Language adlı eserle Vaughan, eseri yazmadaki amacını, Türkçe bilmeyen tüccarlara Türkiye’de kullanabilecekleri kadar bir Türkçe öğretmek şeklinde ifade eder. Bilim ve din dili olarak kullanılan klasik dillerden olan Latince’ye dair bilgi ve düşüncelerine de eserinde kapsamlı bir şekilde yer vererek okuyucularına geniş bir bilgi sunmuştur. Eser, Türkçe öğretimi için İngilizce hazırlanmış ilk kitap olarak bilinir. Bu yönüyle çok kıymetli olan bu eser dil öğretimi, bilgi evrenselliği, ve çeviri alanlarında da oldukça kıymetli ve değerlendirilebilir bir eser olma özelliği taşımaktadır.

Vaughan, eserini yazmadaki amacını, okuyucusuna vermek istediği ve onların yararlanmasını istediği mesajları giriş, ön söz ve gramer kısımlarında net bir dille ifade etmiştir. Ve bu yönüyle bu kıymetli eser araştırmacılar için yararlanabilecekleri bir çalışma eseri, okuyucular için ise faydalanabilecekleri bir başvuru kitabı olma özelliğini taşımaktadır.

A Grammar of The Turkish Language adlı eser 17 bölümlük bir kısımdan oluşmaktadır. Eserin devamında Türkçe Tekellumat başlığı altında 5 çeşit konuşma, Ezop Masalları, Atasözleri ve Türkçe Sözlük bölümü yer almaktadır. Bu bölümlerin içerikleri incelendiğinde eserde zengin bir bilgi birikiminin yer aldığı görülmektedir.

Bu eseri özellikli kılan noktalardan en önemlisi İngilizce ve Türkçe ticaret dilinin ortaya konmasıdır. Çok sayıda transkripsiyon metni dini kaygılarla yazılırken bu eser doğrudan ticaret Türkçesini ortaya koymaya çalışmıştır.

Söz varlığına bakıldığında ticaret dilinde sıklığı yüksek kelimeler, alınıp satılabilen ürünler ve bunların kavram alanları ele alınmıştır.

Eserle ilgili yapılan çalışmalara örnek verecek olursak, Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisinde yayımlanan İsmail Teoman Güneş’in makalesini verebiliriz. Bu makale, eserin içerik özelliklerini açıklama bölümünde çok derinlere inilmeden hazırlanmış olup, metinde yer alan

Atasözleri kısmının günümüz Türkçe'sine çevrilmiş halleri tanım olarak eksiktir. Bu bakımdan üzerine çalıştığım bu tez konusunun okuyuculara en gerçekçi, açıklayıcı ve öğretici bilgiler sunmasını temenni etmekteyim.

Eserle ilgili içeride ve dışarıda çeşitli çalışmalar olsa da söz varlığının ve diyaloglarının sistematik biçimde ortaya konması, kelime tarihini, telaffuzunu ve zaman içinde anlam değişmelerini göstermek bakımından bu çalışmanın araştırmacılara veri sunması bakımından önemli bir eserdir.

KAYNAKÇA

Devellioğlu, F. (1993). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın.

Gilson, Erika Hitzgrath. The Turkish Grammar of Thomas Vaughan: Ottoman-Turkish at the end of the XVIIth century according to an English "Transkriptionstext", Wiesbaden :O. Harrassowitz, 1987.

Güneş, İ. T. (2011). Thomas Vaughan'ın "A Grammar of the Turkish Language" Kitabına Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesi Ses Bilgisi. *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu 16-18 Aralık 2010 (İzmir) Bildiri Kitabı* (s. 420-428). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Hazai, G. (2012). *Türkiye Türkçesinin Dünü ve Bugünü*. Ankara: TDK.

Kartallıoğlu, Y. (2010). The Vowels of Turkish Language in Transcription Texts (Çeviriyazılı Metinlerde Türkçenin Ünlüleri). *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* (27), 85-112.

Kut, G. (1988). Yazmalar Arasında. *Osmanlı Araştırmaları*(VII-VIII),181-198

Lewis, G. (1988). English Writers on the Turkish Language, 1670-1832. *Osmanlı Araştırmaları, VII-VIII*, 83-96.

Redhouse, S. J. (1890). *Turkish and English Lexion*. Constantinople: A.H.Boyajian.

Siemieniec-Gołaś, E. (2014). Turkish Proverbs in A Grammar of the Turkish Language by Thomas Vaughan (1709). In E. Mańczak-Wohlfeld & B. Podolak (Eds.), *Studies on the Turkic World: A Festschrift in Honor of Stanisław Stachowski* (pp. 121-130). Jagiellonian University Press.

Yeşilyurt, E. (2016). Osmanlı döneminde İngilizlere Türkçe öğretmek amacıyla yazılan kitapların dil öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 277-294.

Yeşilyurt, Erhan, *Osmanlı Döneminde İngilizlere Türkçe Öğretimi*,
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe
Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Çanakkale 2015.

